

L'EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE L'HOSPITAL DE LA CREU ROJA DE BARCELONA

Dr. Francesc Coll i Colomé

FUNDACIÓ URIACH 1838

LA PERSONA, EL METGE I L'AMIC. PETIT ASSAIG BIOGRÀFIC DE L'AUTOR

La persona

Fa més de vint-i-cinc anys que gaudeixo de l'amistat del Dr. COLL COLOMÉ, fill i pare de metge. Encara que me'n considero bon coneixedor, no és fàcil de donar en poques paraules una visió completa de la seva polifacètica personalitat. Ben segur que un desconegut, en una primera trobada, li remarcaria una exquisita distinció i una elegant continença. Als pocs moments de conversar-hi s'adonaria de la vivesa del seu esperit, la seva actitud juvenfcolica i una intel·ligència inquieta i creadora projectada vers el futur. Que jo diria que li interessa més que el present i molt més que el passat, del qual, això no obstant, serva fidels i nombrosos records.

D'aquella mena de records dels que diu, en començar el seu llibre, que «són els cabells blancs del cor». Potser per aquest motiu la seva cabellera, encara molt ben poblada, és intensament blanca, d'un blanc que permet d'identificar-lo a distància. La seva inquietud intel·ligent no hauria estat prou per fer-lo triomfar, si no l'adornessin altres virtuts: la perfecta organització de la seva labor i les seves dots de treballador infatigable. Tot això, junt amb el seu insadollable afany de conèixer, investigar i practicar fets nous, han fet del Dr. COLL COLOMÉ un espècimen que no sovinteja en el nostre ambient.

El metge

Aquest mateix bagatge humà aplicat al món de la Medicina ha portat el Dr. COLL COLOMÉ a escalar les principals fites de la seva especialitat: la Pneumologia. Partint de l'antiga Fisiologia, aviat es va adonar que com a especialitat, aquesta tenia els dies comptats. A cavall de la Broncologia, acabada de néixer, fou un dels primers del nostre País que entengué i posà en marxa la Pneumologia moderna. Aquesta girada en el seu quefer mèdic queda ben patent en fullejar el seu brillant currículum, elaborat de llarg a llarg de quaranta-quatre anys ininterromputs d'activitat hospitalària: ja d'estudiant, alumne intern a la Clínica Mèdica A (Prof. Dr. PEDRO-PONS), de l'Hospital Clínic; després, de metge, Hospital de St. Pau, Hospital de la Creu Roja i, finalment, Institut Dexeus de Barcelona. Ha estat President de la Societat Catalana de Pneumologia, de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, Fundador i President d'Honor de la Societat Espanyola de Patologia Respiratòria, Director del Servei d'Aparell Respiratori de l'Hospital de la Creu Roja i Director Metge del mateix Hospital. Pertany, a més, a sis societats estrangeres de l'especialitat, ha presentat nombroses comunicacions i defensat moltes ponències en congressos nacionals i estrangers, i passen de cinquanta el nombre de publicacions sobre temes pneumològics. Tot al llarg d'aquesta generosa producció

científica i hospitalària ha deixat sempre l'empremta de la tasca ben feta per un professional honest i treballador.

L'amic

Les persones que han tingut la sort de conèixer-lo i tractar-lo, estaran d'acord amb mi que la seva amistat és entranyable i enriquidora; disposat sempre a l'ajut, s'hi lliura tot seguit i d'una manera senzilla i absolutament desinteressada. Sempre és l'amic ideal al qual acudir en cerca de consell, amb la seguretat que la seva orientació, plena de sensatesa, sempre serà la més bona.

El llibre

L'he llegit amb fruïció. És la història viva del Dr. COLL COLOMÉ, plasmada dins de la història de la seva ciutat i del seu hospital, plena d'anècdotes sucoses i sempre fidel als fets esdevinguts. Estic segur que en cap moment la seva lectura no deixarà d'interessar al lector. La seva presentació és amena i la riquesa dels seus documents gràfics permet, fins i tot, una fullejada ràpida que de seguida forçarà a una lectura més reposada i profitosa.

Felicitem, doncs, el Dr. COLL COLOMÉ per aquesta primera incursió seva al món de la Història de la Medicina Catalana, amb el que afegeix una nova faceta a la seva fecunda i rica personalitat. PER MOLTS ANYS!

A. AGUSTÍ VIDAL

L'EVOLUCIÓ
HISTÒRICA
DE L'HOSPITAL
DE LA CREU ROJA
DE BARCELONA

Dr. Francesc Coll i Colomé

Editat per la FUNDACIÓ URIACH 1838
Autor: Dr. Francesc Coll i Colomé
Traducció al Català: Dr. Josep Miret i Monsó
Disseny gràfic i maquetació: Joan Marquès
Fotomecànica: Cromex, S.A.
Impressió: Gràfiques Boada, S.A.
Dipòsit legal: B-29534-90
ISBN: 84-87452-02-7

© FUNDACIÓ URIACH 1838
Fundació Privada
Pau Clarís 162, 5è. 3a.
08037 Barcelona

L'EVOLUCIÓ HISTÒRICA DE L'HOSPITAL DE LA CREU ROJA DE BARCELONA

Dr. Francesc Coll i Colomé

Patrocinat per la

FUNDACIÓ URIACH 1838

*Al meu fill metge, J.F. Coll Klein i als
fidels amics de l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona.*

PRÒLEG

Tenir l'ocasió de prologar un treball sobre la història d'un dels hospitals de la Creu Roja, en aquest cas el de Barcelona, sempre és motiu de satisfacció. Quan, a més, el treball ha estat dut a terme per una persona apreciada, com és el Dr. Francesc Coll i Colomé, la il·lusió encara és més gran.

La Creu Roja, a Catalunya com a tot el món, ha estat i és una institució sanitària de primer ordre. No hi ha dubte que, de totes les realitzacions sanitàries dutes a terme per la Creu Roja a Catalunya, els hospitals en són una peça fonamental, i molt especialment l'hospital de Barcelona.

Aquest treball que ara presentem constitueix una obra altament interessant ja que, a través de la història de l'hospital de la Creu Roja de Barcelona, pot entreveure's l'evolució dels nostres hospitals i de la medicina catalana. Veiem com l'hospital passa per l'etapa de beneficència, com, a poc a poc, entra en l'etapa científica —primer com a centre destinat a l'atenció privada i, amb l'aparició de la Seguretat Social, com a establiment a vocació pública— i veiem també com en els últims temps el centre ha lluitat d'una manera remarcable per passar a formar part, definitivament, del que en diem hospitals eficients. Finalment, cal posar de relleu que l'hospital de la Creu Roja de Barcelona sempre ha destacat des del punt de vista de la docència, de la formació de personal, essent la seva escola d'infermeria tota una institució.

Des dels diferents llocs que he ocupat durant els darrers nou anys en l'administració sanitària catalana, he pogut observar des de miradors privilegiats les dificultats per les que

ha passat aquest centre de la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública i els enormes esforços realitzats per superar-les. No voldria deixar passar aquesta ocasió sense formular el desig que els diferents problemes que afecten l'hospital de la Creu Roja de Barcelona passin definitivament a la història i que, amb la capacitat d'adaptació als canvis que el caracteritza, quedi perfectament inserit en el Servei Català de la Salut, essent un element cabdal del mateix.

Abans d'acabar aquesta breu ressenya, voldria dedicar unes paraules molt sentides a l'amic Francesc Coll. Es tracta, sens dubte, d'una persona exemplar des de molts punts de vista però sobretot des del de l'estima a la seva professió i al seu hospital, on al llarg de la seva trajectoria professional ha ocupat diversos llocs de responsabilitat. A nivell personal, sempre hauré d'agrair-li la influència decisiva que va tenir sobre la meua carrera, aconsellant-me primer d'emprendre els estudis de medicina i posteriorment donant-me el seu suport en tot moment.

Confio en que l'exemple del Dr. Coll, així com el del seu hospital, continuïn essent d'utilitat a moltes altres persones i institucions durant molt de temps. Espero, en definitiva, que siguin un estímul per treballar en el manteniment i la millora del nostre sistema sanitari.

Xavier Trias i Vidal de Llobatera
Conseller de Sanitat i Seguretat Social
de la Generalitat de Catalunya

PRESENTACIÓ

La memòria és la gran virtut dels pobles i de les persones que creuen en el futur com a possibilitat que es va modelant i construint a través de l'esforç i de la voluntat. Res no es produeix sense una raó. Res no s'esdevé si no hi contribuïm amb afany i esperit emprenedor. La vida té un sentit progressista. No es pot aturar. És un fluir constant, i hem de posar-hi tots el millor de cadascú per a poder-nos sentir corresponsables en aquesta meravellosa aventura de l'ésser humà sobre el planeta terra. Per això és sempre interessant mirar enrera. Per a conèixer què va passar abans i per què. Per això és encoratjador saber les dificultats, encerts, satisfaccions o mancances que van succeir ahir.

La tasca realitzada pel Dr. Francesc Coll Colomé mereix el nostre reconeixement i agraïment. Amb prosa senzilla i entenedora, ens explica els setanta anys d'existència de l'Hospital de la Creu Roja a Barcelona. El Dr. Coll Colomé, que ha dedicat més de la meitat de la seva vida a aquest centre, l'estima. No ho pot amagar. I és sota aquest punt de vista, molt personal i subjectiu, que planteja la referència històrica. I, malgrat l'obligada investigació i recerca de fonts documentalistes, dóna molt valor a l'anècdota i a les seves pròpies vivències.

En veritat, aquest històric Hospital té per a moltíssima gent una imatge ben favorable; uns perquè hi han estat guarits, els altres perquè hi han après i hi han pogut abocar la seva voluntat d'ajut al proïsme; i la ciutat de Barcelona, el país en general, perquè han tingut un centre hospitalari de gran qualitat mèdica i assistencial.

Personalment, és una satisfacció escriure aquests breus mots de presentació com a President de la Creu Roja a Catalunya, quan no fa gaire més de quinze anys era jo també un jove metge intern que començava la seva vida professional a l'Hospital de la Creu Roja. Aquest centre està passant un difícil període d'adaptació a la realitat socio-sanitària de la societat dels noranta. Però estem convençuts que se'n sortirà. Aquesta és la nostra esperança.

Gràcies, Dr. Coll Colomé, per la seva tasca i la seva il·lusió.

Dr. RICARD GUTIÉRREZ I MARTÍ
President de la Creu Roja a Catalunya

INTRODUCCIÓ

Hom diu que els records són els cabells blancs del cor que permeten de reviure fets i persones del passat. Motivat per aquest desig he volgut recopilar els principals esdeveniments dels gairebé 70 anys de vida de L'HOSPITAL DE LA CREU ROJA de Barcelona.

La relació de la majoria de fets històrics de l'Hospital l'he poguda dur a terme gràcies a haver estat integrat durant més de quaranta-quatre anys al seu Cos Facultatiu, cosa que m'ha permès de conèixer les seves vivències més remarcables i ensems tractar un gran nombre de personalitats: malalts, metges, polítics, gent del govern... molts d'ells persones rellevants del País que deixaren el seu rastre en èpoques que la Medicina feia extraordinaris avenços.

A més d'aquesta efusió sentimental procuraré d'exposar l'experiència de molts anys de dificultats, il·lusions i esperances que crec que podran ésser útils als qui tinguin pocs anys de vida hospitalària. I així els joves, a l'empara del coneixement del passat, prepararan millor el seu relleu vers el futur.

Dins d'aquesta història podrem observar dos tipus de judici que necessiten certa explicació. Per una part, una revisió del passat segons l'actuació aparentment negativa d'algunes persones que en realitat obraven d'acord amb els mitjans i la manera de pensar del context socio-polític de l'època, i per altra banda, una justificada admiració envers altres, la tasca altruista de les quals fou molt positiva per a l'expansió i èxit de l'Hospital. Les dues apreciacions no volen ésser crítiques ni nostàlgiques, sinó respondre a la realitat d'unes etapes històriques que, en la seva evolució, allò que fou bo en el passat ha cristal·litzat en allò que és bo en el present.

Segons la nostra opinió aquesta evolució favorable s'ha assolit sense cap protecció bàsica, ja que el Centre sempre s'ha desenvolupat amb penúria econòmica i sense una financiació adequada, factors negatius que solament han pogut ésser compensats pel treball constant d'unes estructures humanes unides per un comú denominador: *l'afecte apassionat per l'Hospital*.

Gràcies a aquest treball de centenars de persones, molt sovint inaparent i gairebé sempre desinteressat, el Centre progressà, integrant el que és positiu de la tradició amb el que ho és de l'evolució, i, gairebé sense adonar-nos-en, el bon Hospital d'ahir ha esdevingut l'actual Hospital d'avui.

El recorregut no fou fàcil i no sempre va trobar la comprensió que calia, però la tenacitat dels amics de l'Hospital pogué més i amb el seu ajut es vengueren tota mena de dificultats.

La realitat d'aquest fet, imprescindible per a comprendre el miracle de la supervivència de l'Hospital, ens permetrà d'anar recordant moltes d'aquestes persones que tant van fer per la casa del «Dos de Maig», i ens donarà l'oportunitat d'expressar la nostra admiració i gratitud envers els homes i dones que han treballat i segueixen treballant per millorar la Sanitat.

ETAPES EVOLUTIVES

Conscients de l'extensió i complexitat del tema històric que volem tractar, hem cregut convenient dividir l'exposició en cinc períodes principals.

El PRIMER PERÍODE comença amb la naixença de l'Hospital, que fou construït per tal d'acollir ferits i malalts procedents de la Guerra d'Àfrica. En aquesta etapa s'inicia una col·laboració estreta amb l'Escola d'Infermeria; aquesta col·laboració hauria d'imprimir durant molts anys un caràcter particular a les principals activitats de l'Hospital. El 18 de juliol de 1936, amb l'explosió de la Guerra Civil comença el SEGON PERÍODE, que dividirem en dues parts: a la primera, l'Hospital es converteix en la Clínica de Guerra número sis, on es realitza la tasca ingent de tractar milers de ferits evacuats dels fronts; a la segona, un cop acabada la Guerra, l'Hospital recupera la seva figura de Policlínica Quirúrgica dedicada prioritàriament als accidents de treball. El TERCER PERÍODE, que comprèn prop de vint-i-cinc anys, és la fase més transcendental de l'evolució hospitalària del Centre, quan el petit policlínic quirúrgic esdevé un hospital d'especialitats, algunes de les quals gaudeixen de gran prestigi en l'àmbit sanitari nacional. En el 1970 s'inicia el QUART PERÍODE, amb la gestió hospitalària del primer Gerent. L'administració creix i cada dia es fa més sofisticada. El clínic que se n'ocupa, potser per gust, va cedint el pas al professional administratiu. L'Hospital de caritat es converteix en empresa sanitària. Finalment, en el 1980 comença el CINQUÈ PERÍODE. El col·laborador altruista desapareix definitivament. Veritables professionals en gestió hospitalària es fan responsables de la del nostre Hospital, i aquest, com tota empresa d'avui, s'ha d'adaptar a les necessitats actuals i demostrar la seva viabilitat.

Primer Període
(1920-1936)

**EL NAIXEMENT
D'UN HOSPITAL**

Lògicament, la informació sobre aquest període l'hem haguda d'obtenir investigant en diversos diaris de l'època, així com amb la transmissió oral que hem rebut dels supervivents que van treballar a l'Hospital abans de la Guerra Civil.

La idea d'un hospital que depengués de la Creu Roja i en el que s'hi pogués ubicar una escola d'infermeres, sorgí de la JUNTA DE DAMES DE LA CREU ROJA, entitat constituïda el 20 de maig de 1908.

Abans de la Primera Guerra Mundial, la Junta de Dames era presidida per la Sra. D.ª Júlia MONTANER DE CAPMANY, Comtesa de la Vall de Canet. En formaven part altres diverses Dames de la Creu Roja de Barcelona, entre les quals, les cròniques esmenten les senyores PRAT DE LA RIBA, SANZ-SELMA, MORATÓ, PÀMIAS, PUJOL SERRA, GRAU, QUINTANA i RIBES.

Donya Júlia CAPMANY, Comtesa de la Vall de Canet.

Durant la Primera Guerra Mundial els contactes de la Junta de Dames amb el Moviment Internacional de la Creu Roja fou constant; les nostres Dames pogueren constatar la importància de les organitzacions hospitalàries en temps de guerra. Fruit d'aquesta informació i estant en plena efervescència la nostra guerra d'Àfrica, Creu Roja va prendre la decisió de comprar als senyors RIVA i GARCIA uns terrenys situats al carrer Dos de Maig, entre els d'Indústria i Còrsega.

Això no obstant, abans d'inaugurar aquest del Dos de Maig, el precediren a Barcelona uns altres dos Centres hospitalaris de la Creu Roja. El primer estava situat en un local del carrer del Bruc número 30; fou un Hospital de Sang que s'hagué de posar precipitadament en activitat per tal de poder atendre els nombrosos ferits de la vaga cruenta del 1919.

Aquest primer Hospital de vida efímera, va ésser un accelerador excel·lent per tal de promocionar la construcció del que es projectava bastir en el terrenys del carrer Dos de Maig, quan es posà en evidència la manca de llits hospitalaris a Barcelona, agreujada per la necessitat creixent d'hospitalitzacions atès el gran nombre de malats i ferits que arribaven procedents de la Guerra del Marroc. D'altra banda, la Presidenta de la Junta de Dames, Sra. CAPMANY, insistia en la conveniència que la Creu Roja tingués un centre adequat per satisfer els requeriments de l'Escola d'Infermeres, les activitats docents de la qual s'havien ja iniciat a l'Hospital Clínic el 28 de març del 1918.

1919. Hospital de Sang del carrer del Bruc.

Primer Curs d'Infermeres de Creu Roja, a l'Hospital Clinic.

18 d'abril de 1920. Col·locació de la primera pedra de l'Hospital, amb l'assistència de la Infanta Maria Lluïsa.

Año I Barcelona, Mayo de 1920 Núm. 3

BOLETIN

Oficial de la Brigada N.º 1

CRUZ ROJA

COMISIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA SE REPARTE GRATIS

CORTES, 312 ☐ Teléfono A-1252 admitiendo donativos para su sostenimiento

No se devolverán los originales sinque dejen de insertarse

Colocación de la primera piedra del Hospital de la Cruz Roja

Desde las más risueñas edades, se ama siempre un algo, se reza para hacer un bien; y luchando por el bien, la joya de la virtud encama una santa obra. En la mañana de 18 de Abril, la muy ilustre Junta de gloria del deber, colocando la primera piedra de un Hospital, donde por amor a la humanidad se destina

y el regimiento de Alcantara con bandera y música rinde los honores de ordenanza. Acompañan a los Infantes la Sra. Marquesa de Águila Real, el teniente Coronel de Estado Mayor Sr. Gallego, el General de la Armada Sr. Mille, Comisario Regio de la Cruz Roja, el Inspector señor Sempren, el Duque de Latorre y el Sr. Aramburu.

Butlletí Oficial de la brigada de Creu Roja, on es dona compte de la col·locació de la primera pedra.

Per aquestes dues importants raons hom prengué la decisió definitiva de construir un nou Hospital, i el 18 d'abril del 1920 es va col·locar la primera pedra amb assistència de totes les autoritats i nombrós públic. Es realitzaren diversos actes festius caracteritzats per la fastuositat i barroquisme dels anys inicials de la dècada dels 20.

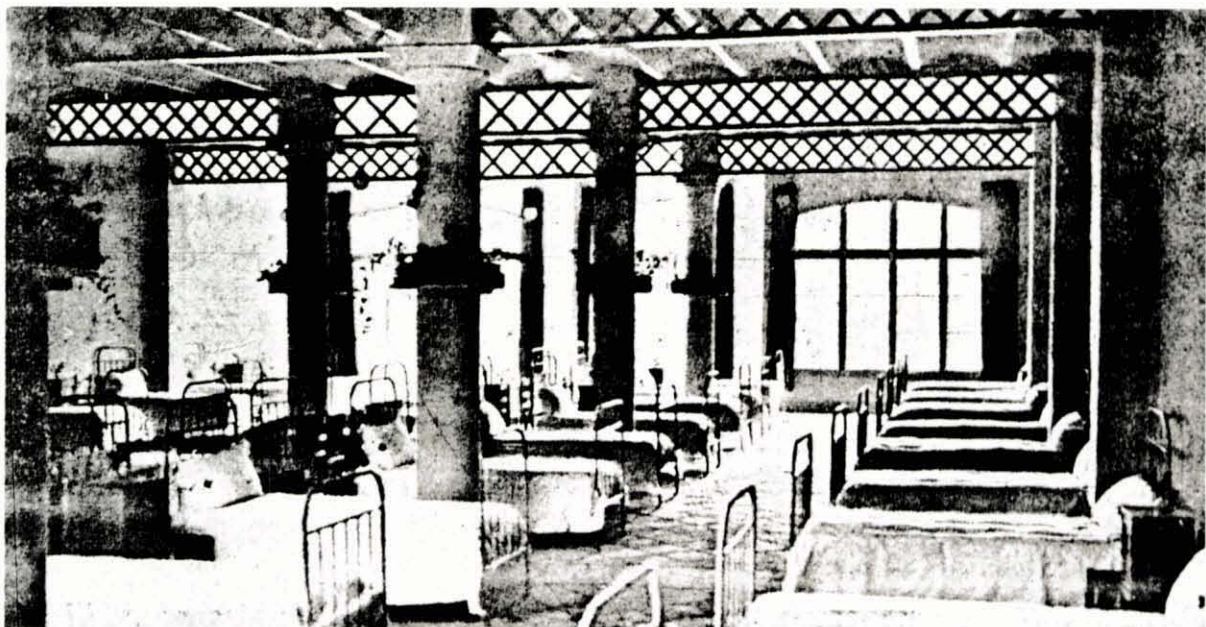
El finançament de la construcció va presentar dificultats des del primer dia, però, tal com es respectiria sovint en el futur, sorgí l'home providencial, el Sr. Josep VENTURA TULDRA, contractista d'obres enamorat de l'objectiu hospitalari, el qual, moltes vegades, sense esperar l'arribada dels fons que havien del trametre de Madrid, ordenava la continuació de les obres i es feia càrrec personalment de les despeses.

El Sr. Josep VENTURA TULDRÀ. President de l'Assamblea Provincial de Barcelona (1918-1943).

L'obra en conjunt prosseguia a ritme lent fins que un fet important esdevingut el 22 de novembre del 1921 va determinar que Madrid es mobilitzés i prestés l'ajut necessari. Es tracta que va arribar al port de Barcelona el vaixell «Alicante», replè de malalts i ferits procedents de Melilla. En aquella data la construcció de l'Hospital anava molt retardada i l'Assemblea es veié obligada a instal·lar 104 ferits i malalts en un local provisional situat en el número 458 del carrer de

Mallorca. En realitat, encara que aquest Centre fos per ordre cronològic el segon Hospital de la Creu Roja de Barcelona, es considera el primer en què d'una forma ordenada van actuar en la tasca hospitalària infermeres i metges de la Institució. La totalitat d'aquells 104 primers ingressos fou donada d'alta, llevat d'un jove soldat que morí afectat de meningitis i que va ésser solemnement sepultat en el Temple veí de la Sagrada Família.

Una de les Sales de l'Hospital provisional del carrer de Mallorca, a primers de novembre del 1921.

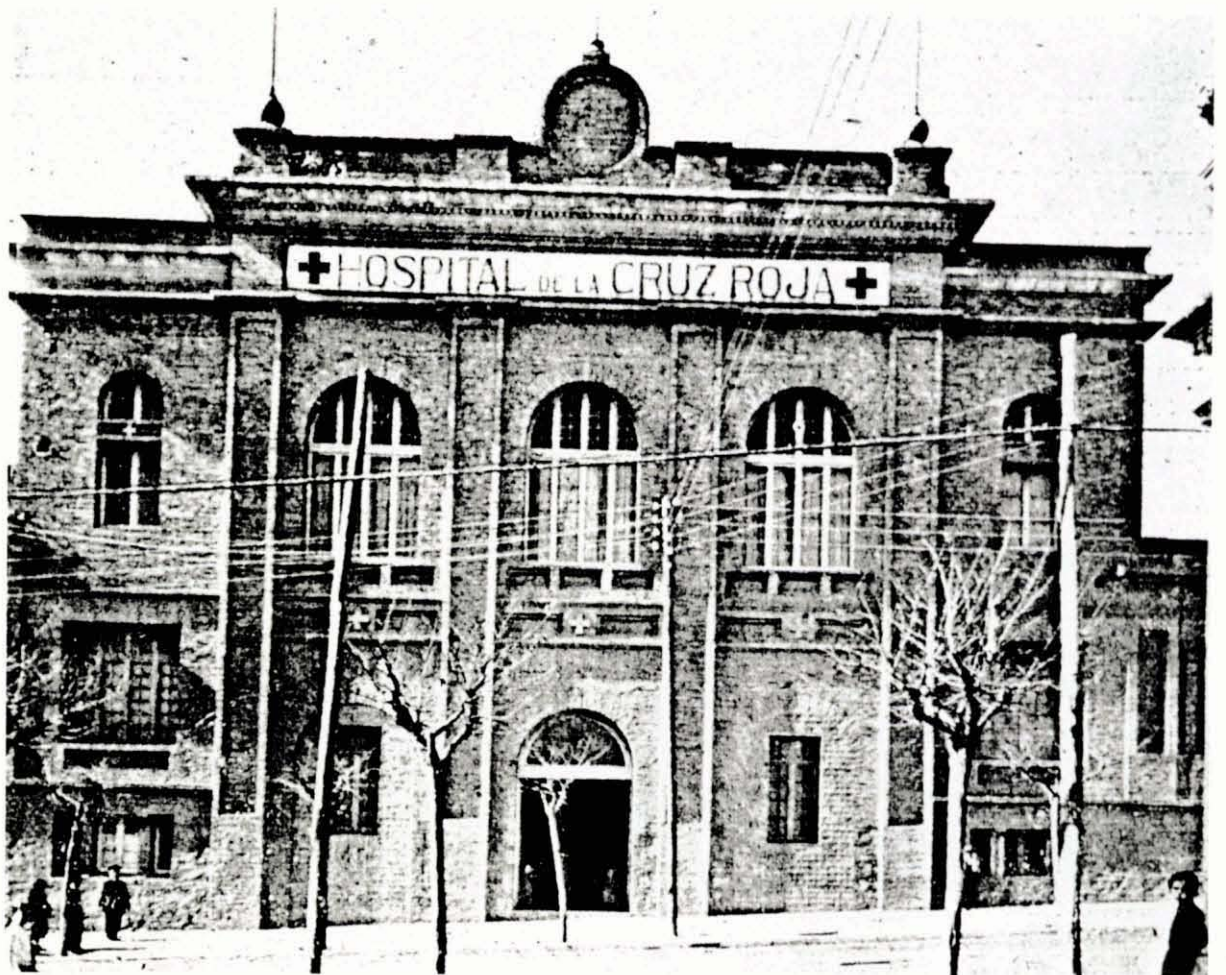
Infermeres de la Creu Roja atenent els hospitalitzats en el local del carrer de Mallorca.

Retrat de S.M. la Reina Victòria Eugènia, amb uniforme d'infermera de Creu Roja.

Inauguració per la Reina Victòria de l'Hospital, en el maig de 1924.

Façana de l'Hospital el dia de la inauguració.

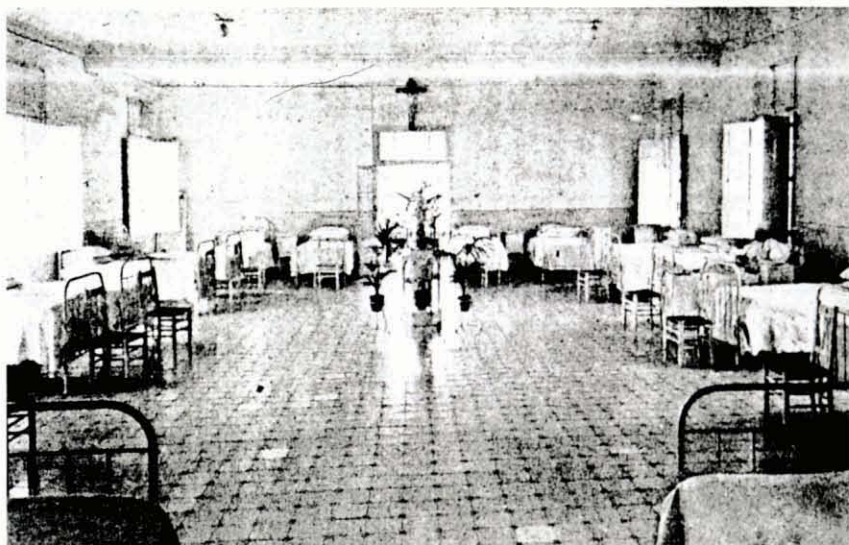
A la fi, i després de vèncer novament múltiples obstacles, les obres van acabar i el 20 de maig del 1924, amb la mateixa solemnitat barroca del dia de la col·locació de la primera pedra, la Reina Victòria inaugurava l'esmentat Hospital de la Creu Roja de Barcelona en el carrer del Dos de Maig. Aquest Centre més aviat era petit. El nombre de llits, muntats tots en sales generals, no passava del centenar, però les instal·lacions eren modernes i adequades; destacava l'ampli quiròfan, que pels seus serveis complementaris adjunts es va considerar el més avançat d'aquella època.

Aquell mateix dia hom nomenà Director de l'Hospital el Professor MARTÍNEZ VARGAS, Degà de la Facultat de Medicina. Des de 1918 exercia el càrrec de Director de l'Escola d'Infermeres; realitzava la seva labor docent a l'Hospital Clínic, on les alumnes, a més de las classes d'infermeria rebien nocions de maternologia i puericultura.

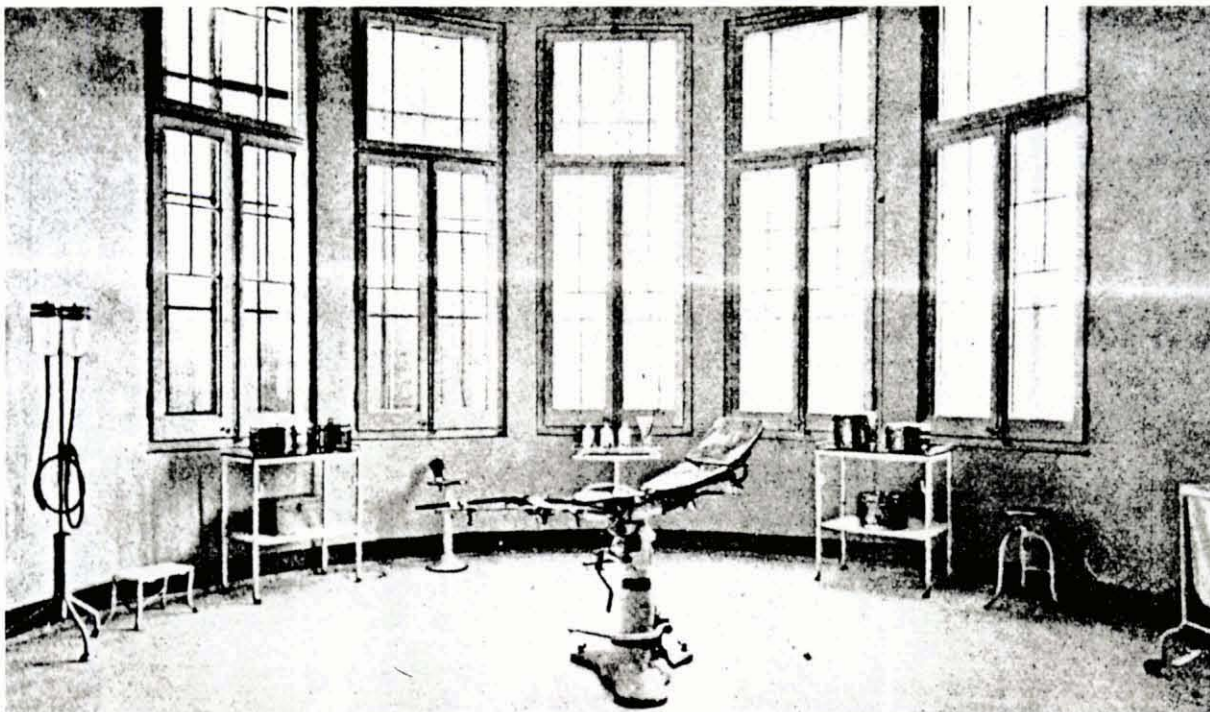
L'Escola d'Infermeres de la Creu Roja va ésser, doncs, des del primer moment, un factor fonamental perquè la naixença i l'arrencada de l'Hospital es realitzessin. Amb les Dames Infermeres es creà un altruisme se-

glar que va conferir un estil peculiar a la labor assistencial que es practicava al Centre, diferent de la dels altres hospitals, on el treball d'infermeria estava en mans de religiosos. En aquest sentit, al nostre país, la Creu Roja donà vida a la professió d'infermera, fou així una de les primeres institucions que va preconitzar la integració de la dona al món del treball.

Les Dames Infermeres havien rebut els pri-

Una de las Sales de l'Hospital, en el 1924.

El Quiròfan de l'Hospital en l'any 1924.

Imposició de braçals a les Infermeres de la Creu Roja a l'Hospital Clínic.

mers diplomes el 17 d'abril del 1920 a l'Hospital Clínic, quatre anys abans que es traslladessin al «seu» Hospital, on començaren les classes al mes d'octubre del 1924. En pocs anys l'escola assolí un alt prestigi gràcies a la col·laboració que va trobar en meritoris metges de l'època, els Drs. MARTÍNEZ VARGAS, GARCÍA-TORNEL, MARTÍ i FECED, TUSELL, MOLTÓ, LILLO i BALARI, entre altres, que des que s'inaugurà l'Hospital compliren amb entusiasme una labor docent que cada any proporcionaria un esplet d'excel·lents ajudants sanitàries.

El 1925 la seva reputació ja era tan coneguda que Monsenyor VERDIER, que més tard fóra Primat de França, durant una visita a Barcelona volgué conèixer el seu pla de treball i d'estudis. En aquells anys l'Assemblea Provincial de la Creu Roja presentava l'Escola com un dels millors aconseguiments en la labor docent sanitària obtinguts en el nostre país. I és així com en una època en què la caritat era la base de tota activitat hospitalària, les joves Dames Infermeres de la Creu Roja, amb els seus components de vocació sanitària, altruisme i —diguem-ho

també— cert grau de vanitat, contribuïren a constituir l'eficaç unitat clínico-assistencial infermera-metge que encara subsisteix avui.

Durant els anys següents, la vida a l'Hospital de la Creu Roja va transcórrer sense grans canvis. La totalitat dels 100 llits eren ocupats per malalts quirúrgics o traumàtics procedents de diferents llocs del país. La Guerra d'Àfrica s'havia acabat i el nou Subdirector, Doctor GARCÍA-TORNEL, aprofitava la bona imatge que el mutualisme tenia a Catalunya, per oferir el centre a diverses entitats que asseguraven els accidents de treball i la hospitalització de malalts a qui calia una intervenció quirúrgica. A partir d'aquells contactes amb entitats asseguradores, el primitiu Hospital de Guerra s'anà transformant gradualment en Policlínic quirúrgic especialment obert a les classes mitjana i treballadora protegides per Compagnies d'Assegurances. Una decisió que indubtablement tenia visió de futur.

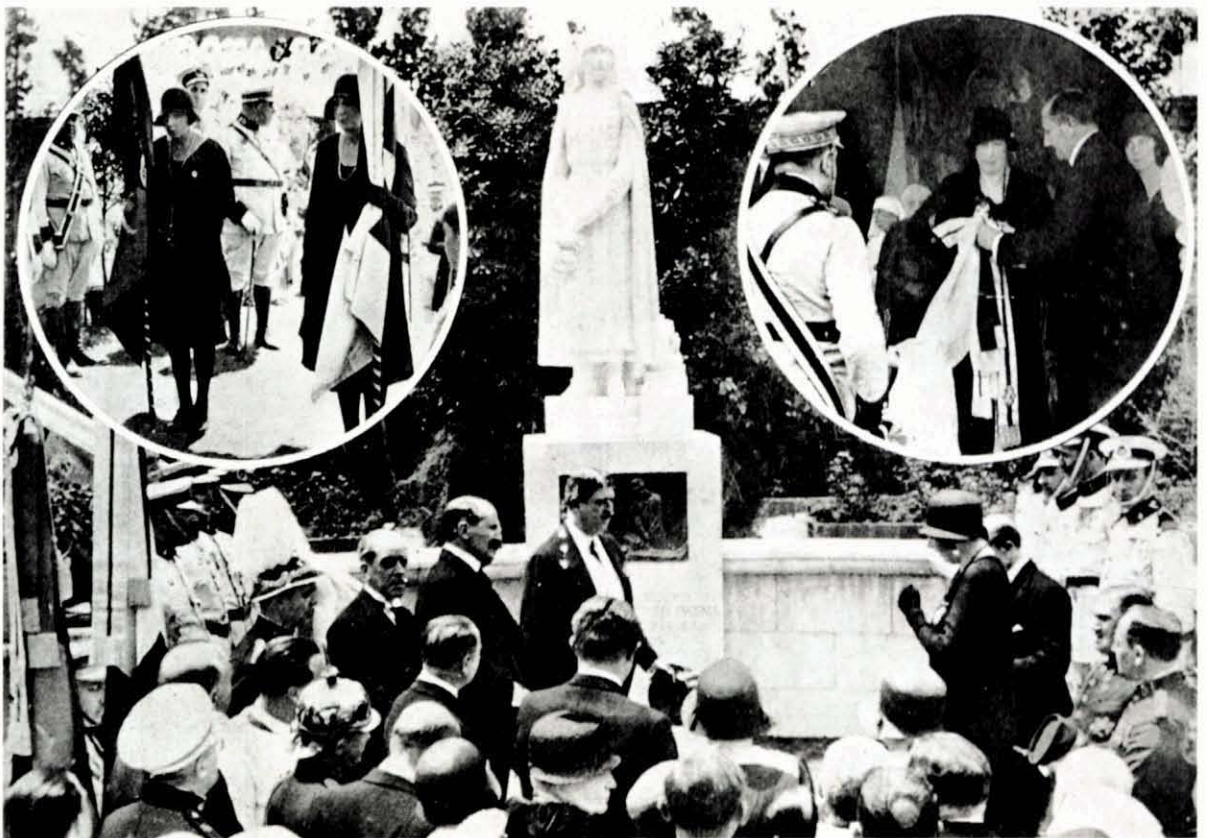
El Dr. García-Tornel i col·laboradors reben Monsenyor VERDIER el dia que visita l'Escola d'Infermeres.

Mentretant la Reina Victòria continuava oferint el seu recolzament a l'Hospital. A l'any 1929 es traslladà a Barcelona per tal d'inaugurar una nova sala, i ensem descobrir al jardí de l'Hospital una magnífica escultura, que representava la seva figura presidint activitats de Creu Roja. Coincidint amb aquesta

visita reial, el nou Hospital de Sant Pau va entrar en funcionament. Això significà que ambdues entitats constituïren la segona àrea hospitalària de la ciutat: gràcies al seu veïnatge establiren una col·laboració permanent que havia de tenir, con veurem, una gran transcendència en el futur.

Inauguració en el 1929 d'una nova Sala de l'Hospital per la Reina Victòria Eugènia.

Diversos actes celebrats en l'Hospital de la Creu Roja, presidits per S.M. la Reina Victòria Eugènia.

1929. Escultura de la Reina Victòria Eugènia al Jardí de l'Hospital.

Comunió Pasqual el 1927, al Jardí de l'Hospital

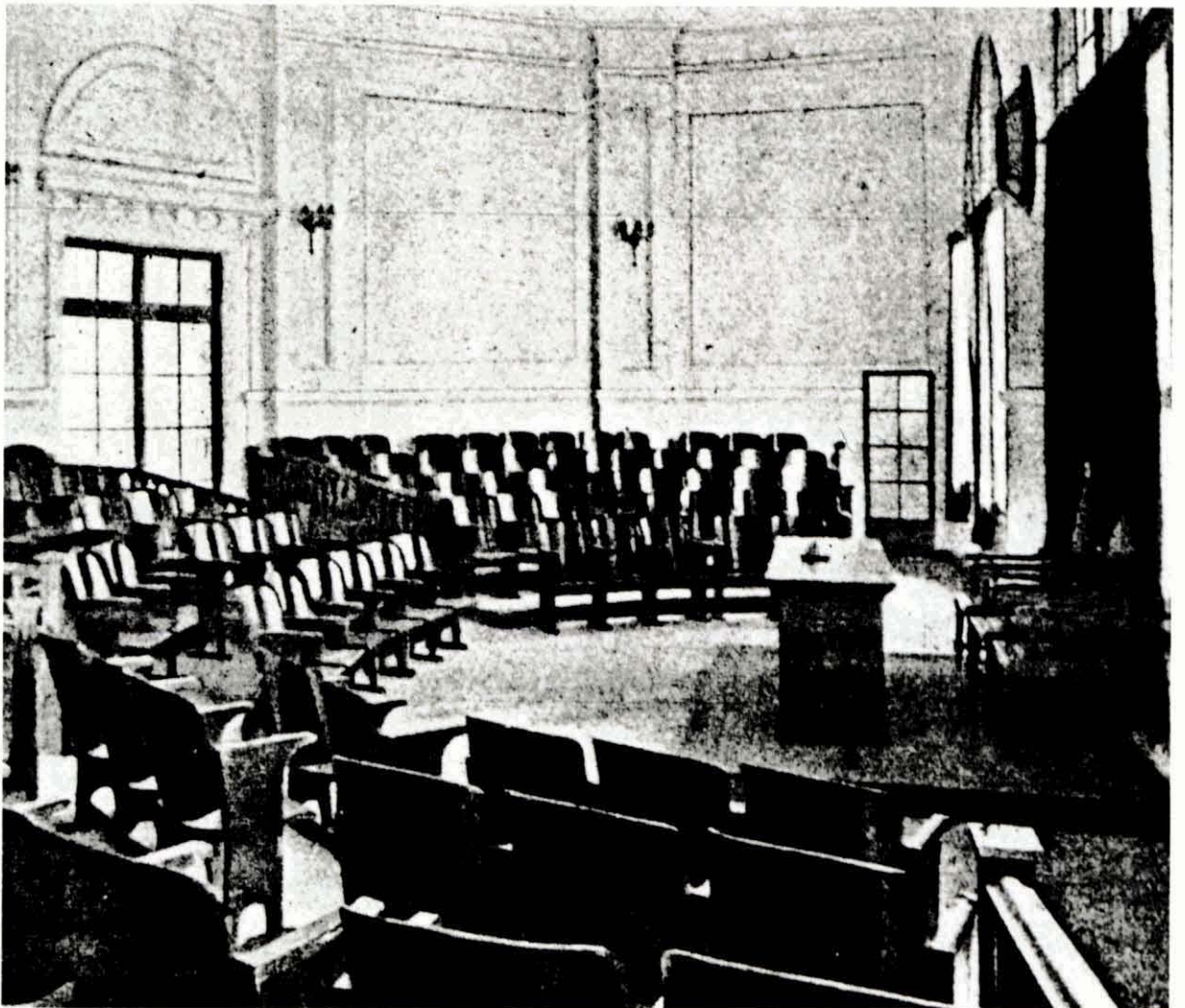

Comunió Pasqual el 1927. Els corredors de l'Hospital.

Durant aquells anys finals de la dècada dels 20 fins que arribà la República, la vida de l'Hospital continuava molt influenciada per les activitats de l'Escola d'Infermeres, que sempre donava un caràcter especial a tots els actes, com podem apreciar en les inefables fotografies de la Comunió Pasqual de 1927.

1932. Nova promoció d'Infermeres.

Sala de Conferències.

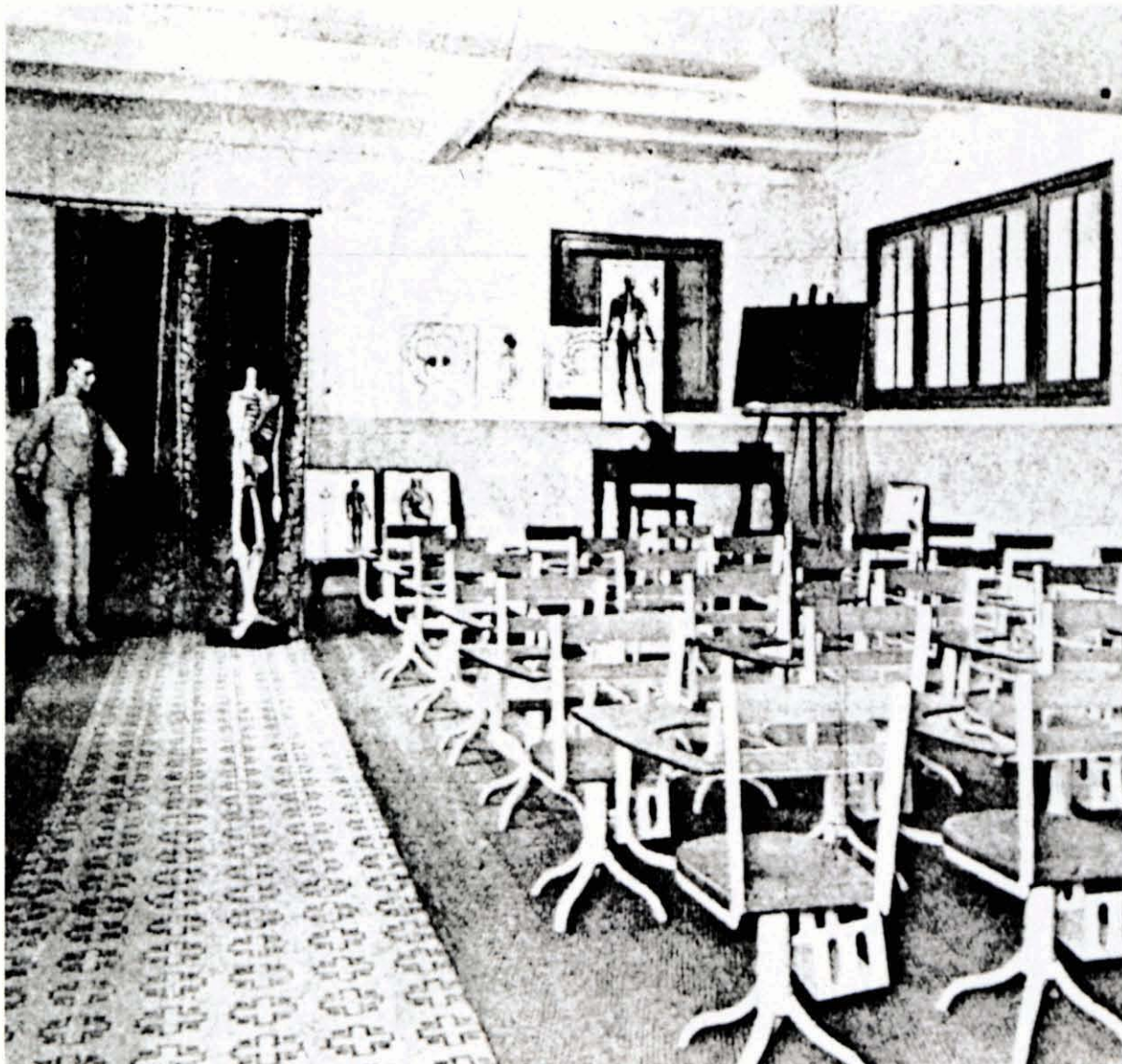
La inauguració de la Sala de Conferències en el 1932.

El 1932, l'Escola, continuant la seva progressió, imparteix braçals a 70 noves infermeres, un nombre que en aquells temps era insòlit. En el mateix any s'inaugura a l'Hospital la Sala de Conferències, avui Aula García-Tornel; i comencen també a prestar serveis diverses especialitats mèdiques que actuen principalment assessorant els equips quirúrgics en el pre i el postoperatori.

En el juliol del 1936, quan s'inicia la Guerra Civil, acaba pràcticament l'era de les Dames Infermeres de la Creu Roja, i encara que després tracten de modernitzar-se i actualitzar-se, aviat són reemplaçades per unes infermeres més professionals, que a més de realitzar estudis de tres anys de durada, s'integren des del primer curs a la vida hospitalària rebent en el mateix Centre docència teòrica i pràctica. Aquesta total integració de l'alumnat beneficiarà extraordinàriament l'Hospital, ja que la presència de les joves estudiantes amb vocació sanitària, irradia il·lusió i calor humana a totes les seves activitats, i així proporciona un especial toc de qualitat assistencial que és envejat en altres centres sanitaris.

Durant molts anys gairebé tot el cos facultatiu va contribuir a la formació d'aquestes Ajudants sanitàries, realitzant la labor docent desinteressada en temes de diferents especialitats. Alguns metges dedicaren una atenció especial a aquesta funció, responsabilitzant-se dels programes d'orientació i control d'estudis que a poc a poc anaren millorant fins assolir nivells més que correctes. Entre aquest professorat de màxima dedicació destacaren els Doctors Mario CASTRO i LLORENS, Josep M.ª PONSETI i BOSCH, Antoni GUIJARRO i GARCÍA, Jordi BOSCH i TORRENT i Ricard GUTIÉRREZ MARTÍ entre altres, la preocupació dels quals per millorar la qualitat de l'ensenyament era constant. Al costat d'aquesta activitat docent, la labor organitzativa i d'administració la realitzaven Sor ISABEL i la Sra. Carmen FERRER i CAGICAL de ROBERT, que a més a més mantenien una permanent prouja de modernització de l'Escola en els seus aspectes materials i funcionals.

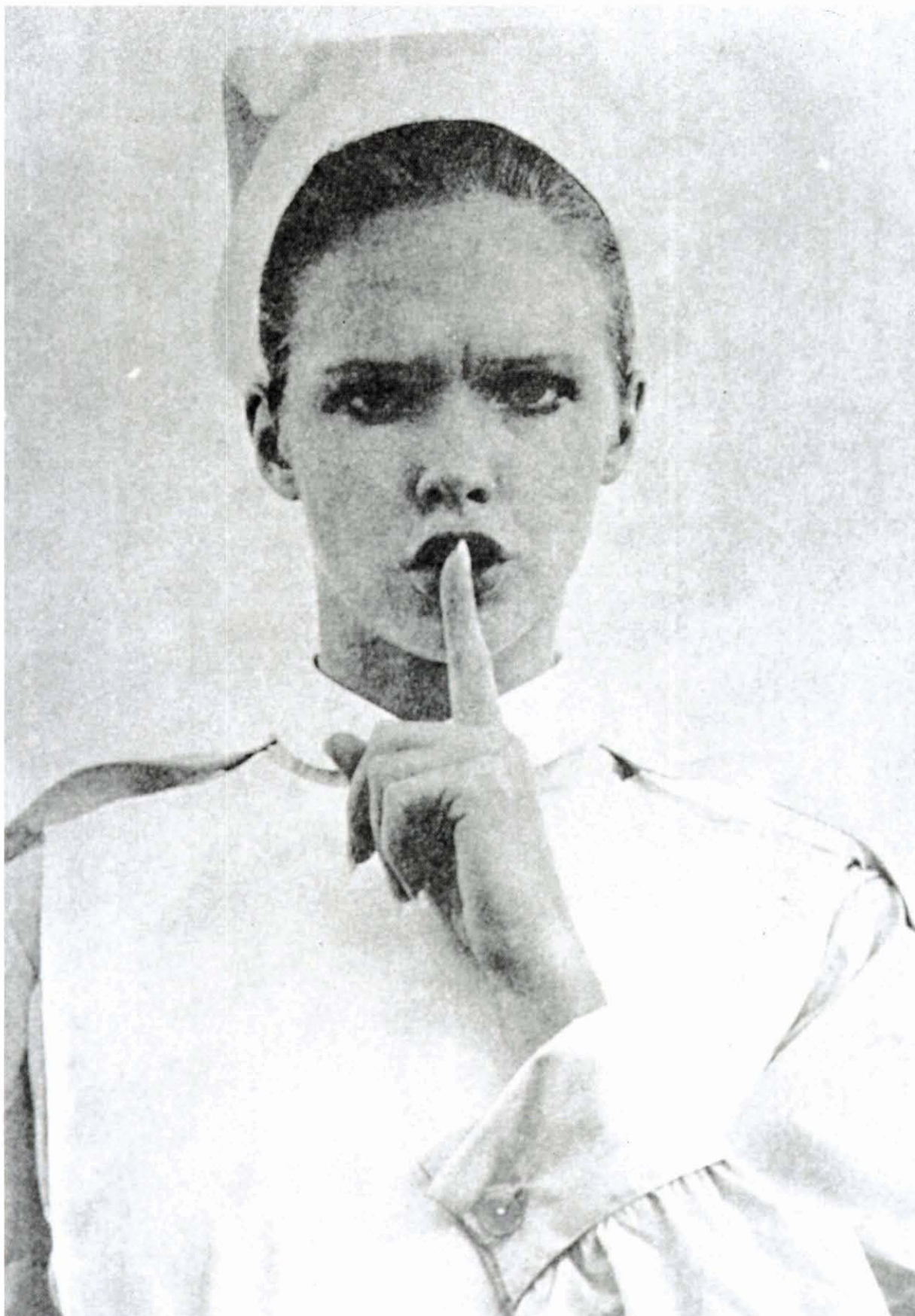
La fermesa i perseverança en el treball d'aquests excel·lents equips, aconseguiren de graduar cada any magnífiques professionals.

Sala d'Estudis de l'Escola d'Infermeres.

S'anà perfilant una particular imatge de la Infermera de la Creu Roja de Barcelona. Aviat es veié sol·licitada, fins i tot abans de rebre el seu diploma, per clíniques i hospitals d'arreu de l'Estat.

Inexplicablement aquesta exemplar Escola, qualificada con una de les millors del país, va ésser tancada el 1978 i traslladada fora de l'Hospital. Les raons d'aquesta decisió que va truncar l'antiga col·laboració escola-hospital, no les compregueren ni professors ni alumnes, el que em fa pensar que una vegada més la decisió es va prendre per manca d'una informació correcta.

Moderna Infermera de la Creu Roja, de les promocions de la postguerra.

Segon Període
(1936-1946)

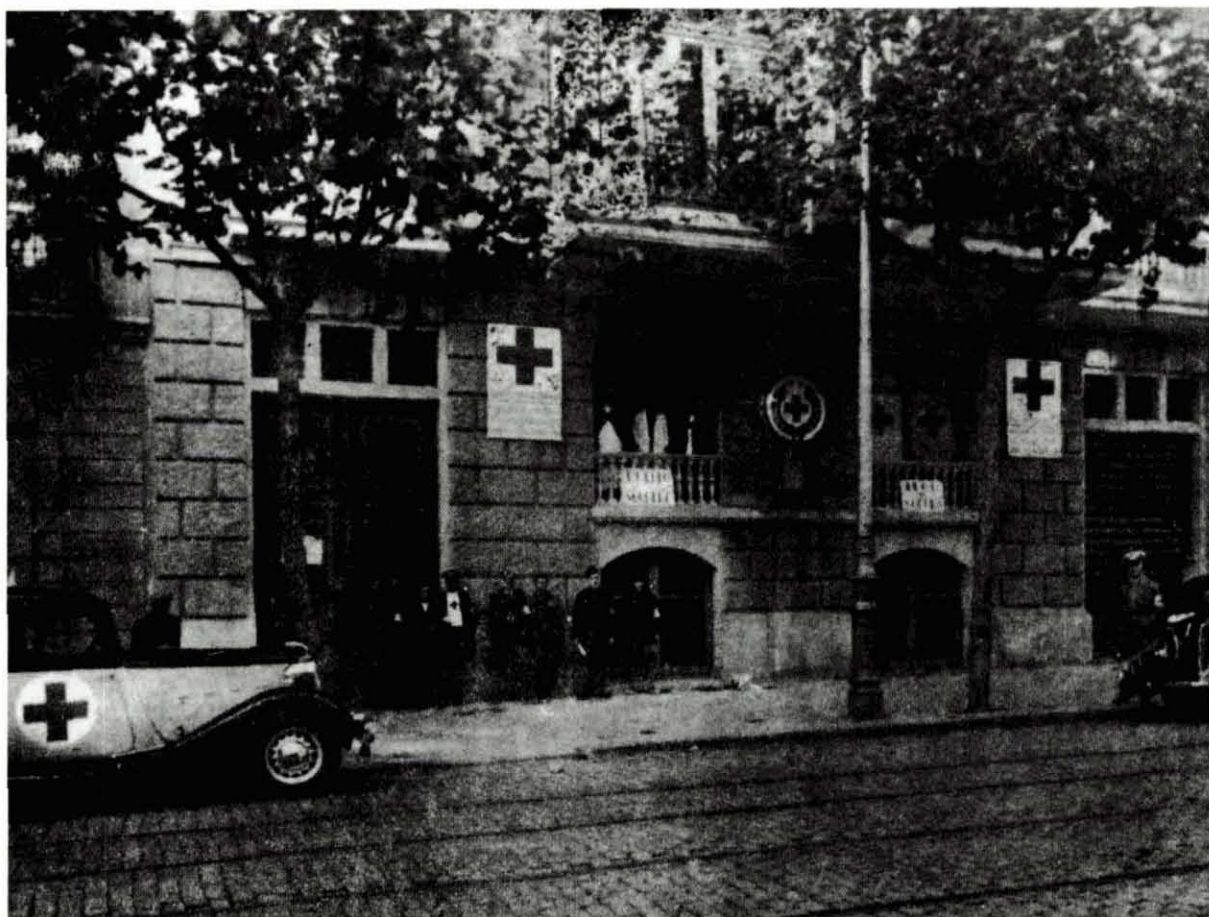
**L'HOSPITAL DURANT
LA GUERRA CIVIL
I LA POST-GUERRA**

El dia 18 de juliol de 1936 (el 19 a Barcelona) esclatà la Guerra Civil i l'Hospital des d'aquell moment i durant tres llargs anys es veié immers en totes les vicissituds i greus problemes que comportà la terrible conflagració. Malauradament el Centre, que havia deixat d'ésser Hospital de Guerra el 1925, ho hagué de tornar a ésser per culpa de la nostra lluita entre germans i novament li calgué complir les funcions per a les quals havia estat creat.

Al següent dia d'iniciada la lluita, la Creu Roja de Barcelona va prestar servei d'hospitalització en tres llocs diferents. El primer fou la pròpia casa de la Sra. CAPMANY, Presidenta de l'Hospital, al carrer de Llúria 95, on es reberen els primers ferits procedents dels combats en el Convent de les Carmelites, i on fou ferida mentre treballava com a infermera voluntària, la pròpia nora de la Sra. CAPMANY. A més dels familiars de la Presidenta, van acudir al Centre del carrer

de Llúria habilitat com hospital, les Dames Infermeres Rosa GRAS, Carmela SABADELL, i Pilar DOMÈNECH, entre altres, i alguns metges del veïnat, acabdillats pel metge de l'Hospital, Doctor Miquel GRAS ARTERO, que foren els primers sanitaris de la Creu Roja que prestaren els seus serveis en el conflicte. El segon Centre d'hospitalització de guerra de la Creu Roja fou l'Església de Pompeia, que gràcies a l'habilitat i rapidesa de decisió d'un metge republicà, el Dr. EIZAGUIRRE, es va convertir en Hospital de Sang.

El tercer fou el propi Hospital del Dos de Maig, on, a més dels evacuats dels esmentats hospitals de sang, es rebien nombrosos ferits que hi portaven les ambulàncies de Creu Roja, que durant aquells dies van multiplicar les seves assistències; conductors de vehicles i portadors de lliteres exposaren contínuament les seves vides per tal de salvar les del pròxim.

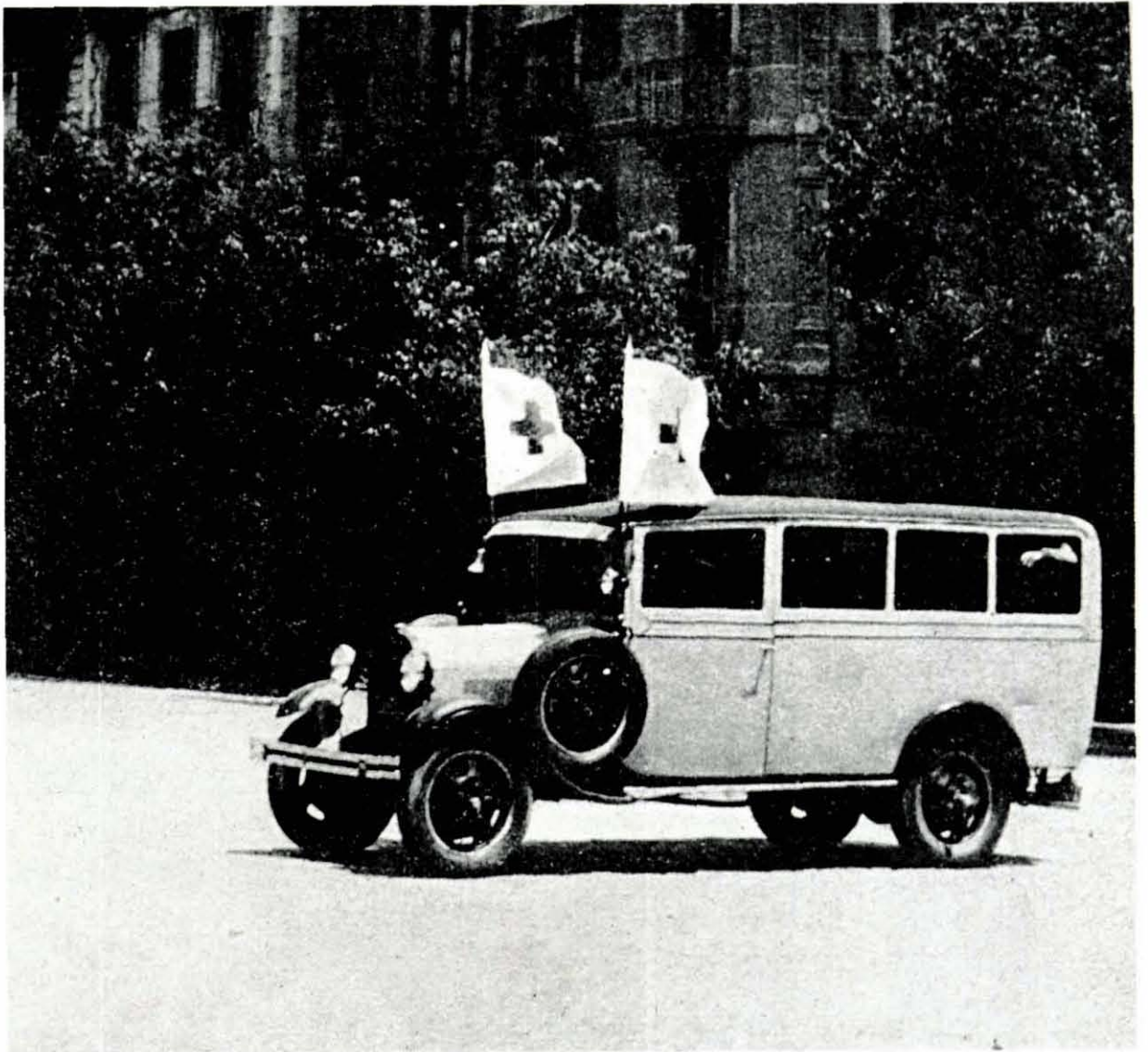
Edifici del carrer de Llúria 95, en començar la Guerra Civil.

Hospital de Sang de la Creu Roja, a l'Església de Pompeia.

Ambulàncies de la Creu Roja en els dies de juliol del 36.

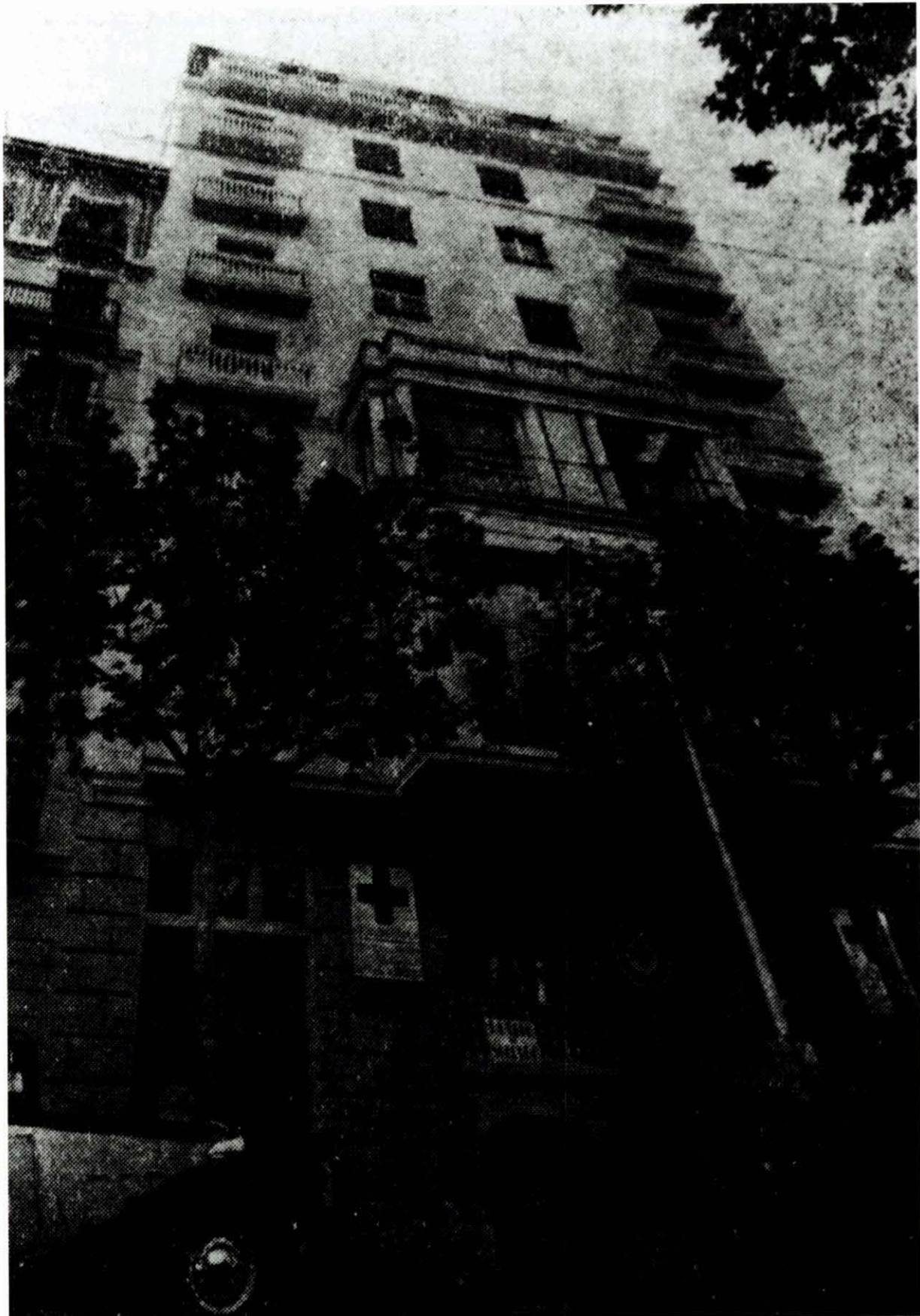

Ambulàncies de la Creu Roja, traslladant ferits a l'Hospital.

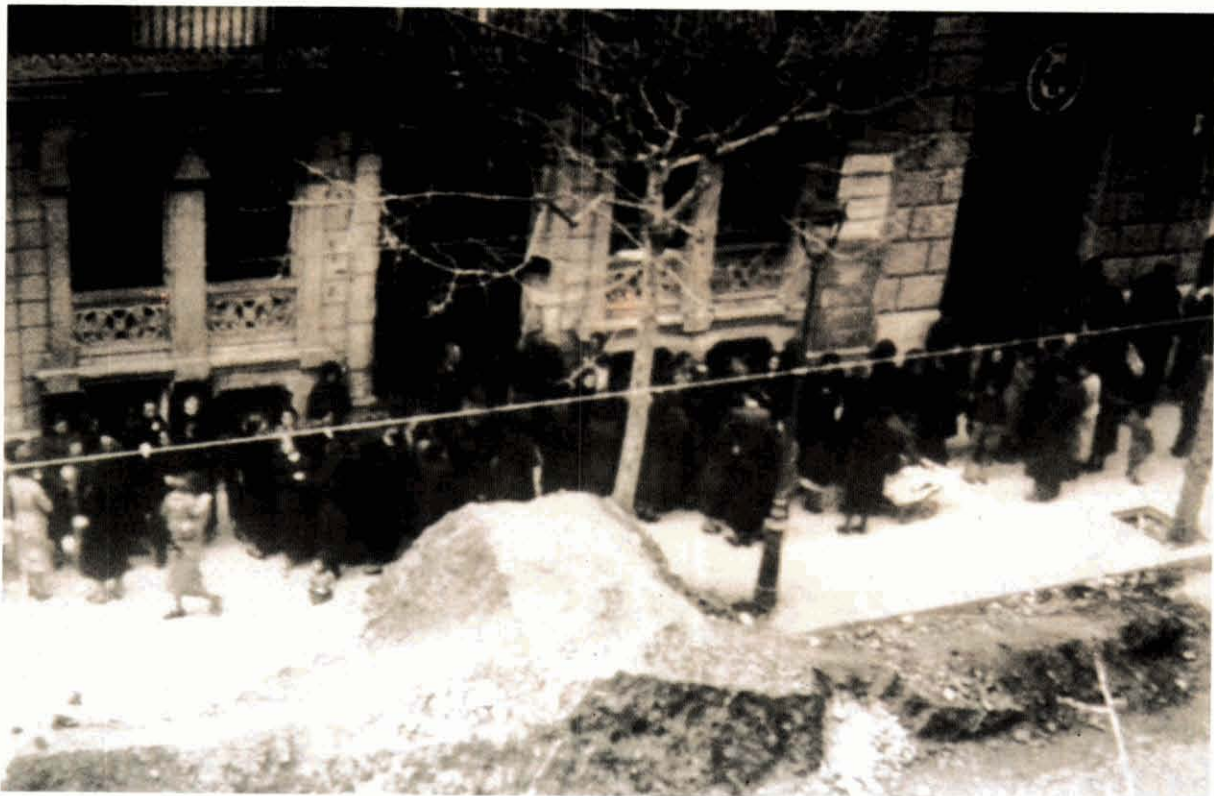
Acabada la contesa urbana, la Creu Roja de Barcelona va traslladar les seves oficines centrals al carrer de Llúria; s'hi instal·laren els despatxos del Comitè local, Inspecció General de Catalunya i Delegació Internacional de la Creu Roja. L'adaptació d'una casa de pisos d'habitatges com seu de la Creu Roja es realitzà ràpidament. En els soterranis i garatge es van instal·lar les ambulàncies i una brigada composta per portalliteres i banda de música. El tercer pis hom el destinà a Centre de Transfusions de Sang, el qual, sota la direcció del Doctor MISERACHS, va prestar servei durant tota la Guerra.

El Comitè Internacional, quan decidí des de Ginebra tenir Seu permanent a Barcelona

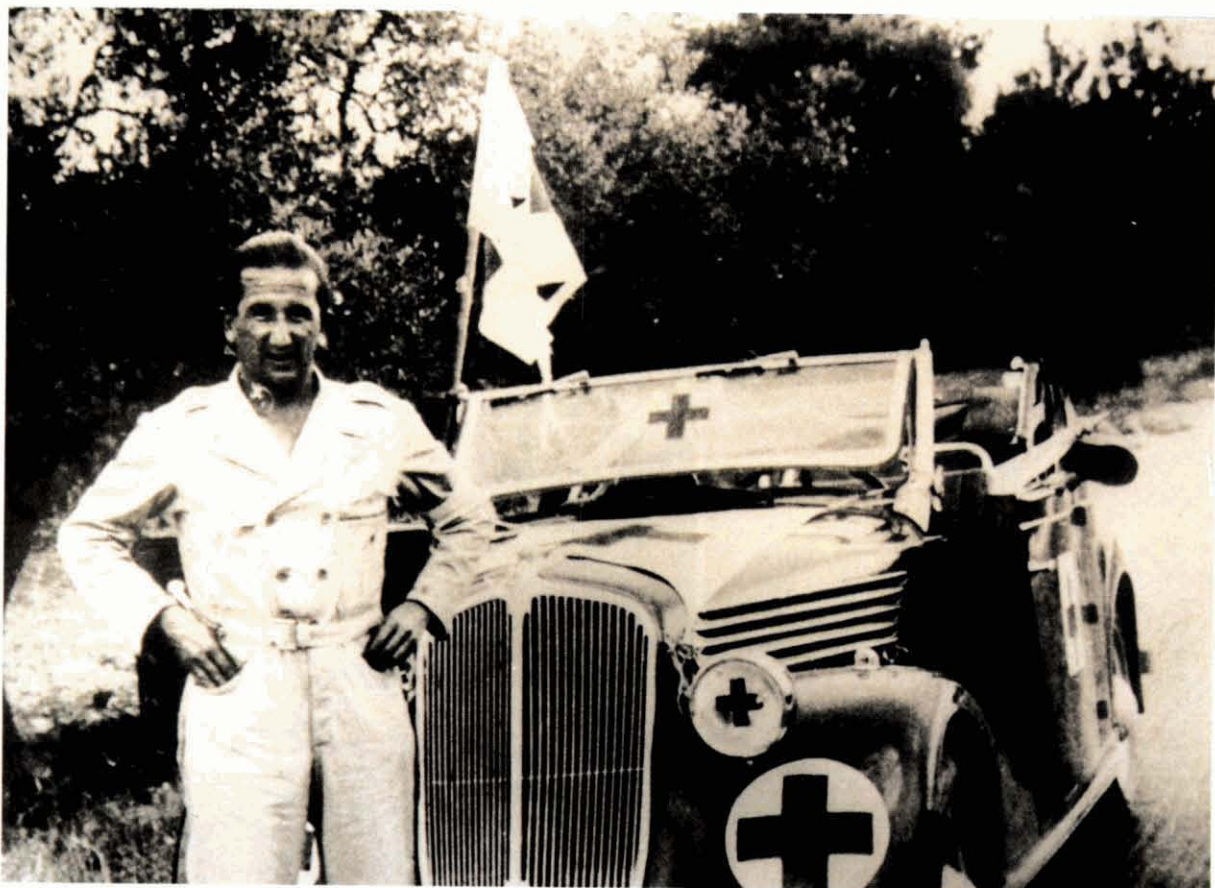
ocupà el principal del carrer de Llúria, on va instal·lar les seves oficines, una de les principals missions de les quals fou la de realitzar intercanvis de missatges (20 paraules i una foto) entre persones que vivien en zones diferents o familiars desplaçats. Malauradament, per no tenir màquines d'escriure, aquest treball es feia amb lentitud i les cues que es veien forçats a fer els sol·licitants donaven la volta a l'illa compresa entre Llúria i Pau Claris. Aquest fet i el gran rètol de Creu Roja a la façana, féu que els barcelonins d'aquella època, al carrer de Llúria l'anomenessin carrer de la Creu Roja.

La seu de la Delegació Internacional de la Creu Roja, a Barcelona.

Les cues a l'edifici de la Creu Roja, durant la Guerra.

El delegat Internacional de la Creu Roja, Marcel JUNOD.

Aquesta tasca informativa humanitària no sempre era fàcil, puix el contraespionatge es veia obligat a extreure les precaucions per tal d'evitar que els missatges proporcionessin dades a l'enemic. Per altra part, les noves que hom rebia dels parents separats no sempre eren bones, i sovint es presenciaven escenes dramàtiques a la Seu de la Creu Roja. També des d'aquesta oficina de la Delegació de Ginebra es lliuraven d'una manera periòdica aliments i medicaments que procedien de l'ajut internacional i es distribuïen principalment entre els malalts i ferits ingressats en els diferents hospitals.

En el darrer any de guerra, quan sovintejaren molt els bombardeigs de Barcelona, el Comitè Internacional va decidir de crear una Delegació a la Vila de Caldetas, prop de les Ambaixades que teòricament havien d'ésser respectades pels avions, ja que eren una zona neutral. Al voltant d'aquesta subdelegació, el Delegat Internacional, Sr. Marcel JUNOD, va proporcionar habitatges a tots els col·laboradors de la Creu Roja autòctona que des del primer dia havien prestat servei al carrer de Llúria.

Des de la nova seu l'equip JUNOD va multiplicar els seus esforços per tal d'ajudar persones de l'un i l'altre bàndol que en situa-

cions particularment difícils necessitaven d'una especial atenció de la Creu Roja.

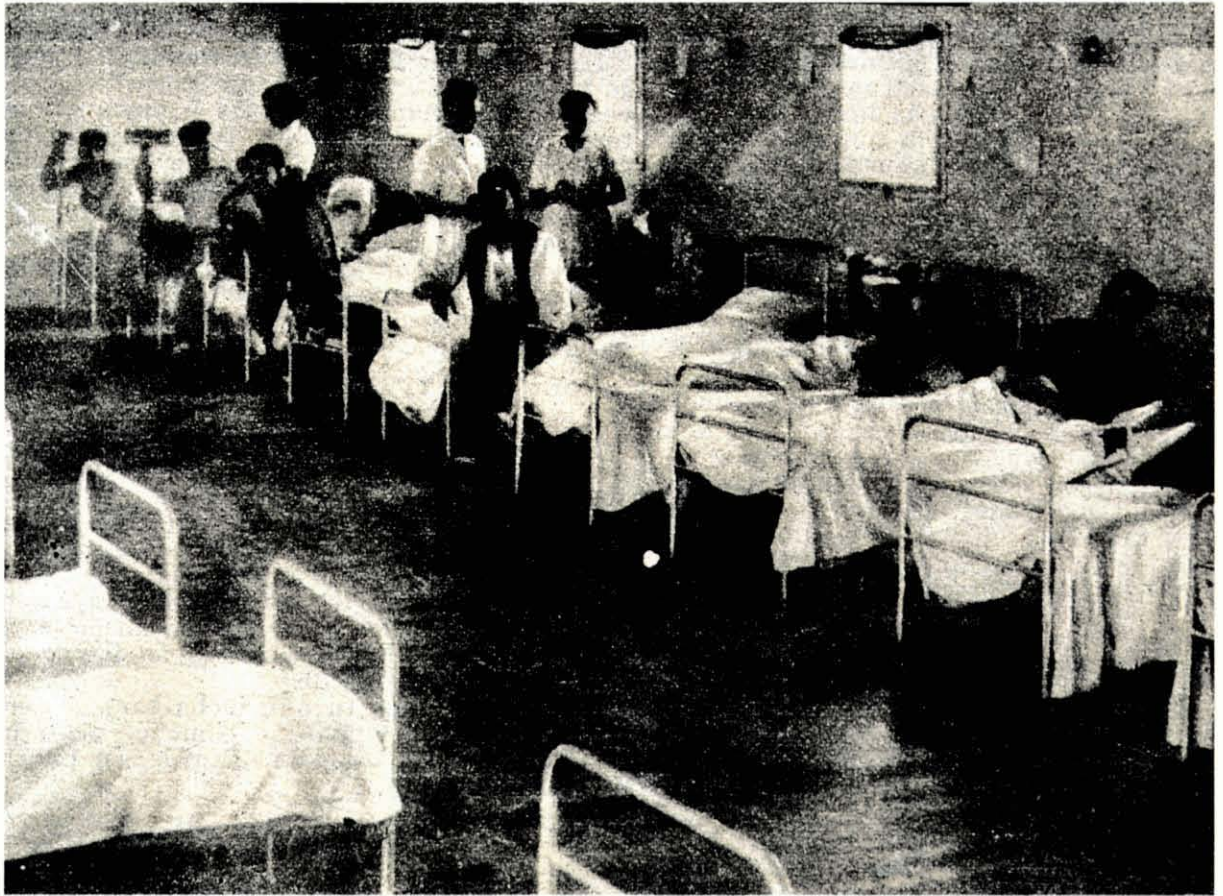
Aquest comportament exemplar durant aquells dies difícils, per part dels homes de la Creu Roja, fou sempre reconegut pels barcelonins que després de la Guerra tingueren ocasió de mostrar el seu afecte i agraïment a Marcel JUNOD en les visites que sovint va fer a la nostra ciutat.

Tornant al 1936, també a l'Hospital s'hagueren de realitzar importants modificacions per poder satisfer les necessitats de nous ingressos que la Guerra li exigia cada cop més, en incrementar-se el nombre de ferits que arribaven del veí front d'Aragò. El mes de setembre, dos mesos després d'haver-se iniciat el conflicte, d'acord amb els dirigents de la Creu Roja, les autoritats converteixen l'Hospital Civil en Clínica Quirúrgica número 6, dependent del Ministeri de Defensa. Només una part de la planta baixa queda reservada per a les infermeres i oficines de la Creu Roja; hom nomena la Sra. Matilde ARMET Administradora delegada, càrrec que va ocupar tot els temps que durà el conflicte armat.

L'Hospital d'aquell temps era un edifici de dues plantes amb una sola entrada pel carrer del Dos de Maig. A la planta baixa, a

L'edifici del Dos de Maig, el 1936.

L'Hospital de la Creu Roja de Vallfarta, al front d'Aragó.

més de les oficines, hi havia dues sales equipades amb dos llits cadascuna. A la primera planta hi havia les sis sales general comunicades amb urgències, i una àrea ocupada pel quiròfan i els departaments bàsics d'exploracions complementàries: Raigs X i laboratori d'anàlisi. Abans de la Guerra el nombre d'hospitalitzacions no havia arribat mai al centenar.

A desgrat que la necessitat de llits era important, degut a la contínua arribada de ferits, les gestions de l'Assemblea de la Creu Roja amb el suport del Dr. MARTÍ i FECED, alt càrrec de la Conselleria de Sanitat, assoliren que l'Hospital conservés la seva estructura mixta: Hospital de la Creu Roja-Hospital Militar, dirigit per metges de la casa. El Dr. Lluís BATALLA, que fou el Director Mèdic en els primers mesos, i el Dr. Pere GAUSA RASPALL després, s'envoltaren de col·laboradors de la Creu Roja, fidels als principis de la Institució, el respecte als quals és fonamental en temps de guerra.

Gran part d'aquests metges estaven en edat militar i s'hagueren de dispersar en incorporar-se a les diferents unitats que lluitaven als fronts de guerra. Entre els més coneguts que, ja en la pau, tornaren a l'Hospital, recordem els Drs. Miquel GRAS ARTERO, Pere BONET i GODÓ, Josep M. PUEYO MOYA, ROCA DE VINYALS, Lluís RIUS i BADIA...

Altres, en canvi, com els Drs. BATALLA, GAUSA i RASPALL, PERRAMON, ARNALOT, PÉREZ MALLA, BENET, IRIGOYEN, BRUGUERA... y els practicants Joan ESTIL·LAS i Antoni SALVAT (que més tard foren metges), compliren la doble funció d'assistir els malalts de la sala civil i ensems, com a sanitaris militaritzats, prestaren els seus serveis a la Clínica Quirúrgica número 6.

Entre els primers, el que realitzà la labor més destacada fou el Dr. Lluís RIUS i BADIA, que dirigia un Hospital de primera línia a Vallfarta, a sis quilòmetres de Bujaraloz. Aquest Hospital de campanya estava format per quatre grans barraques a les que la Creu Roja Internacional va dotar d'instal·lacions adequades: laboratori d'anàlisis, raigs X i dues sales d'operacions. L'Hospital arribà a tenir 150 llits, sempre ocupats malgrat les contínues evacuacions que es feien cap al Dos de Maig i a altres hospitals de Barcelona.

El Dr. RIUS i BADIA tingué a càrrec seu aquest Hospital pràcticament durant tot el primer any de Guerra, en el qual es feren centenars de primeres cures i operacions. En part també depenien de la Creu Roja l'Hos-

pital de Lleida i els de Sàstago i l'Azaila, a primera línia, on es requeria sovint la presència de l'equip del Dr. RIUS.

Una altra activitat destacada del Dr. RIUS i BADIA fou l'organització de cursos sobre gasos de guerra, reunions que es celebraven amb gran èxit de públic a la Seu de la Creu Roja del carrer de Llúria 95.

La tasca realitzada pels metges del Dos de Maig i dels Hospitals de primera línia durant la primera fase de la Guerra, fou elogiada per les autoritats civils i militars republicanes; els nostres metges reberen nombroses felicitacions per part del Govern i de la mateixa Creu Roja Internacional.

Mentre els metges de la Creu Roja actuaven

L'Equip Quirúrgic del Dr. RIUS i BADIA, prestand serveis en primera línia.

en els fronts, a l'Hospital de Barcelona els diferents serveis quirúrgics s'anaven especialitzant en la cirurgia del ferit de guerra. Els metges, revisant les experiències descrites de la Primera Guerra Mundial; i les infermeres, amb cursos de formació accelerada que hom professava en el mateix Hospital (el primer dels quals s'havia celebrat el 2 de febrer del 1937). Més endavant, l'any 1938, gràcies a la utilització de les primeres sulfamides que proporcionava un laboratori farmacèutic català, el resultat del tractament de les ferides de guerra havia millorat. Gairebé al mateix temps, apareixia la tècnica del Prof. TRUETA per a les fractures obertes, que féu avançar novament l'especialitat. El gran renom que va adquirir l'experiència espanyola amb els seus excel·lents resultats en aquest tipus de ferides, fou la base dels principals tractaments instaurats en els Hospitals de Guerra durant la segona conflagració Mundial.

També en aquells tràgics temps les dificul-

tats econòmiques de l'Hospital foren constants i la institució es veié obligada a organitzar diversos actes lúdics, molts d'ells en el mateix Hospital per tal de recaptar fons i poder pagar el personal civil i cobrir les múltiples necessitats que l'Assemblea Provincial havia d'atendre.

Durant el primer any de Guerra l'Hospital havia pogut controlar sense massa esforç les altes i baixes que s'anaven produint. La coordinació amb la Sanitat Militar i la cooperació amb el veí Hospital General (Hospital de Sant Pau) regulaven el moviment d'ingressos, però quan es produí dins de la Guerra Civil, l'anomenada Petita Guerra Civil dels esdeveniments de Maig, la logística hospitalària es veié desbordada per l'arribada de 300 morts i 900 ferits que recolliren en tres dies les ambulàncies de la Creu Roja, procedents de les topades en diversos enclavaments de la ciutat. L'actuació del nostre personal en aquelles jornades fou heroica. La majoria de vehicles arribaven crivellats i es produïren

Actuació d'artistes en una Sala de l'Hospital durant la Guerra Civil.

Cartell Publicitari de la Creu Roja.

els primers ferits de la Creu Roja des de la Guerra de Cuba i Filipines: el caporal Josep Maria BARBERÀ i el portalliteres Joan VÁZQUEZ que els ingressàrem en el nostre Hospital, on foren condecorats per les autoritats del Govern.

En aquelles luctuoses jornades calgué habilitar com àrea d'hospitalització tots els passadissos i oficines del Centre, ja que no quedava lloc a les diferents sales. En aquells dies

el personal de l'Hospital, administratius, infermeres i metges no pogueren abandonar el recinte mentre va durar l'afrontament armat, pel gran nombre d'assistències que s'havien d'atendre a qualsevol hora. A la seu del carrer de Llúria també actuà amb molta eficàcia el centre de transfusió de sang, que esgotà totes les reserves acumulades. Encara que amb més poca intensitat, la mateixa situació es repetiria més tard amb motiu dels bombardeigs del 38 i 39, en què les forces

Voluntaris de la Creu Roja, recollint ferits.

de la Creu Roja hagueren de realitzar arriscades accions per tal de salvar vides humanes.

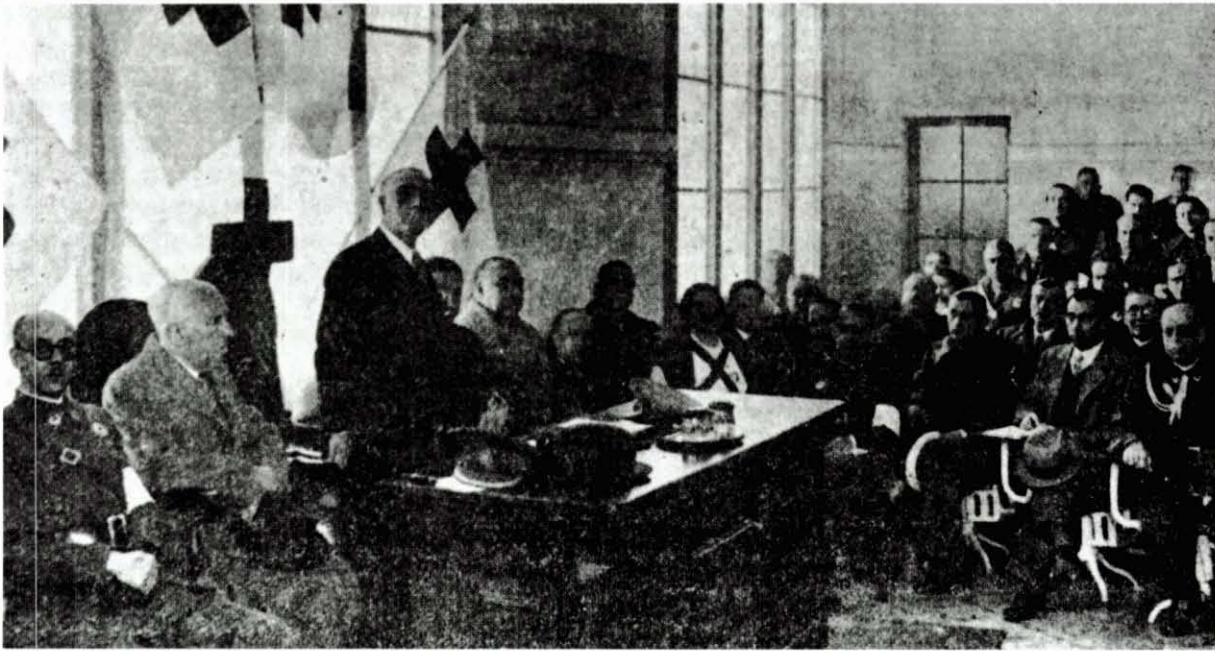
A les acaballes del 37 el Dr. Lluís BATALLA s'incorpora al front de combat, i és nomenat Director Mèdic de l'Hospital el Dr. GAUSA i RASPALL, que va ocupar el càrrec fins que finiren les hostilitats.

El Dr. GAUSA, a més de realitzar la seva labor professional de metge militar, va dedicar un especial interès a conservar les sales de l'Hospital, per la seva convicció que en el futur el centre hauria de deixar d'ésser militar. En aquesta tasca de mantenir les activitats assistencials dels temps de pau, rebria un gran suport del Dr. Carles MARTÍ i FECED, gran amic del Dr. GARCÍA-TORNEL i que des de sempre havia estat vinculat a l'Hospital del Dos de Maig.

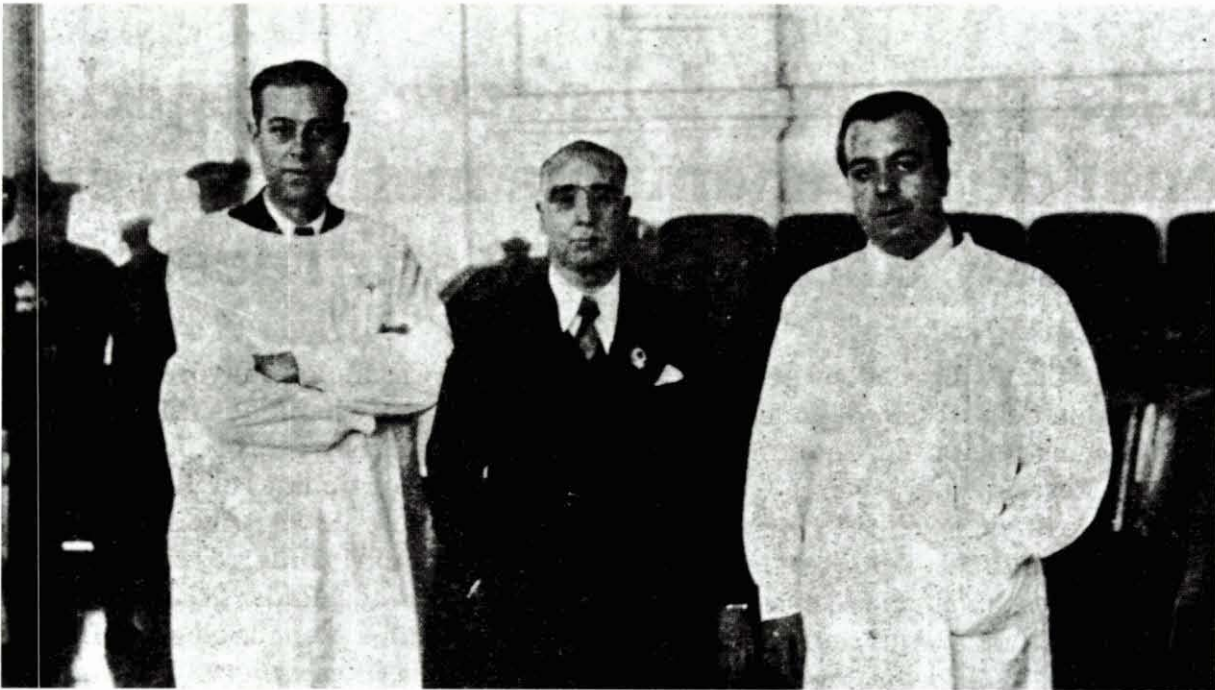
Aquesta política sanitària d'Hospital Mixt es veié notablement reforçada quan a començos del 1938 es va designar el Dr. MARTÍ i FECED nou delegat de la Institució a Cata-

Successos del maig del 1937. Ambulàncies recollint ferits davant del teatre Barcelona.

Presca de possessió del Dr. MARTÍ i FECED com a President de la Creu Roja de Barcelona.

El Dr. MARTÍ i FECED, amb els Drs. FERRER VALLS i GAUSA RASPALL a l'Hospital.

lunya, per a substituir el Tinent Coronel Pere ESTRANY. En l'acte de la presa de possessió que tingué lloc a l'Auditori de l'Hospital, davant de tot el personal hospitalari, 52 delegacions de la Creu Roja i nombroses autoritats, entre les quals es trobava el Delegat del Comitè Internacional Dr. Pau HANS, en resposta al discurs de presentació del Director Mèdic de l'Hospital, Dr. GAUSA, el Dr.

MARTÍ i FECED va exposar el seu programa de treball; a la vegada que expressava els seus desigs de millorar les instal·lacions, recordava l'obligació que tenien tots els afiliats de conservar, abans que res, els principis d'honestetat, abnegació i afany de servir el proïsme, que havien distingit els membres de la Creu Roja en tots els conflictes.

Presca de possessió del nou Director de l'Hospital, Dr. GAUSA RASPALL.

A l'octubre del 1977, després d'un penós exili, el Dr. MARTÍ i FECED tornà a Barcelona amb el President TERRADELLAS, el qual el nomenà representant de la Generalitat a la Junta de l'Hospital. Un any després el vaig poder conèixer i, més tard, tractar-lo com a pacient.

En una ocasió ingressà al Dos de Maig, on estigué hospitalitzat prop d'un mes. Sovint el venien a visitar el President i companys seus fundadors de l'Esquerra Catalana, amb els que tenia interessants converses polítiques. A nosaltres, en canvi, ens parlava del passat i del present de l'Hospital; gaudia sobre tot amb la descripció de les persones que hi havien intervingut, sigui en la naixença o en el desenrotllament, i ho aprofitava per dedicar grans elogis a l'actuació del Dr. GARCÍA-TORNEL. Curiosament, uns anys abans, aquest mateix Doctor, a qui també havia tractar com a pacient, m'havia fet uns comentaris semblants de l'altre. Ell conside-

rava que l'actuació d'en MARTÍ i FECED havia estat providencial per salvar l'Hospital durant la Guerra... M'hauria agradat que haguéssiu vist la cara de satisfacció del Dr. MARTÍ quan li repetien aquests comentaris que el seu amic li havia dedicat pocs mesos abans de morir. Llàstima de trobada fallida!

Admirava de sentir com aquells dos metges que procedien de sectors polítics antagònics, que havien fet la Guerra en dos bàndols contraris, parlessin l'un de l'altre amb tant de respecte i afecte; cadascun recordava els nombrosos serveis que havia fet el seu opositor per asolir la supervivència de l'Hospital, en circumstàncies verament difícils.

Durant tot l'any 1938 el Dr. MARTÍ i FECED continuà fent esforços per poder complir el seu programa i donar a la població malalta accés prioritari a les sales de l'Hospital. Malauradament, en els darrers mesos del 38 els bombardeigs que sofriren les principals ciu-

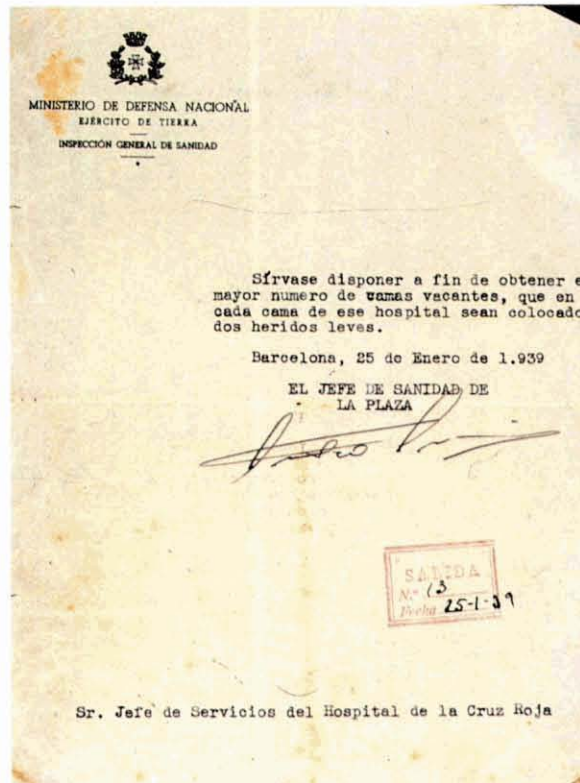

Voluntaris de la Creu Roja entre les runes d'un bombardeig.

tats de Catalunya van provocar que els ingressos, encara que civils, fossin també ferits de guerra, com ho eren els militars que arribaven cada dia procedents del front de batalla.

A començos del 39 la situació es féu insostenible i les dificultats d'evacuació foren la causa que un cop més a l'Hospital s'haguessin d'habilitar àrees no destinades a hospitalització. La manca d'espai obligà que el Director ordenés als Caps de Servei que dos ferits ocupessin un mateix llit. Era l'ordre que s'havia rebut del Cap de Sanitat de Barcelona.

El 27 de gener de 1939 el Dr. GARCÍA-TORNEL arribà a l'Hospital, on el reberen el Coronel metge republicà Dr. RIUS BADIA i els Capitans Metges GRAS ARTERO i PEIDRÓ MONLLOR. Una de les primeres ordres la recordarem sempre: «Doneu-me la llista de tot el personal de l'Hospital per tal d'estendre'ls els avals necessaris.»

Ofici del Jefe de Sanitat donant instruccions perquè un mateix llit l'ocupessin dos ferits.

Tres mesos després, en el menjador del Saló Rosa de Barcelona es va celebrar un dinar de confraternitat en el qual assistí el personal sanitari d'ambdues parts. Si ens traslladem a aquella època i ens deixem dur per la mentalitat dels homes i de la forma de reaccionar de llavors, aquest dinar que reunia vencedors i vençuts en una mateixa taula nomès es pot comprendre per l'esperit de Creu Roja que portaven tots plegats.

Passats els anys, l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona ha anat adquirint prestigi. A les seves sales i quiròfans s'ha practicat medicina peonera i de vanguardia: a molts dels seus facultatius se'ls ha qualificat com entre els millors del país. Però el més important per a l'Hospital ha estat poder mantenir aquell to de qualitat humana que un dia, metges com els Doctors GARCÍA-TORNEL i MARTÍ i FECED, li van saber donar.

Acabada la Guerra Civil, la Sra. CAPMANY i el Sr. VENTURA i TULDRA, que havien romàs a Barcelona tot el temps que durà la lluita, foren confirmats en els seus càrrecs de Presidenta de la Junta de Dames i President de l'Assemblea Provincial, respectivament. Inician els dos l'àrdua labor de recuperació, procurant de reunir totes les persones de la Creu Roja que es mantenien disperses després d'haver sofert les dificultats i els atzars de la Guerra. En aquesta difícil tasca reberen l'ajut eficaç del Secretari Sr. Ramón BALDRICH, gran coneixedor de la Institució, que va aconseguir de reconstruir-ne els arxius i trobar gran quantitat d'objectes i material que es consideraven perduts.

El Sr. VENTURA TULDRÀ, a desgrat de l'edat i de les xacres que li impedièn d'assistir a bona part dels actes, molt aviat, ajudat per les Sres. CAPMANY i SANZ-SELMA, va reprendre la seva activitat amb el gran delit

Saló Rosa 1939. Dinar de Germanor entre «vencedors i vençuts».

d'assolir una important ampliació a l'Hospital. Malauradament, la mort, primer de la Sra. SANZ-SELMA i més tard, el 1943, del propi Sr. VENTURA i TULDRÀ, impediren que el seu ambiciós projecte esdevingués realitat.

Mentretant a l'Hospital els Drs. MARTÍNEZ VARGAS i GARCÍA-TORNEL ocuparen novament els seus càrrecs de Director y Subdirector, si bé el primer, degut al seu treball a la Universitat, va delegar, des del començament d'aquesta nova etapa, en el Dr. GARCÍA-TORNEL la responsabilitat d'exercir la direcció del centre.

En els primers mesos de la postguerra, un cop acabada l'evacuació dels darrers ferits, el nou director en funcions va intensificar les gestions per tal de convertir un altre cop el Centre en Hospital Civil, desentenent-se de les pressions de Sanitat Militar que volien que l'Hospital continués cooperant amb l'Exèrcit. La visió clara i la fermesa de l'actitud del Doctor GARCÍA-TORNEL fou el factor decisiu que va evitar una possible militarització del Dos de Maig; així va ésser possible d'obrir novament la línia de col·laboració amb el mutualisme català, col·laboració que des del primer dia tingué en GARCÍA-TORNEL el seu més fervorós partidari.

Durant aquell període inicial de recuperació, va actuar com a Presidenta la Sra. Carme BIADA d'ELIZALDE, que seguí l'orientació hospitalària que havia conegut en els centres de Creu Roja de la veïna República Francesa. La seva dedicació anà especialment dirigida a reconstruir l'Escola d'Infermeres i a potenciar diverses especialitats mèdiques que fossin fonts de docència per millorar la formació de l'alumnat. Amb la seva iniciativa i tenacitat es reprengueren les classes el mateix any 1939 i, després d'un curs intensiu, l'any següent es pogueren repartir els primers braçals d'Infermera en època de pau.

La Sra. ELIZALDE va ocupar poc temps aquest càrrec de màxima responsabilitat a l'Hospital; la va substituir la Sra. Teresa ESTANY, vídua de LACAMBRA. La Comtessa de

LACAMBRA des del primer dia es va lliurar plenament a la seva gestió personal del centre, tasca a la que va dedicar trenta anys de la seva vida, sense comptar pràcticament amb col·laboradors que coneguessin suficientment de gestió hospitalària.

Dama de ferro d'aquell temps, Teresa LACAMBRA es deixava influenciar molt poc per l'administració que portava la Superiora de la comunitat religiosa, així com tampoc pels criteris del Cos Facultatiu, l'únic representant del qual era el Director Mèdic Dr. GARCÍA-TORNEL.

Durant les tres dècades del seu mandat, el seu lliurament entusiasta i altruista estigué emmascarat per un caràcter dur i absorbent que provocava un gran nombre de situacions difícils que gairebé sempre eren solventades per l'habilitat del Director que sabia aprofitar els valors positius de la inflexible Presidenta sense cedir mai en les decisions que no considerava correctes.

Com passa sempre, és difícil de poder jutjar adequadament a través de la nostra òptica moderna la conducta d'unes persones que cada dia vencien tota mena de dificultats sense coneixements de gestió hospitalària i sense l'indispensable i regular finançament. En aquells temps, l'Hospital de la Creu Roja, com altres centres, vivia gràcies al motor de la caritat que guiava persones dedicades a resoldre problemes hospitalaris de tota classe. En aquest sentit, fins i tot reconeixent les seves innombrables falles i defectes, hem d'admetre certs mèrits al patró altruista, inexpert i intransigent, que fou el peoner de la gestió hospitalària.

En aquells primers anys d'Hospital Civil, el personal del Centre hagué de tornar a actuar com Hospital de Guerra, complint amb els preceptes de la Institució. La Segona Guerra Mundial estava en ple apogeu, quan vaixells de les dues parts bel·ligerants recalaren a Barcelona per tal de fer un intercanvi de presoners. Per col·laborar a aquesta tasca humanitària, tot el nostre personal acudí al port, disposats a l'assistència sanitària de 3.996 malalts i ferits, d'acord amb el pla dels

La Comtesa de LACAMBRA, Presidenta de l'Hospital en el 1940.

1944. Bescanvi de presoners durant la Guerra Mundial, al Port de Barcelona.

responsables de la Creu Roja organitzadors de l'acte. L'intercanvi es realitzà sense cap incident, i la Creu Roja pogué oferir al món que estava en guerra, la realitat d'un dels principals objectius per als quals fou creada.

Més endavant, en la mateixa dècada dels quaranta, el cos sanitari del nostre Hospital va repetir aquesta labor, i tornà a acudir al port de Barcelona a atendre repatriats que venien de Filipines i de Rússia en els vaixells Plus Ultra i Semiramis.

Tercer Període
(1946-1970)

D'HOSPITAL DE GUERRA
A HOSPITAL CIVIL

Estabilitzat a la fi l'Hospital, superades ja les greus dificultats de la Postguerra civil i de la Segona Guerra Mundial, el Centre inicia la important transformació de convertir un Hospital quirúrgic en un Hospital d'especialitats. L'inici d'aquesta evolució coincideix amb la nostra incorporació a l'Hospital de la Creu Roja, a l'octubre del 1945.

Aquell any acabava de guanyar el concurs-oposició de metge adjunt del servei de Tisiologia de l'Hospital de Sant Pau i el cap em va insinuar (en aquells temps les insinuacions dels caps eren ordres) que fóra convenient que anés a ajudar el Dr. Josep REVENTÓS, que acabava de rebre el nomenament de Cap de Servei de l'especialitat a l'Hospital de la Creu Roja, veí molt proper del de Sant Pau.

En aqueixa època l'activitat clínica i científica de Sant Pau era de les més intenses del país. Els diversos serveis estaven dirigits per les figures mèdiques més prestigioses de Barcelona, que sovint organitzaven seminaris en els quals participaven un gran nombre de metges espanyols i estrangers. Entre altres, recordem els Drs. GALLART, BARRAQUER, ROCHA CARLOTA, PINÓS, VILA CLARA, PUIGVERT, PUIG SUREDA, PI-FIGUERAS, PRIM, CARALPS, SOLER i ROIG, SOLER JULIÀ, LLAURADÓ i MARTÍNEZ GARCIA, que en els seus respectius Serveis, a més a més de formar contínuament especialistes, dirigien centres de consulta als quals acudien pacients greus o de diagnòstic difícil, de gairebé tots els llocs de l'Estat.

Una activitat singular era la que es practicava en el Servei Mèdic-Quirúrgic de Digestologia, on s'establien torns setmanals amb els quatre serveis de Cirurgia que operaven alternativament els pacients que hom presentava a les sessions dels dijous. Hi acostumaven a assistir metges d'altres serveis, i així es corregia de manera parcial l'isolament que patien les especialitats ubicades en pavellons independents.

Els tres serveis de Tisiologia dirigits pels Drs. Jacint REVENTÓS, CORNUDELLA i ROSAL, tenien aquella importància que la gravetat de la malaltia tuberculosa marcava en tots

els àmbits sanitaris del país. La Cirurgia toràcica la dirigia el Dr. Antoni CARALPS; el Dr. Tomàs LORENZO també operava en els mateixos pavellons, gràcies a una Sala d'Operacions que havien instal·lat provisionalment en el Servei del Dr. CORNUDELLA. Seguint la línia del Dr. PINÓS, també els Tisiòlegs establiren unes sessions conjuntes de tots els Serveis de l'especialitat (que el Dr. REVENTÓS va batejar amb el nom de l'«O.N.U.»), en les quals hom discutia animadament els casos que presentaven els metges de dintre i de fora de la casa.

Al marge d'aquell ambient científic d'especialitat aïllada al voltant del Dr. REVENTÓS, em vaig fer càrrec de la consulta externa de l'especialitat en un Hospital on es practicava una medicina molt diferent. Tres dies a la setmana anava al Dos de Maig; de vegades recollia el Dr. ROCHA CARLOTA, qui anys més tard fóra el Cap de Medicina Interna de l'Hospital de Sant Pau, però que llavors exercia de Digestòleg amb el Dr. PLANA GATELL a la Creu Roja, en una àrea veïna a la nostra, tocant al Departament de Raigs X.

El treball que fèiem en els comptats Serveis Mèdics de l'Hospital eren gairebé exclusivament de Dispensari, i en més petita proporció d'assessorament als Serveis Quirúrgics en situacions pre- i postoperatòries.

Tant els metges de Digestiu com nosaltres, acabada la consulta, tornàvem a Sant Pau, a prosseguir-hi la nostra activitat assistencial. L'Hospitalització dels malalts no quirúrgics, al Dos de Maig al principi era molt difícil i ens vàiem obligats a portar al nostre Centre tutor tots els pacients diagnosticats a la consulta i a qui calia ingressar, i que fins i tot necessitaven que els fessin la majoria d'exploracions complementàries. De tota manera el nostre Servei, a poc a poc es féu conèixer i a finals de la dècada dels 40 assolírem que una de les sessions de l'«O.N.U.» se celebrés en el Dos de Maig.

La dificultat d'ingressos que impedia la normal expansió de les especialitats mèdiques, es compensava parcialment pels contactes que s'establien entre els metges de diferents

especialitats; això afavoria extraordinàriament les orientacions diagnòstiques i terapèutiques i la formació professional en realitzar-se positius intercanvis de coneixements i tècniques. Aquesta privilegiada transfusió científica quotidiana que es realitzava en un hospital petit, com el de la Creu Roja, era molt valorada pels metges procedents dels macro-hospitals, on els contactes entre facultatius de diferent especialitat no sovintegen tant.

Una altre atractiu que tenia en el 1944 l'Hospital de la Creu Roja era la possibilitat que el metge pogués concentrar totes les seves activitats professionals en un mateix Centre, ja que era permès d'ingressar pacients vinculats a diferents assegurances i de diferent nivell econòmic. En aquells temps la gairebé totalitat de malalts privats ingressaven a l'Institut Policlínic Platon i a la Clínica Corachan, però la Creu Roja, per ésser clínica oberta, feia també assequibles els ingressos a aquest sector de població. De tota manera aquesta mena d'activitat mai no fou massa important en el Centre i els metges seguien treballant-hi gratuïtament, lliurats a la filosofia hospitalària de l'època: el treball assistencial i científic a l'hospital significava prestigi, amb el consegüent èxit en el camp de la medicina remunerada... A l'any 1948, el Ministre Girón va canviar el joc de cartes i el treball del metge hospitalari va seguir unes altres orientacions.

A desgrat de diverses limitacions la consulta de respiratori va anar progressant: augmentava el nombre de malalts a la visita i les hores setmanals de treball. Amb aquest increment augmentaren també les indicacions d'exploracions complementàries que hom feia en diferents àrees de l'Hospital. Per a aquest treball, l'especialista comptava també amb l'entusiasta col·laboració de les estudiantes de l'Escola d'Infermeria que, a més de realitzar les tasques pròpiament d'ordre sanitari, feien de recepcionistes i secretàries.

En el 1946 l'Hospital ja tenia una estructura facultativa bastant adequada, formada per quatre Serveis de Cirurgia, quatre de Medicina i cinc d'Especialitats. Aquest tretze

Serveis, inclosos els residents i els assistents, agrupaven una trentena de metges que acudien a l'Hospital amb assiduitat i una dedicació més o menys completa.

També era important la labor sanitària que realitzava la Comunitat religiosa que, a part d'ésser l'encarregada de l'Administració, portava els departaments bàsics de Laboratori, Anestèsia, i Raigs X, en què la presència dels metges responsables era esporàdica, i consistia només en donar instruccions i actualitzar tècniques.

Durant aquella etapa l'activitat científic-acadèmica de l'Hospital no era rellevant i la seva funció docent es limitava a les classes que en els cursos de l'Escola d'infermeres donaven els diferents especialistes, i algunes poques reunions que cada Servei organitzava per a temes concrets de l'especialitat. Com a contrapès d'aquesta poca activitat científica, l'assistència anava en augment en gairebé tots els serveis. Noves exploracions complementàries tractaven de trobar espai per instal·lar-se i començava la lluita pel metre quadrat, que tanta importància tindria en el futur. El material i utensilis de la major part de les exploracions eren propietat dels metges i moltes vegades els exàmens es realitzaven amb col·laboradors d'altres hospitals que es desplaçaven del seu centre de treball per tal d'evitar el trasllat del pacient hospitalitzat al Dos de Maig.

En iniciar-se la dècada dels cinquanta, a l'Hospital es produeix una important transformació perquè s'incorporen un gran nombre de metges assistents i es reorganitzen els serveis de guàrdia.

L'arribada dels nous metges coincideix amb la inauguració del Servei Mèdico-Quirúrgic de Cardiologia, que sota la direcció del Dr. Lluís TRIAS DE BES, adquirí un gran renom per l'audàcia de la Cirurgia Cardíaca que hi practicava el Dr. CASTRO, un dels pioners d'aquesta especialitat quirúrgica a l'Estat espanyol. Per realitzar aquesta mena d'intervencions el Dr. Mario CASTRO es va veure obligat a crear una secció de cateterismes i ensem amb adquirir una sèrie d'instal·lacions

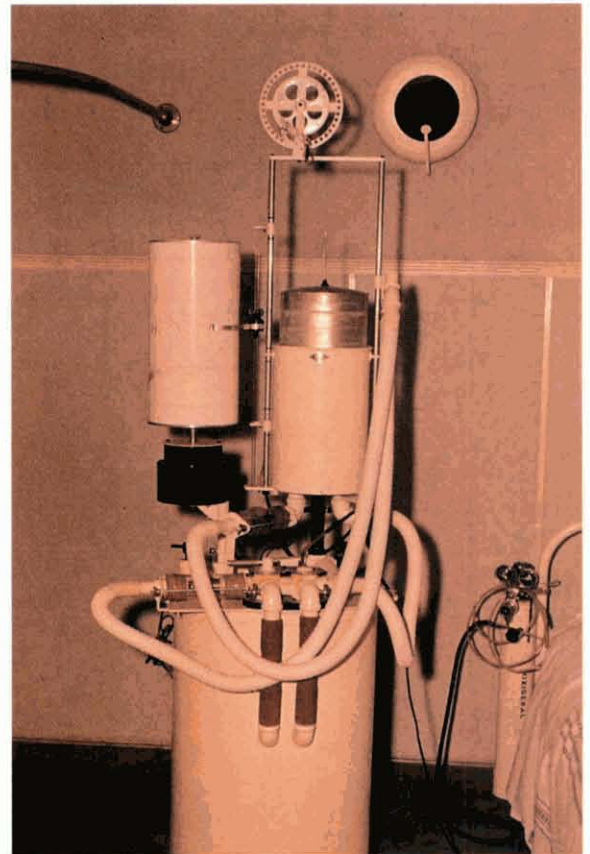

El Quiròfan de Cirurgia Cardíaca.

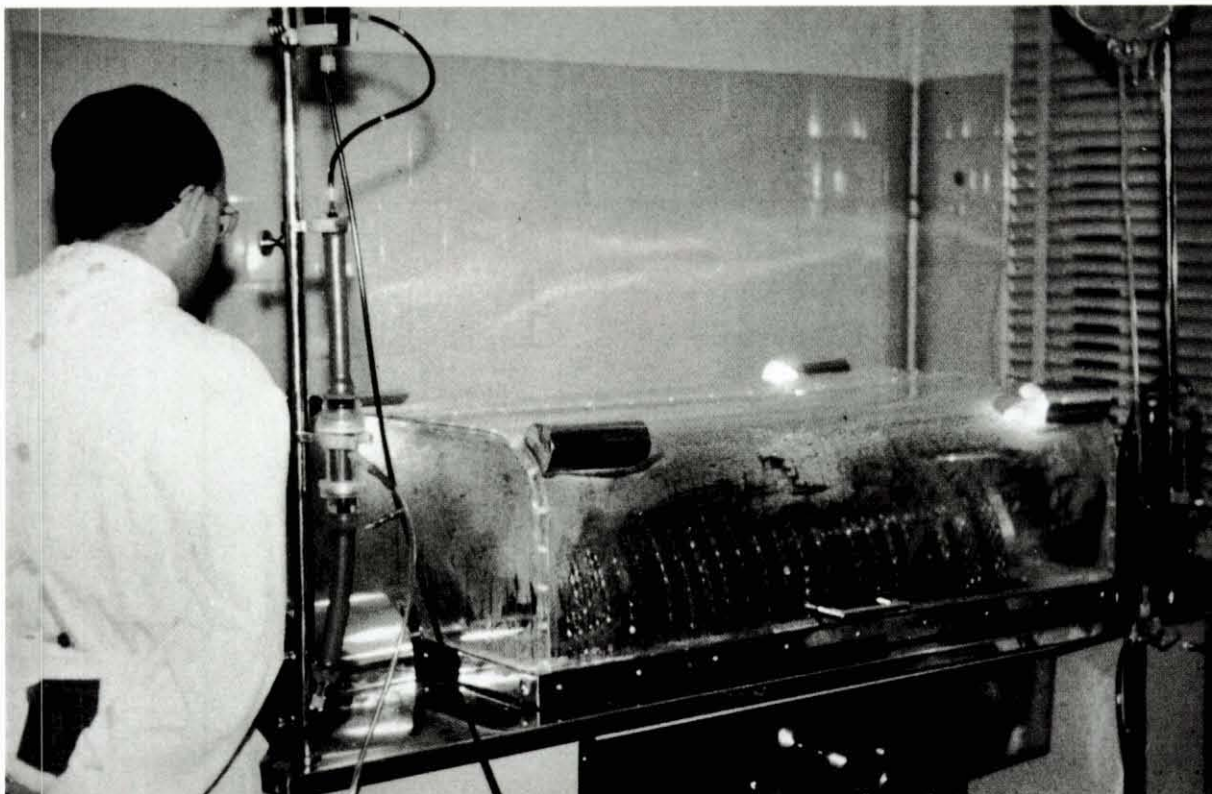
el maneig de les quals no es coneixia i hagueren de funcionar sense l'assistència tècnica adequada. Gràcies a les necessitats d'aquesta Unitat també va fer les primeres exploracions funcionals pulmonars pre-operatòries el Dr. Jordi SALVADÓ, que utilitzava un Espiròmetre de Cara, aparell molt simple i de gran rendiment com ho ha demostrat per la seva supervivència durant més de 30 anys.

Aquest Servei mèdico-quirúrgic gaudí de gran prestigi i moltes figures de l'especialitat que avui treballen en diferents hospitals hi van fer els primers passos i contribuïren a l'afirmació de l'especialitat quirúrgica en tot el País.

El Servei, ubicat en l'actual Pavelló 5, treballava sota unes condicions singulars molt criticades en aquella època. Medicina de beneficència al matí i privada a les tardes... i així és com també els nostres companys cardíologs foren els peoners de la jornada partida en un hospital d'economia mixta, que és l'objectiu que preconitzen molts moderns economistes hospitalaris.

Espiròmetre de Cara, un dels primers espiròmetres utilitzats al nostre país.

Hemodiàlisi al Dos de Maig, en el 1957. Instal·lació pionera del Dr. Emili ROTELLAR.

També en aquells temps un jove nefròleg, el Dr. Emili ROTELLAR, va practicar una de les primeres diàlisis que es feren a Europa (gairebé al mateix temps en practicaven a París i Leeds). Aquest fet poc conegut al nostre país, tenia el mèrit que la instal·lació havia estat modificada segons disseny del propi Dr. ROTELLAR. Recordem l'admiració que va causar al Dr. HARTUNG, anestesista especialista en instal·lacions mèdiques d'aquest tipus que era a Barcelona acompanyant el Dr. METRAS. Aquest dos metges, creadors d'equips i tècniques mèdiques de gran transcendència, no podien comprendre que en el nostre Hospital estéssim tan avançats en Hemodiàlisi, sense comptar amb l'assessorament d'equips d'enginyeria mèdica adequada.

El 1958, un dels metges adscrits al Servei de Medicina General, el Dr. José M.ª RAMON ESCARDÓ fou nomenat President de l'Assemblea Provincial de la Creu Roja de Barcelona. El Dr. ESCARDÓ era un metge internista que durant molt de temps havia presidit l'Institut Mèdico-Farmacèutic, entitat científica avui desapareguda, l'activitat de la qual era parel·lela a la que desenrotllava l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. Molt apassionat per la política, en el poc temps que ocupà el càrrec es lliurà del tot a l'Assemblea, sense dedicar una especial atenció a intentar de resoldre els nombrosos problemes de l'Hospital.

De la seva tràgica mort en vaig ésser un testimoni excepcional, com a darrer metge que el veié en vida. El Dr. ESCARDÓ era un important cardiòpata i broncòpata que visitàvem conjuntament amb el Dr. TRIAS DE BES. Una tarda se'm va presentar al despatx i em digué: «Coll, m'ofego i acabo de veure en Trias, que m'ha dit que la causa d'aquesta molèstia no és cardíaca». El vaig examinar i vaig comprovar l'estabilització del seu procés bronquial: en veure'l tan angoixat li vaig

Curs d'Oftalmologia a la Creu Roja. Drs. NOGUÉR RODRÍGUEZ, CORTES, CASTANERA, MUIÑOS i SOLER SALA.

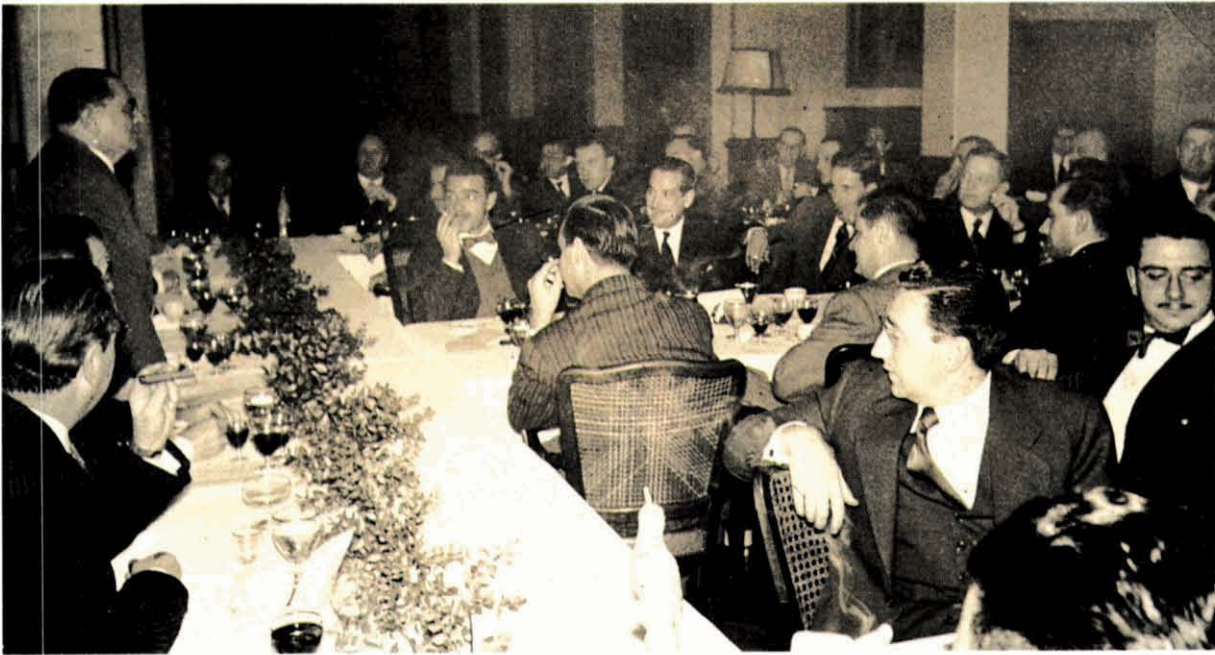
dir que probablement la dísnea era psicogenètica. «És possible, em contestà, perquè dintre de dues hores tinc una Junta en què les Comtesses m'atacaren durament per haver comprat un Seat per al meu ús com a President.» Va sortir del meu despatx més tranquil, i al cap d'unes tres hores ens avisaren als dos metges des de l'Assemblea Provincial: el Dr. ESCARDÓ havia mort d'una manera fulminant quan acabà la Junta. Ens explicaren que la defunció s'havia produït en cosa de segons. El Secretari, Sr. BALDRICH, que coneixia els antecedents, em va dir: «Estigui tranquil, Doctor, les Comtesses no han fet cap esment del cotxe...». El Dr. ESCARDÓ no havia pogut suportar la tensió expectant d'una crítica a una suposada manca seva d'austeritat i morí en acte de servei. Les Comtesses seguiren sense comentar mai aquest assumpte i des de llavors, que sapiquem, el President de la Creu Roja sempre ha disposat de cotxe oficial.

Mentrestant a l'Hospital la vida científica anava adquirint cada dia més importància

i els diferents serveis rivalitzaven organitzant cursos de perfeccionament en què participaven metges d'altres hospitals. Un dels més actius era el d'Oftalmologia que dirigia el Dr. Antoni VILA CORO, i que aplegava periòdicament uns joves metges que avui són especialistes destacats en el món prestigiós dels nostres oftalmòlegs.

En acabar molts d'aquests cursos, el Dr. GARCÍA-TORNEL aprofitava l'avinentsa per reunir el cos facultatiu en un sopar de germanor que sistemàticament el clausurava un magnífic discurs ple d'esperances i promences de cara a millorar les instal·lacions de l'Hospital.

També en el nostre petit Centre es van començar a celebrar Congressos d'ampli abast, i així en el 1957, a l'actual Aula García-Tornel en realitzà un de l'AIEB (Associació Internacional per a l'Estudi dels Bronquis); fou transcendental per a l'especialitat, puix significà el pas de la Tisiologia a la Pneumologia moderna.

Sopars de clausura.

Congrés Fundacional de l'A.I.E.B. Transició de la Tisiologia a la Pneumologia.

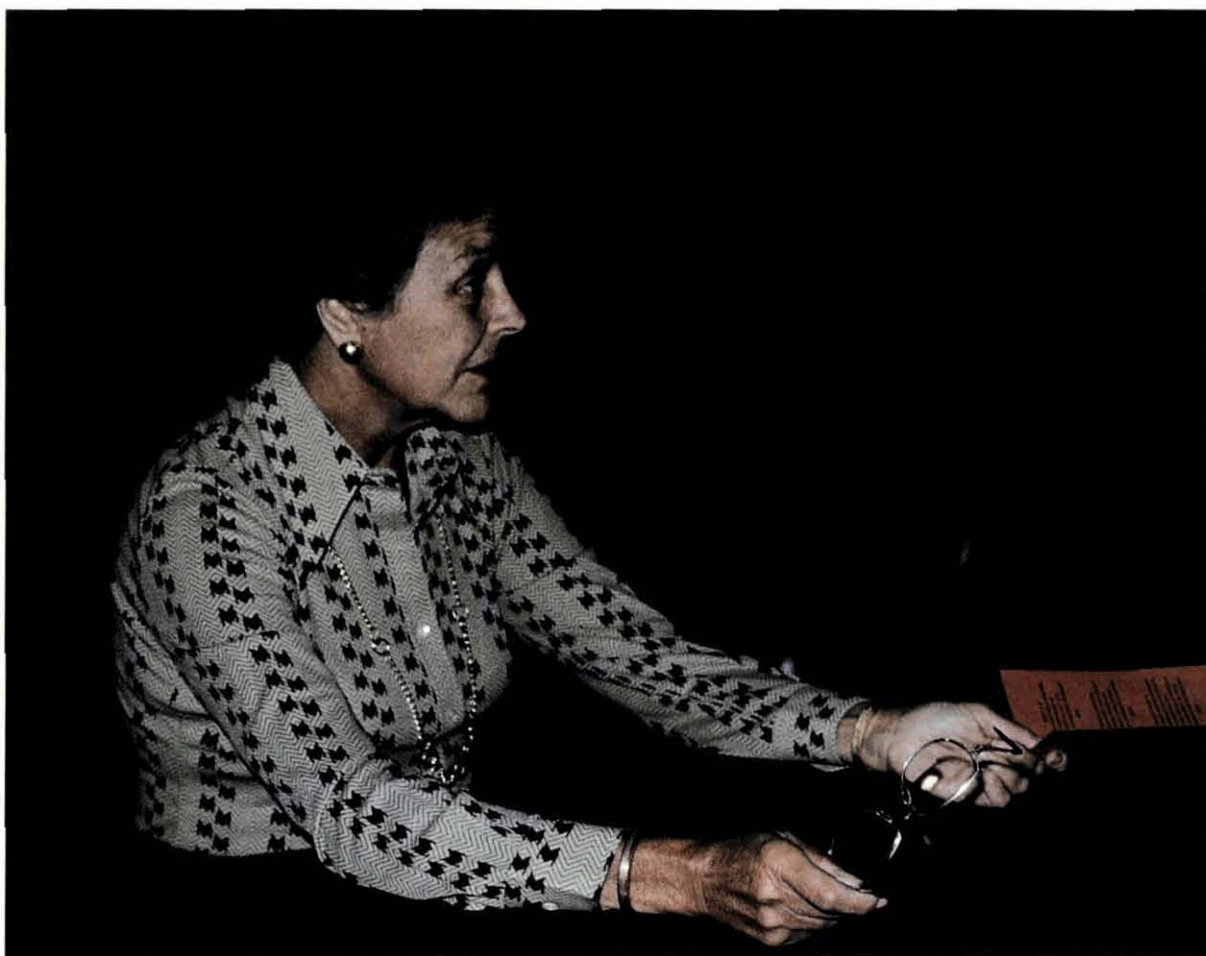
La primera Reunió havia fracassat a Madrid, a desgrat del recolzament que li havia ofert el Dr. Gregorio MARAÑÓN. Llavors els Drs. TAPIA i REVENTÓS, convocaren un Congrés constituent en el nostre Hospital. La Reunió de Barcelona va ésser un èxit de participants i de comunicacions. A partir d'aquell Congrés els especialistes van dedicar més atenció als altres processos respiratoris no tuberculosos es van crear les tres seccions de treball que més tard, en el 1967, institucionalitzaria SE-

PAR. A la fotografia feta en els jardins de l'Hospital, que consta com a document històric en importants revistes de l'especialitat, hi són presents les principals figures mèdico-tisiològiques de l'època, així com nombrosos metges aleshores joves, dotze dels quals actualment son Caps de Servei de Pneumologia en diferents hospitals de l'Estat Espanyol.

En començar la dècada dels 60, un grup de metges del Cos Facultatiu comença a reunir-se periòdicament per tal de tractar d'assumptes de l'Hospital. En aquelles reunions es discutien àmpliament els problemes de l'Entitat; els acords eren transmesos al Director mèdic i a la Junta Rectora. Com a fruit d'aquests contactes sorgiren tres comissions formades per facultatius de diferents estaments que emeteren sengles Memòries que expressaven el parer sobre moltes deficiències que sofria l'Hospital, i a la vegada s'hi apuntaven propostes de possibles solucions. La de la Comissió Administrativa fou particularment interessant, en denunciar l'absurda administració dels Hospitals de Caritat i fer conèixer l'encertada opinió dels metges sobre el que seria la gestió hospitalària del futur. De les conclusions del seu informe, seleccionem el següent paràgraf: «Atès que l'Hospital gira més d'un milió de pessetes mensuals, no podem admetre la manca ac-

tual d'organització administrativa i proposem la creació del càrrec de Gerent que treballarà a jornada completa, la primera activitat de la qual hauria d'ésser realitzar un inventari, com a punt de partida per poder formalitzar el balanç anual i el compte de pèrdues i ganàncies de la nostra empresa sanitària».

Aquest aire de voler renovar les velles estructures directives rebé, el 1958, un sòlid recolzament per part del Sr. Josep M.ª de MULLER i ABADAL, tan bon punt fou nomenat President de l'Assemblea Provincial. Era un advocat pertanyent a una tradicional família catalana. Educat a Oxford, des del primer dia es va mostrar de tracte liberal; establí un diàleg permanent amb les diverses estructures de l'Hospital, que conduí a una important reorganització de la Junta de Govern. La mítica Comtessa de LACAMBRA, fou substituïda per una antiga Dama Infermera,

Senyora Consol MARQUÉS, Vda. de VENTOSA, Presidenta de l'Hospital.

la senyora Alcía FERRER VIDAL la qual va nomenar secretària de la Junta de Govern, la Sra. Consol MARQUÈS Vda. de VENTOSA, neta de la Sra. SANZ-SELMA, qui havia estat una de les fundadores de l'Hospital. Des del primer dia la nova presidenta delegà en la Sra. VENTOSA, les principals funcions i responsabilitats de la Presidència, càrrec que ocupà definitivament uns anys més tard, quan la Sra. Alcía fou nomenada Presidenta d'Honor de l'Assemblea Provincial. Aquestes dues incorporacions significaren una important renovació de la Junta, a la qual el President MULLER ordenà que s'hi integressin tres metges pertanyents al Cos Facultatiu.

A la mateixa reunió de la primera Junta, es van prendre quatre decisions importants: nomenar Director Metge adjunt el Dr. Josep M.ª CAÑADELL i CARAFI; encarregar al Cos Facultatiu la redacció dels propis Estatuts i del Règim interior; designar el Sr. Antoni CASAS i JUNYENT Administrador únic de l'Hospital, i sol·licitar del Centre d'Estudis Hospitalaris que dirigien el Dr. ARAGÓ i el Sr. ARTIGAS que realitzessin un estudi a fons sobre la viabilitat de l'Hospital.

Ja fet aquest estudi, en la seva primera part es podien detectar una sèrie de defectes estructurals, molts d'ells coneguts, però que gràcies a l'informe adquiriren la força que els donava el dictamen professional. En una segona part destacaven les següents consideracions:

- a) Manca de llits en relació amb la demanda.
- b) Absència de plantilla mèdica jerarquitzada.
- c) Base financera insuficient.
- d) Estructura jurídica inadequada.

Amb aquesta anàlisi, el Centre d'Estudis va presentar 70 conclusions destinades a millorar els problemes. Moltes de les mesures aconsellades es pogueren dur a terme aviat; però altres, malauradament, quedaren ajornades a desgrat de l'interès del President, que feia continus i infructuosos viatges a Madrid, per intentar d'activar el programa de reformes.

Com sempre, la manca de recursos econòmics va frenar la realització d'una plataforma actualitzadora, ja que en el cas d'haver-se obtingut haurien resolt en gran part la vida futura de l'Hospital.

Independentment de l'interès que tenia l'informe per les solucions que proporcionava, la cosa més positiva de l'estudi fou la qualificació de «singular» que va donar al nostre Centre, «caracteritzat per la seva independència del poder polític i el seu anacronisme administratiu-financer, i malgrat això pot competir amb altres Centres dotats de protecció més adequada».

Paral·lelament a la reorganització de les seves estructures directives, el Cos Facultatiu s'ampliava amb la incorporació de metges d'altres centres que se sentien atrets pel tipus de medicina que es practicava en el Dos de Maig. Entre el 1963 i el 1968, tres d'aquestes incorporacions foren de gran importància, en ocupar llocs de treball fonamentals en una estructura hospitalària.

Un d'ells el Dr. Genís FONT i PONJOAN es féu càrrec del Departament de Radiodiagnòstic. Magnífic radiòleg, el Dr. FONT reorganitzà el servei; hagué de lluitar contra la constant insuficiència de mitjans i manca de personal auxiliar, que es va agreujar en anar-se'n la monja que des de la seva arribada havia estat l'encarregada del departament. La seriosa i ordenada labor d'aquest metge i els seus dictàmens sobris i de gran precisió diagnòstica, crearen una nova imatge d'aquest important servei de l'Hospital. El Dr. Genís FONT, dotat d'una gran qualitat humana, ensenyava, transmetent contínuament els seus coneixements als metges col·laboradors immediats i als dels altres Serveis que l'anaven a veure per comentar els seus diagnòstics radiològics. Des del punt de vista docent, els seus cursos de radiologia pràctica van exercir una gran influència en la formació professional de la majoria d'especialistes que hi van passar; fou una docència que continuaren realitzant els seus col·laboradors Drs. Antoni BÉTBESE, MARTÍNEZ MARCHENA, Àngel GAYATE i DELGADO DOMÍNGUEZ, els quals assoliren la mateixa ac-

Dr. Genís FONT PONJOAN. Cap del departament de Radiologia.

ceptació i èxit que havia obtingut el seu Mestre en iniciar aquest cursos.

Gairebé simultàniament, després d'una llarga estada a la Clínica Mayo dels Estats Units, s'integrà al Cos Facultatiu el Dr. Manuel GALOFRÉ. En aquell temps el Dr. GALOFRÉ era portador d'una cirurgia d'avanguardia, més avançada que la que es feia en els altres hospitals del país. Als pocs mesos de la seva incorporació i després d'habituar-se a treballar sense l'estructura adequada que coneixia de Rochester, fou reconeguda la seva vàlua professional, i amb el recolzament de tots els companys hom el nomenà Cap del nou Servei de Cirurgia III, essent els seus pri-

mers adjunts els Drs. MOLINA NÚÑEZ i TORREGROSSA BRUNET. A partir d'aquest moment la forma de treball disciplinat i metòdic que transmeté al seu equip, modernitzà la cirurgia que es practicava a l'Hospital, estimulant als altres cirurgians a seguir també línies de renovació.

La darrera d'aquestes incorporacions claus es va produir l'any 1968, quan arribà a Barcelona el Dr. F. RODRÍGUEZ MÉNDEZ, també procedent dels Estats Units, a qui li assignaren la Direcció del Servei d'Anatomia Patològica. El treball que s'hi feia abans de la seva arribada era mínim, i rarament es practicaven necròpsies. Quan es féu càrrec

del Servei es va trobar amb un local sense condicions, pobre en instal·lacions i utilatge adequat. A desgrat d'aquestes deficiències, el Dr. Ferran RODRÍGUEZ MÉNDEZ, amb la seva tenacitat i amb l'ajut que trobà en la Dra. Anna M.ª CAÑADELL, efectuà una completa reestructuració física i funcional del Departament, i en pocs mesos el seu Servei, a més de proporcionar diagnòstics de seguretat i una informació permanent, es convertia en un dels eixos de l'activitat científica de l'Hospital.

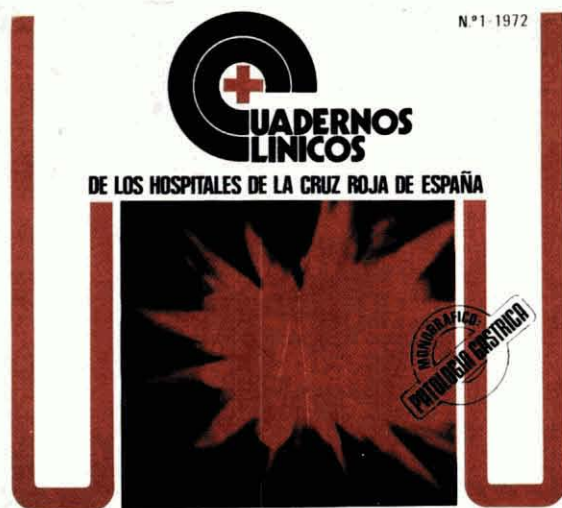
No hi ha dubte que aquestes tres incorporacions en tres Serveis bàsics foren el millor accelerador per prosseguir avançant pel camí d'actualització i modernització que havia emprès l'Hospital. L'èxit de la seva ràpida adaptació, malgrat treballar sense la facilitat dels mitjans a què estaven acostumats, va impulsar els altres Serveis a reempren-

dre el seus esforços de renovació. Un cop més els contactes permanents que es produeixen entre metges de diferents serveis que treballen en un Hospital monobloc petit, estava produint resultats positius i es manifestaven per l'activitat que realitzaven conjuntament les diferents disciplines mèdiques.

En el Servei de Digestiu, el Dr. Santiago COLL MONEGAL, que havia reemplaçat el Dr. PLANA i GATELL a la Direcció, procedí a ampliar les dependències. Va formar un nou equip, constituït pels Drs. SANJOSÉ ESPÍ i MIR VILLELLAS, i creà dues seccions noves, una de Proctologia, dirigida pel Dr. de los RÍOS MARGINÀ, i una segona d'Endoscòpia, de la que es va encarregar inicialment el Dr. ARMENGOL MIRÓ. Al mateix temps s'estableix una col·laboració assidua amb el Departament de Dietètica que havia organitzat el Dr. LÓPEZ BATLLORI. El Dr. COLL MONEGAL, a més

Dr. Manuel GALOFRÉ, Cap de Cirurgia III.

Portada de la Revista «Cuadernos Clínicos».

a més, era un dels promotors de la reactivació científica: primer, fundant amb el Dr. CAÑADELL CARAFI la Revista «Cuadernos Clínicos»; més tard, organitzant congressos de medicina a la Creu Roja, que cristal·litzaren amb la constitució d'AMECRU (Associació de Metges de la Creu Roja), entitat que no conegué la glòria que els seus objectius mereixien.

Un altre Servei que començà a destacar en

aquella època era el d'Otorinolaringologia. El Dr. Josep PRADES PLA, que havia estat nomenat Cap de Servei per la mateixa Junta (en substitució del Dr. TOMÀS), amb la col·laboració dels Drs. ZURDO PÉREZ i TOLosa ISERN, i la incorporació, mes tard, dels Drs. BOSCH TORRENT, BARGUES, COLLS i KADIRI, va crear una prestigiosa escola que presentava importants treballs sobre la cirurgia de la sordera, en els principals congressos internacionals. Després de diversos anys de concórrer a reunions a l'estranger, el valor dels seus treballs fou reconegut enllà de les nostres fronteres i des de llavors l'èxit dels cursos que anualment se celebren sobre Cirurgia de l'Os Maxil·lar, demostren el nivell assolit per l'Equip Prades que avui dirigeix el Dr. BOSCH TORRENT en aquesta branca de l'Especialitat.

També les millores realitzades als Serveis bàsics van repercutir favorablement en les activitats que desenrotllaven els equips de Traumatologia i Ortopèdia. Un equip jove format pels Drs. CAÑADELL, FIGUERAS, TRESSERA LLAURADÓ, MERINO VENDRELL, ESCAYOLA RITTER, i algun altre més jove com el Dr. PEINADO VISTUER, que s'inte-

Dr. Josep M.ª PRADES, Cap del Servei d'Otorinolaringologia.

HOSPITAL DE LA
CRUZ ROJA
BARCELONA

Servicio Dr. PRADES

CURSO DE CIRUGIA
FUNCIONAL DEL OIDO

DEL 20 AL 25 DE JUNIO DE 1.966

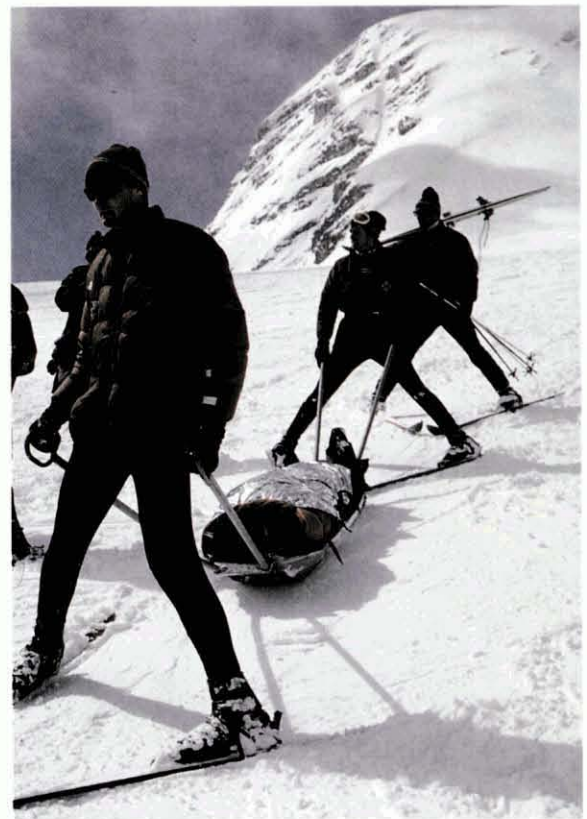
Un dels primers cursos de Cirurgia Funcional de l'oida.

Curs de Cirurgia de l'os maxil·lar.

graria uns anys després, estava treballant ininterrompudament en l'àrea de la Traumatologia esportiva. Un altre equip dirigit pels Drs. BONET i OTERO SENDRA, rivalitzava amb l'anterior, si bé la seva principal dedicació s'adreçava als accidents de treball. El prestigi que tenien aquests dos equips va generar la idea de construir un heliport sobre l'Hospital, amb la finalitat que el centre sincronitzés amb la Secció de la Creu Roja d'accidents de trànsit, i així poder assistir ràpidament els ferits i traumatitzats que sol·licitaven ajut en els centres de socors de carretera. Per diverses raons la construcció de l'Heliport es va interrompre i el projecte quedà ajornat definitivament.

La Neurologia progressava igualment gràcies a la tasca assistencial i docent que realitzaven els internistes Drs. Josep M.ª ESPADALER i Miquel BALCELLS, i la moderna neurocirurgia dels Drs. BACHS FORNÉS i Sergi ZAMORA. La renovació havia afectat també altres Seccions del Departament de Cirurgia: es van crear nous Serveis, un de Ci-

Trasllat d'un traumatitzat per l'esquí.

☐ P I E ☐ FRACTURA ☐ SINOVITIS ☐ L U X ☐ VIBRIO ☐ TORSION ☐ DISTENSION ☐ EXTENSION ☐ INT. ☐ SINOVITIS ☐ FRACTURA ☐ M. PERONE ☐ FRACTURA ☐ M. TIBIA ☐ LUXACION ☐ LESIONES ☐ TENDINOSOS ☐ VARIOS ☐ PIerna ☐ FRACTURA TIBIA ☐ FRACTURA ☐ TIBIA Y PERONE ☐ ESPIROIDEA ☐ TRANSVERSAL ☐ OBLICUA ☐ COMUNITA ☐ TIBICO ☐ MEDIO ☐ TIBICO ☐ MEDIO ☐ VARIOS ☐ RODILLA ☐ DIST. LIG. ☐ LAT. INT. ☐ DIST. LIG. ☐ LAT. EXT. ☐ MENSOS ☐ FRACTURAS ☐ VARIOS ☐ FEMUR ☐ TRONCO ☐ FRACTURA ☐ COSTILLA ☐ FRACTURA ☐ COLUMNA ☐ FRACTURA ☐ COCCIX ☐ VARIOS ☐ CABEZA ☐ CARA ☐ EXT. SUPRABIO ☐ FRAC- ☐ TURAS		Hospital de la Cruz Roja BARCELONA D. I. P. A. E.		Delegación Nacional de Deportes Estación Invernal _____		LUXACION HOMBRO LUXACION CODO SINOVITIS MUNECA DIST. METAC. FALAN. PULGAR DEDOS VARIOS HERIDAS CONTUSIONES VARIOS 10 15 30 35 40 50 MAS DE 50 FEMENINO MASCULINO
☐ ALTA ☐ BAJA ☐ SUJETA BIEN ☐ SUJETA MAL ☐ MADERA ☐ PLASTICO ☐ METAL ☐ OTROS ☐ NO SEGURIDAD ☐ ROT. ☐ FIX. ☐ GRADUADA ☐ NO GRADUADA ☐ SUELT A EL ESQUI ☐ NO SUELT A ☐ 1.º ☐ 2.º ☐ 3.º ☐ 5.º ☐ 10.º ☐ Más de 10	Nombre: _____ Domicilio: _____ Diagnóstico: _____ _____ _____ Tratamiento: _____ Mecanismo Lesión: _____ _____ _____ Pista: _____		Fecha ____ / ____ / ____ Hora _____ E: _____ Fijación: _____ SISTEMAS DE CONTROL, S. A. - MADRID-BARCELONA-11.036 CLASIFIC		C O V E R O V E S	
1 H. 2 H. 3 H. Más de 3 H.	1.º Día 2.º Día 3.º Día 4.º Día Más de 4	DIAS ESQUI TEMPORADA DIAS ESQUI TEMPORADA DIAS ESQUI TEMPORADA DIAS ESQUI TEMPORADA DIAS ESQUI TEMPORADA	ESQUIADOR REGULAR INICIANDO O + ++ +++ ++++	VELOCIDAD BUENO MALO FUERTE REGULAR LLANA	PENDIENTE N. POUYO N. POUYO PISADA N. HERADA N. HERADA N. PRIMAV. N. PRUS. PISADA N. COSTERA	

Fitxa pel control dels accidentats per l'esquí, a l'Hospital de la Creu Roja.

rurgia Vascular, dirigit pel Dr. Eduard ALCÀNTARA, i un altre sense jerarquització, d'Anestèsia, integrat pels Drs. Josep ARQUÉS y Jordi BACHS. Josep GARCÍA MIGUEL i Dolors ARZÓ BORRÀS, que proporcionaren ordre i seguretat al quiròfan.

Mentrestant, els antics metges de l'Hospital s'anaven incorporant a la reforma, participant a la fusió sempre positiva dels metges veterans amb els metges joves. El millor representant dels primers era el Dr. Pere GAUSÀ, que en l'exercici de l'especialitat urològica inicialment formà equip amb el Dr. Nemesi TORRECILLA, i més tard amb el Dr. RUIZ FARRÉ i el seu fill Dr. GAUSA i RULL. El Dr. Pere GAUSA i RASPALL, gran conecixedor de l'Hospital, n'era el Subdirector; el seu consell era molt valorat pel Director i pels altres companys del grup facultatiu. Amb aquesta veterà de la Creu Roja hi havia els internistes IRIGOYEN TORRES i BATTISTINI PONS, i als Serveis de Cirurgia I i II, els Drs. Josep Mª PUEYO i Lluís RIUS BÀDIA, amb els seus col·laboradors els Drs. Víctor MARÍ BALCELLS, Jaume CASTELLS, Modest ORDUÑA GARGALLO i PUEYO ZURDO; des del primer moment tots aportaren la seva experiència personal per tal que la renovació que promocionava la Junta Rectora fos un èxit.

En aquesta mateixa línia de col·laboració es van integrar els especialistes associats Drs. Cèsar PÉREZ VITORIA d'Endocrinologia, CORDOBA FERREIRO de Psiquiatria, PUIG SERATE i CORTADELLA BRASSÓ de Pediatria, ROVIRA BELETA i TERRADES BALET de Ginecologia, NOGUER (pare i fill) de Dermatologia, a la que mes tard s'incorpore el Dr. SMENDIA, Miquel GRAS de Cirurgia plàstica, Lluís REVERT de Nefrologia i POAL BALLARÍN de Reumatologia; això permeté que a finals del 1966, un Hospital amb 150 llits pogués oferir una estructura bastant estabilitzada que sabent treballar en equip impartia una qualitat assistencial més que acceptable.

A finals de la dècada dels 70 el nostre Hospital estableix una col·laboració permanent amb el CRIS, instaurant en el seu recinte una

instal·lació de Cambra Hiperbàrica. És la primera vegada que es fa en un Hospital Civil; així el nostre esdevé un centre mèdic avançat també en emprar aquesta terapèutica que tant ha beneficiat a centenars d'accidentats i malalts.

La participació en l'Assistència mèdica dels nostres facultatius Drs. J.A. MERINO i A. GUIJARRO, en col·laboració amb el metge del CRIS Dr. R. BARGUES, va donar vida a una especialitat que avui dirigeix el Dr. Jordi DE-SOLA, i que ha permès durant prop de vint anys tractar adequadament 274 accidents de busseig i impartir 25.000 hores d'oxigenoteràpia hiperbàrica; amb aquests tractaments, acompanyats d'una intensa activitat docent, s'està formant un gran nombre d'especialistes que cobriran les necessitats de l'Estat espanyol.

El president MULLER podia estar satisfet: en menys de tres anys la reorganització era una realitat, i la Junta Rectora reforçada amb la presència de cinc facultatius, demostrava l'interès que tenien els Rectors de l'Hospital a seguir el programa que el Centre d'Estudis Hospitalaris els havia marcat. En aquest sentit, l'Administració havia deixat d'ésser la llibreta de la mare superiora, i el Sr. CASAS havia creat una mínima estructura ubicada on avui hi ha el Bar, la qual

Cambra hiperbàrica del CRIS, de l'Hospital de la Creu Roja.

Inauguració del Centre de Terapèutica Hiperbàrica.

comptava amb unes seccions de comptabilitat, personal i compres.

Als començos del 1965 el Sr. MULLER deixa la Presidència de la Creu Roja i és substituït pel Sr. Pau NEGRE, barceloní de gran empenya, que des del primer dia prodiga els contactes amb les diferents comissions, amb la decidida voluntat de continuar l'ampliació i modernització de l'Hospital, bo i prescindint de la tutela de Madrid.

Inicialment el President NEGRE va seguir les línies directrius del seu predecessor; mantingué les estructures ja creades, llevat d'uns petits retocs a la Junta de Govern. Això no obstant, el seu caràcter obert i lluitador, i la manera intensa com vivia les preocupacions de l'Hospital, li feren prendre decisions immediates, sense esperar el beneplàcit de l'Assemblea Suprema. Una de les primeres mesures fou la donació de la Biblioteca i la creació d'un fons per a la investigació que

servís per realitzar aquesta tasca hospitalària pràcticament desconeguda en aquells temps en el nostre Centre.

Al cap d'un any de lluita, l'anhel del President el porta a la convicció que cal traslladar el centre a un lloc on les ampliacions es puguin dur a terme, i és així com el 17 de novembre del 1967, signa un protocol d'intencions amb la casa Philips d'Eindhoven per construir un Hospital nou i més gran en els terrenys del Castell de l'Oreneta. Al voltant de l'Hospital hom pensava establir també la resta de dependències de la Institució, amb la creació d'una petita Ciutat-jardí de la Creu Roja.

Aquell mateix dia es constituí un grup de treball presidit pel Sr. NEGRE i en què participaven els membres del cos facultatiu Drs. CAÑADELL, PRADES i COLL COLOMÉ. El projecte preveia un Hospital de 400 llits amb una estimació de cost d'un milió set-centes

Barcelona Nuevo Hospital Cruz Roja.

mil pessetes per llit, compresos la construcció i l'equipament. La data de lliurament de l'obra era de dos anys un cop signada l'acceptació del projecte.

En els mesos següents el grup de treball va celebrar diverses reunions amb la Technische Bedrijven, comissió tècnica d'enginyeria i arquitectura de Philips Internacional; s'arribà al convenciment que el projecte del nou Hospital a més d'ésser viable era convenient per al país i per a la Creu Roja.

Realitzats els primers plànols i la maqueta de l'edifici per l'arquitecte RICART, l'acceptació per elaborar el projecte definitiu depenia dels permisos que havien de donar des de Madrid i l'Ajuntament de Barcelona, els quals s'anaren retardant a desgrat de la contínua insistència del President de l'Assemblea Provincial. Poques setmanes després del Sr. NEGRE caigué greument malalt: les gestions s'hagueren d'interrompre, i quedaren definitivament abandonades arran de la seva defunció.

La prematura mort del President impedí la realització d'aquest projecte audaç, si bé que correctament plantejat, que hauria solvenat el principals problemes d'un Hospital que creixia d'una manera més o menys anàrquica. Fou una llastima, perquè els qui tinguérem la sort de conèixer el Pau NEGRE estem segurs que avui la Creu Roja tindria un Hospital modern de 400 llits, ja que era difícil oposar-se a la seva tenacitat i capacitat de treball quan tractava d'assolir l'objectiu tan lloable de millorar les condicions sanitàries de Barcelona.

Molts són els records i ensenyaments que ens va deixar l'etapa de la Presidència NEGRE. Per una part els metges, en celebrar-se el major nombre de reunions en el seu despatx de la Pça de Catalunya, es posaren en contacte amb material i estructures d'oficina moderna, i ensems valoraren la importància que tenien els mitjans de comunicació per mobilitzar l'opinió pública en temes sanitaris. Per altra banda pogueren constatar l'interès que tenien els grups financers pels projectes sanitaris, que sempre valoraven més positiva-

ment si la col·laboració havia d'ésser amb un equip mèdic únic. Per als financers, curiosament, no tenia massa importància el cost total de l'obra. Per a ells, el que tenia interès era que en el nou Hospital s'hi fes bona medicina i que les despeses de manteniment fossin correctes. Calia estudiar el cost i les consegüents amortitzacions, però no els consideraven temes tan prioritaris.

També en aquelles reunions es va poder apreciar l'interès que tenien els eventuais usuaris per la qualitat assistencial, gairebé sempre unida al prestigi de la unitat mèdica a la qual el pacient disposa la seva confiança. Els facultatius de l'Hospital també s'adonaren del relativament fàcil que és mobilitzar voluntaris i esforços quan es tracta del tema salut i millores hospitalàries, sobre tot si als interessats se'ls dona l'oportunitat de controlar el cost i l'eficàcia de les millores.

Així va acabar l'etapa de vida hospitalària que tantes il·lusions havia desvetllat en el personal del Dos de Maig. Aquestes activitats para-mèdiques, hores de treball extraordinàries, dies de festa i fins de setmana sacrificats, crearen experiència i serviren per fer evident el molt que es preocupen els metges per tal de conservar el seu centre de formació i assegurar un lloc de treball... que no sempre és remunerat!

Quart Període
(1970-1980)

D'HOSPITAL DE CARITAT
A POLICLINIC D'ÈXIT

Poc abans de morir el President NEGRE s'havien iniciat nous canvis en la gestió hospitalària. Per damunt de l'Administrador s'havia creat el càrrec de Gerent, plaça que fou ocupada pel Dr. Ròmul CRUYLLES PERATALLADA, que s'incorporava a l'Hospital amb el seu títol encara novell de Director Gerent d'Hospitals. Amb aquest nomenament es responia a una de les comandes que l'informe de la Comissió Administrativa del Cos Facultatiu havia fet el 1964.

El nou President de l'Assemblea Provincial, Sr. Josep Lluís de SALAS CARDENAL, va mantenir els components de l'anterior Junta de Govern; manifestà que volia continuar el programa d'expansió hospitalària ja establert i recolzar la gestió empresarial que estava realitzant el Gerent.

El Dr. CRUYLLES, com a bon Gerent, va ampliar l'equip administratiu, incorporant sis nous col·laboradors, amb els que creà la primera imatge d'empresa, en estructurar-los amb nous i específics continguts funcionals separadament, sense l'antiga dualitat de càrrec. Al cap d'un any del seu funcionament, el quadre directiu es tornà a ampliar amb el nomenament de Director Adjunt, que va rebre el Dr. Hèlios PARDELL, que gaudi del seu primer càrrec en el món hospitalari.

Molt aviat la labor del nou equip es va notar, en realitzar-se una sèrie de canvis en les estructures i dependències de l'Hospital; això permeté un millor control econòmic dels actes mèdics i, consecutivament, presentar les primeres dades pressupostàries.

El resultat positiu d'aquesta gestió tingué certa ressonància a Madrid, que després de conèixer l'experiència de Barcelona, encarregà al Dr. CRUYLLES que també es fes càrrec de la Gerència de l'Hospital de San José i Santa Adela de Madrid. Aquesta decisió no fou ben rebuda entre els directius del Dos de Maig, que per estar satisfets amb l'eficax treball empresarial del Dr. CRUYLLES, ja consideraven insuficient que la seva dedicació fos a temps parcial, i més quan el Dr. PARDELL hagué de deixar la Direcció adjunta en haver d'ocupar un nou càrrec en un altre hospital.

A l'any 1972 es va produir l'òbit del Dr. GARCIA-TORNEL. Ell, que durant més de quatre dècades ho havia estat tot a l'Hospital, en el seus darrers anys observava amb cert escepticisme els canvis que s'estaven produint. Sense oposar-s'hi, però sense voler-s'hi integrar, desconfiava dels resultats que s'assolirien amb la reforma; però a desgrat d'això mai no deixà d'oferir el seu consell i la seva influència, que sempre va tenir en tots els estaments de la Creu Roja. En les darres setmanes de la seva vida, quan l'anàvem a visitar a la residència geriàtrica on vivia, prop de la Pça. de Sarrià, es volia assabentar de tot i es lamentava que no l'anessin a veure per demanar-li consell. Mai no tenia paraules crítiques per a ningú, i sentia una gran satisfacció quan li fèiem conèixer èxits clínics i científics dels seus companys de l'Hospital. Les seves paraules de comiat sempre eren las mateixes: «altres temps, altres homes, però sempre anirem avançant, perquè el nostre Hospital no pot morir».

El record que deixà el Dr. Llorenç GARCÍA-TORNEL és indeleble. Durant l'època de la post-conflagració havia ocupat els principals càrrecs de responsabilitat sanitària: President del Col·legi de Metges, Regidor Tinent d'Alcalde de Sanitat de l'Ajuntament de Barcelona, Representant espanyol en el Consell Mundial de Medicina. Des d'aquests càrrecs sempre va intentar d'ajudar tots els companys. Segons un col·lega i condeixeble seu que havia ocupat un alt càrrec en la República, el Dr. GARCÍA-TORNEL no sols va contribuir eficaçment a salvar les principals institucions que el cooperativisme havia creat a Catalunya, sinó que amb la seva actitud personal «va evitar un gran nombre de represàlies polítiques que es feien en aquells temps difícils». A més d'aquesta remarcable empremta d'home sempre disposat a ajudar els altres, el Dr. GARCIA-TORNEL va deixar el record de la seva permanent identificació amb l'Hospital de la Creu Roja on va treballar tota la seva vida.

Aquell mateix any, per motius no tan dramàtics, l'Hospital sofrí una altra pèrdua important: el Dr. Josep M.ª CAÑADELL, fou nomenat Cap d'Estudis de la Facultat de Medicina de Navarra i causà baixa en el nostre cos facultatiu. A més d'ésser un dels metges més adeptes a la reorganització que s'estava efectuant en el centre, havia estat el creador d'un magnífic equip de Traumatologia i Cirurgia Ortopèdica: les activitats assistencials d'aquest equip figuraven entre les més destacades de l'Hospital. Malgrat el signe negatiu d'aquesta pèrdua, el nou Cap de Servei, Dr. Josep M.ª FIGUERAS i ANMELLA, continuà en la línia de progrés de l'especialitat; i molt aviat féu que s'incorporessin provisionalment al seu equip els Drs. Miquel CABANELA i Fèlix ESCALAS, coneixedors de noves tècniques quirúrgiques que permeteren mantenir el Servei a l'avançada dels del País.

Pocs mesos després d'haver-se produït aquestes baixes, d'acord amb les instruccions de la Inspecció General Mèdica, hom presentà una terna de candidats al President de l'Assemblea Suprema per tal que escollís al successor del Dr. GARCÍA-TORNEL. A petició de la Junta de govern de l'Hospital, la selecció es realitzà mitjançant votació secreta entre els 22 Caps de Servei i el resultat es lliurà al susdit President, el qual, després de 24 hores de reflexió, va designar Director Mèdic el candidat de la terna més votat pels seus companys.

Un cop aparegut el nomenament en el Butlletí Oficial, la primera disposició del nou Director Mèdic fou renovar la Junta Facultativa: hom va convocar les primeres eleccions de la història de l'Hospital en què als facultatius podien elegir els seus representants a la Junta. La qual, una vegada constituïda, tingué la seva primera reunió el 19 de febrer del 1973. Des de llavors la Junta Facultativa va celebrar periòdicament reunions, els acords de les quals eren ràpidament transmesos a la Junta de Govern, Gerència i Secretaria de serveis, per tal d'informar a la Direcció i al Cos facultatiu sobre el treball que estaven realitzant els seus representants.

La missió principal del Cos Facultatiu seguia essent la d'oferir una alta qualitat assistencial. Però aquesta nova estructura directiva el comprometia més en els treballs organitzatius per a la millor defensa de la supervivència de l'Hospital, que en aquells dies depenia dels esforços que es realitzaven per assolir l'ampliació fins a 350 llits, considerada imprescindible per satisfer la demanda d'ingressos d'aquella època.

Una altra activitat important que va desenrotllar la Junta Facultativa en la seva etapa inicial fou donar més impuls al treball de les comissions creades per indicació de l'informe que en el seu dia havia presentat el Centre d'Estudis Hospitalaris. Per la seva importància destaca el treball de la Comissió d'Estatuts que, després d'algunes Assamblees en què hagué moltes discussions i cert apassionament, va assolir d'aprovar la ponència enriquida amb les esmenes que van presentar diverses membres.

També per primera volta, dos anys després

ACTA n.º 1 N.º 01

Junta General Ordinaria
del
Hospital de La Cruz Roja

En la ciudad de Barcelona el día 19 de Febrero de 1973, se reúne la Junta del Cuerpo Médico del Hospital de la Cruz Roja.

Asisten las Sres. expresadas al margen. Excusan su asistencia el Sr. Agustín Alarín, Sr. J. López Ballarín y Sr. A. Guzmán.

España

Inicia el debate el Director Médico, informando que por decisión del Presidente de la Asamblea Provincial, esta Junta del Cuerpo Médico, llevara a cabo las funciones de Junta Facultativa que se indica en el Reglamento, con carácter provisional.

El Sr. Coll Estame pone de relieve la importancia de estas reuniones en el futuro.

Se trata a continuación la modalidad de trabajo para el futuro.

Las reuniones tendrán lugar el primer lunes de cada mes a las 8h. de la mañana en sesiones ordinarias de duración aproximada de media hora, que podrán prolongarse en comisiones o cenas de trabajo el mismo día. Las reuniones extraordinarias se convocan...

d'haver-se aprovat els Estatus, es van celebrar concursos per a la provisió de places vacants de Cap de Servei. Els concursos eren oberts i la selecció es feia valorant el Tribunal, d'acord a un barem, els mèrits del candidat, el qual, a més a més, havia de presentar una Memòria sobre l'especialitat que aspirava a dirigir, i un Projecte de las activitats que desenvoluparia en el cas de guanyar el concurs. Així foren elegits els Caps de Cardiologia, Oftalmologia i Neurocirurgia, Drs. Enric JUNCADELLA, Josep Manuel SOLER SALA i Sergi ZAMORA, respectivament. El darrer amb una forta competència amb concursants de fora de l'Hospital.

A finals de 1972 s'havia creat un nou Servei de Medicina Interna que substituïa l'antic de Medicina general, amb la finalitat de millorar l'assessorament d'aquesta disciplina que necessitessin els altres serveis de l'Hospital. La Direcció d'aquest servei es va oferir al Dr. Jordi GOL i GORINA, metge de Barcelona conegut pel seu inconformisme i constant

preocupació social. Treballador infatigable, es movia amb èxit en diversos camps i activitats mèdiques i para-mèdiques, com Seguretat Social, Medicina privada, Docència, publicacions, conferències socio-morals, etc., oferint sempre un inigualable lliurament vers els altres. A desgrat d'estar absorbit per totes aquestes activitats, la seva extraordinària capacitat de treball li permeté d'acceptar i organitzar el servei de Medicina Interna de l'Hospital, al que li va donar al to humà i social que ell tant practicaba. Molt aviat, voltat d'excel·lents col·laboradors, el seu Servei es desenvolupà amb èxit clínic i la forma d'actuar el seu equip va consolidar la bona relació malalt-metge que és clàssica del nostre Hospital.

Quan més endavant el Dr. GOL, desbordat pel seu treball mèdic i para-mèdic es veié obligat a renunciar a l'activitat hospitalària, el seu pas pel Centre ens deixà la petja d'un personatge inoblidable i una magnífica escola d'internistes, alguns dels quals, com el

El Dr. GOL i els seus col·laboradors.

Dr. Manuel SANDIUMENGE, actual Cap de Servei, i els Drs. Francesc FERRER i Ramon CAPMANY, continuen treballant a l'Hospital i altres, com els Drs. Josep M.ª TENIENTE, Josep MOLL i Francesc TOUS, ocupen llocs directius en centres sanitaris comarcals.

Per aquells anys també nasqué el nou Servei de Psiquiatria Infantil, dirigit per la Dra. Eulàlia TORRAS. Omplí el buit que la Medicina Psiquiàtrica tenia en aquest sector. La Dra. TORRAS, dotada d'una extraordinària sensibilitat i vocació docent, va crear en pocs mesos una important escola de l'especialitat, que des de la seva fundació manté una constant activitat científica que atreu especialistes afins d'altres escoles, i metges d'altres diferents especialitats.

Amb la posada en funció d'aquests nous serveis i les seves inquietuds, la vida docent de l'Hospital es va intensificar; es van fer periòdiques les reunions anatomo-clíniques dels dimecres i els cursos de post-graduats. Tam-

bé augmentaren les reunions, cursos i simposis que organitzaven els diferents Serveis; destaca, per ésser el primer que es realitzava en el País, el I Curs d'Endoscòpia Peroral celebrat en el novembre del 1972, en el qual participaren els Professors MOUNIER KHUN (otorinolaringòleg), DUBOIS de MONTERY-NAUD (pneumòleg) i HOUSSET (digestòleg).

A l'any 1973 es produí a l'Hospital una altra incorporació de relleu. Hom creà el Servei d'Hematologia i en fou nomenat Cap el Dr. Jordi SANS SABRAFEN deixeble del Professor Pere FARRERAS i VALENTÍ. El Dr. SANS, portador del bagatge personal d'una valuosa qualificació científica, va donar la seva conferència inaugural el 21 de febrer del 1974 sobre el tema de Linfomes Malignes.

Sessions anatomo-clíniques dels dimecres.

Conferència inaugural del Dr. Jordi SANS SABRAFÉN.

El nou Cap de Servei i el seu equip van donar encara més impuls a la vida científica del Centre; amb el seu col·laborador Dr. PARDÓ PERET van constituir la base organitzadora d'on partien activitats acadèmiques que eren imprescindibles per millorar la formació de la nombrosa joventut mèdica que treballava a l'Hospital. Quan a finals del 1974 al Servei d'Hematologia se li incorpora l'especialitat d'Oncologia, i ensem s'amplia la seva estructura amb una nova secció que dirigeix la Dra. Soledat WOESNER, el Servei ja estava completament integrat a l'Hospital amb els treballs que realitzava conjuntament amb altres Serveis, com els protocols terapèutics sobre determinades malalties en col·laboració amb Cirurgia III, que foren els més avançats de l'època.

El Departament de Cirurgia també amplià i modernitzà les seves estructures afegint-hi dues noves seccions de treball: Cirurgia Màxil·lo-facial, que va dirigir el Dr. Guillem RASPALL, i Proctologia, que dirigí el Dr. Emili de

los RIOS, el qual dicotomitava la seva col·laboració, per haver quedat també incorporat al seu primitiu Servei de Digestiu.

Un altre cirurgia també adquirit per Cirurgia III fou el Dr. Jacint REVENTÓS CONTI, qui, amb la seva habitual tenacitat i entrega, va iniciar la pràctica de la Cirurgia Toràcica, especialitat quirúrgica que després continuaria el Dr. ALBERTI PICORNELL, per quedar actualment a càrrec del Dr. Laureà MOLINS.

Una altra novetat d'aquell any fou comptar amb la col·laboració del Dr. Leonard MARQUÈS GIRAUT, que va començar treballant en la subespecialitat d'Esterilitat, en què actuaven ginecòlegs i andròlegs especialistes, i que després va ampliar el seu camp d'activitats, tractant temes que cobrien tota la resta de l'àrea ginecològica.

Paral·lelament a la creació de totes aquestes noves estructures s'incorporaven a l'Hospital, amb poca diferència de temps, tota una generació de metges joves que avui són el nucli facultatiu del centre. Recordem, entre altres, els metges de Respiratori, Drs. ROCA MARÍN, CALVET i PRAT; els Drs. ARMENGOL, TULLEUDA, NIETO i DILOY de Digestiu; Dr. Ivan TERCERO, d'Oftalmologia; Dr. de la TORRE, de Psiquiatria; Dr. FELIP LLADÓ, de Neurologia; Drs. CASADEMONT VILASECA i FIGULS, de Reumatologia; Dr. MARCO, de Cardiologia; Drs. PRATS, GARCIA MILÀ, JOSA, ROSES i AGUILÓ, de Cirurgia; Drs. ALGARA, LLOBET i MORGENSTERN de Cirurgia Ortopèdica; i els Internistes Drs. CAMBA, MALLAFRE, PELLICER, CARRIÓ, CABRE, Oriol GASPÀR i BALANZÓ. Mereixen també un especial esment els no tan joves CASTELLÀ RIERA (Respiratori), SANJOSE (Digestiu), UBACH i PONSETI (Cirugia), BAGAN (Cures intensives), FERRER (Medicina Intena) i PEINADO (Traumatologia i Ortopèdia); els quals saberen cobrir simultàniament la seva tasca clínica amb la també important i sempre difícil labor organitzativa hospitalària.

D'aquesta important generació mèdica dels 70, uns, un cop formats en els diferents ser-

Representants mèdics de la generació del 70.

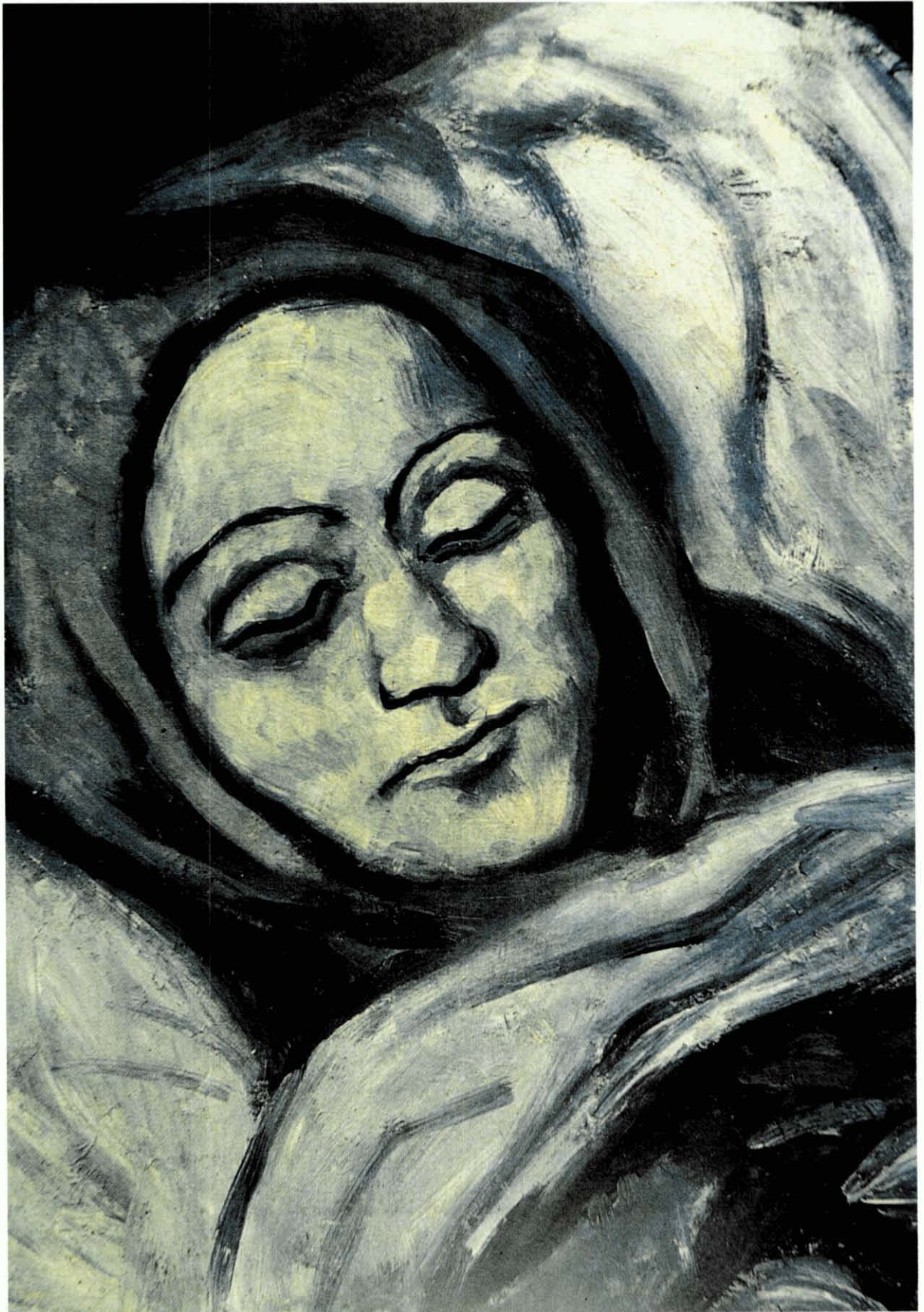
veis, s'han anat situant, ocupant llocs de responsabilitat en diferents clíniques i hospitals, i els altres segueixen en el Dos de Maig. Tres d'ells han arribat a Caps de Servei i la resta són el principal suport de la tasca assistencial i científica que es realitza a l'Hospital.

A la vegada que es produïa aquest creixement d'estructures clíniques desproporcionat a la capacitat física de l'Hospital, la Junta de Govern havia de resoldre els problemes prioritaris de la integració jurídica del Cos Facultatiu i el de la classificació i estudi de la viabilitat de l'empresa.

El primer problema es resolgué a la Reunió de Directors d'Hospitals de Creu Roja, que tingué lloc a Madrid el 24 de novembre del 1973; s'hi va aprovar la ponència presentada per Barcelona, en la qual es demanaven nomenaments oficials per a tots els metges que treballessin en Hospitals de la Creu Roja amb una antiguitat mínima de tres anys. Gràcies a l'aprovació d'aquesta ponència, els di-

ferents Caps de Servei presentaren propostes en què incloïen la relació de tots els metges que es trobaven en les condicions esmentades. Aquestes propostes, avalades per la Direcció Mèdica, van ésser aprovades en la seva totalitat, i pocs mesos després la Inspecció General Mèdica va remetre els nomenaments que legalitzaven la presència de la major part de facultatius a l'Hospital.

El segon problema era més difícil de resoldre. Des del seu començament, l'Hospital havia donat entrada a la Medicina de Caritat, al Mutualisme i a l'anomenada Medicina privada. Tàcitament el cost del primer grup havia d'ésser cobert pels eventuais beneficis que produïen els altres dos. En contraposició amb el que passava en els policlínics privats, en no tenir la Institució afany de lucre, els objectius de caritat es podien portar a terme satisfactòriament mitjançant compensacions i ajustaments econòmics. Malauradament, el cost de la medicina hospitalària havia augmentat d'una manera considerable

«La Dona Morta», de Pau PICASSO. Dipositada al Despatx de la Direcció Mèdica.

i els beneficis que havien de proporcionar els pacients d'economia més forta s'havien esfumat. Per altra part, els nous gestors hospitalaris insistien que calia reduir costos, i per això ens havíem d'integrar en el modern concepte d'Hospital-Empresa sanitària, segons el qual la medicina dels malalts insolvents l'havia d'abonar l'Estat, i així desapareixeria una de les causes del dèficit endèmic que sofrien els hospitals.

Conscients de la importància d'aquest problema, els responsables de la Junta de Govern encarregaren a començaments del 1974 a IBERHOSPITALIA que fes un estudi sobre la viabilitat de l'Hospital. El resultat d'aquest estudi va ratificar moltes de les conclusions i propostes de l'anterior estudi del CTEH s'insistia novament que calia arribar a l'objectiu d'un Hospital de 450-500 llits.

Acceptada aquesta conclusió com a bàsica, la Presidència de l'Hospital, sense pràcticament cap ajuda de la Institució, va assolir, gràcies a la generositat de l'empresa constructora, edificar dues plantes (actuals pisos 7è i 9è), al preu més que raonable de tretze milions i mig de pessetes, quantitat extraordinàriament baixa (àdhuc tenint en compte el valor de la pesseta en aquells temps), com es veié quatre anys després, quan el cost d'una obra similar va superar els cent deu milions.

A més de l'ampliació de l'àrea clínica es va procedir també a augmentar l'espai de la unitat de post-operats, annexionant-li una mini-estructura d'UVI, de la que es féu càrrec provisionalment el Dr. Francesc CAVALLÉ, metge nefròleg que va consagrar entusiasme i hores de treball per organitzar aquest important sector de la medicina hospitalària; en aquesta tasca va comptar amb l'experiència del Dr. GONZÁLEZ REOYO, que estava realitzant aquest treball en Cirurgia Cardíaca.

Ampliat el nombre de llits de l'Hospital i millorada la qualitat assistencial amb aquestes reformes, la Junta Facultativa va creure que havia arribat el moment de sol·licitar de la Gerència que estudiés la possibilitat d'aconseguir un conveni amb la Seguretat So-

cial, similar al que ja hi havia establert el servei de Cirurgia Cardíaca. La Junta Facultativa afirmava que si s'obtenia aquest conveni l'Hospital podria acollir pacients de qualsevol procedència; s'evitaria que el factor econòmic desviés malalts a altres centres, encara que inicialment desitgessin ingressar al Dos de Maig. Aquesta primera sol·licitud de la Junta Facultativa no fou contestada, malgrat que la Gerència féu les gestions pertinents.

A finals del 1973, s'esdevingué un fet històric de gran transcendència per a la vida socio-artística de la ciutat: va ésser dipositada al despatx del Director Mèdic de l'Hospital la famosa pintura «La dona morta» de Pau Ruiz PICASSO, homenatge que l'eximí pintor dedicava als malalts pulmonars i als metges que els tractaven, als qui coneixia per l'antiga i fidel amistat amb el Dr. Jacint REVENTÓS. Aquest dipòsit del Mestre era degut que en les seves disposicions testamentàries manifestava el seu desig que el quadre s'instal·lés en un Centre on hi haguessin malalts del pulmó; es va escollir l'Hospital Dos de Maig per ésser el Director especialista pneumòleg, i a l'enans patró de la Fundació Picasso-Reventós, que era la propietària de la pintura en qüestió.

A partir de la data que es va fer càrrec de la seva custòdia molts afeccionats a l'art acudien al nostre Hospital per admirar aquest magnífic oli de tan pregona significació i dipositat en un lloc verament insòlit. Malauradament, aquesta situació no es pogué allargar quan un representant d'un museu nord-americà el va valorar en un milió de dòlars: La Junta de la Fundació va considerar prudent, per motius de seguretat, de traslladar aquesta obra d'art, primerament a la Banca Catalana, i després al Museu del carrer de Montcada adquirit per l'Ajuntament i que aplega bona part de l'obra de PICASSO. Hem de creure que en aquest lloc hi pot haver algú funcionari afectat de malaltia respiratòria i que així es compleixi el desig del pintor malagueny, que el quadre estigui en contacte amb la pneumologia.

Inauguració de la nova Unitat de Cures Intensives.

El dia de l'inauguració. El Mestre MIRÓ amb el pintor TÀPIES i el fill i nebot del Dr. REVENTOS.

Els comentaris positius que aparegueren en els mitjans de comunicació sobre aquest llegat, suscitarren l'interès i el desig d'ajudar l'Hospital, per part d'un altre gran Mestre, el pintor Joan MIRÓ, que va finançar en col·laboració amb la FUNDACIÓ PICASSO-REVENTÓS, una nova unitat d'intensius.

Aquesta inesperada donació permeté al Dr. CAVALLÉ de millorar les condicions de treball del Servei, que des de llavors es convertí en una de les unitats de l'especialitat en la qual s'han format un gran nombre d'infermeres que estan treballant en diversos hospitals de Catalunya i de la resta de l'Estat Espanyol.

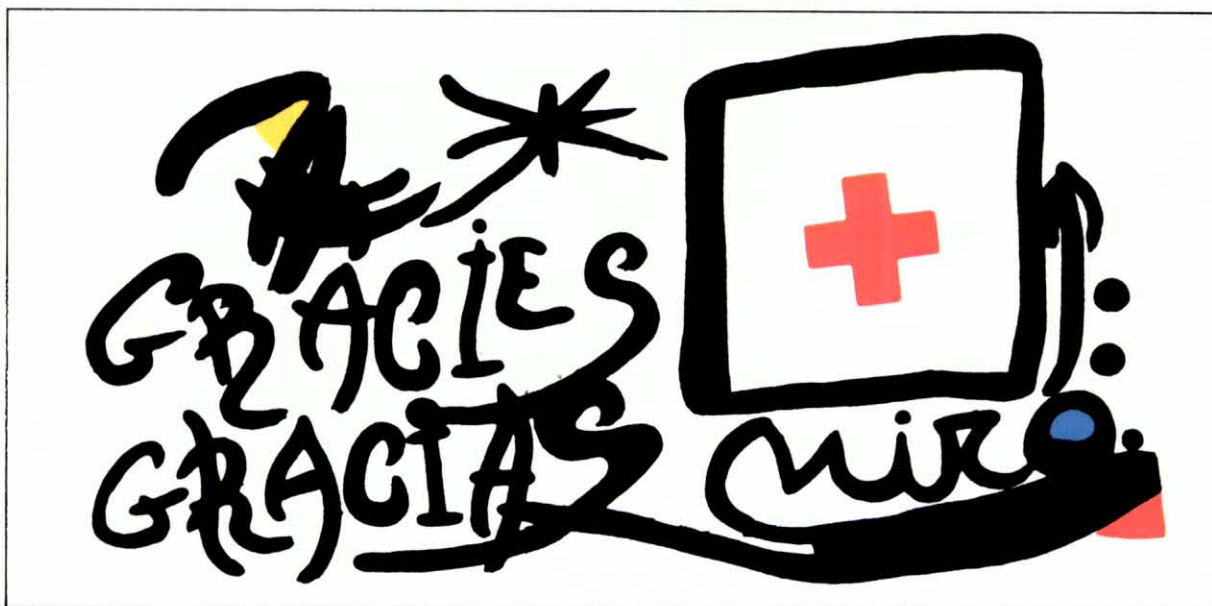
Mentre transcorrien aquests episodis de caràcter socio-humanístic, la vida a l'Hospital continuava. A la Junta Facultativa els Drs. Víctor MARÍ i Ricard FERRER RUSCALLEDA substituïen els Drs. Josep M.ª TENIENTE y Josep Jesús MOLL, que anaren a ocupar càrrecs de responsabilitat a hospitals comarcals.

A mitjans de 1974 el Dr. CAVALLÉ guanyava el concurs de Cap de Nefrologia i regulació humoral, i eren nomenats Metges d'Honor de l'Hospital els Drs. Pere BONET GARÍ, Antoni LLORENS SUQUÉ, Santiago NOGUER MORÉ, Alfred ROCHA CARLOTA, Lluís

TRIAS DE BES i Antoni VILA CORO, la contribució dels quals en els primers temps havia estat fonamental perquè l'Hospital adquirís prestigi com a centre d'especialitats.

Poc temps després d'haver estat nomenats Metges d'Honor, morien dos d'aquests gran metges tan vinculats a l'Hospital: els Drs. Lluís TRIAS DE BES i Antoni VILA CORO. El primer, President del Col·legi de Metges, havia estat el fundador del Servei mèdico-quirúrgic de Cardiologia; el segon, creador del Servei d'Oftalmologia, va ajudar a formar els més prestigiosos especialistes de l'actual oftalmologia catalana.

El Servei de Dietètica que dirigia el Dr. LÓPEZ BATLLORI iniciava en aquell any noves activitats, amb una unitat de cuina especialitzada que establia diferents tipus de dieta, sota el control d'una dietista, que foren un gran ajut per a la composició dels programes terapèutics dels diferents serveis. El Dr. LÓPEZ BATLLORI, amb la col·laboració del Dr. VIGUERA MONTESINOS i la Srta. Collette BEZIO, a més de portar aquest Departament i el seu Servei d'Endocrinologia, dedicava moltes hores als temes d'organització hospitalària. El seu consell, respectat per metges de diferents generacions, junt amb la seva voluntat permanent d'ajudar, foren imprescindibles en situacions difícils.

Obra de Joan MIRÓ donada a l'Assamblea Provincial de la Creu Roja de Barcelona.

Com a fets negatius es produïren entre els anys 70 y 75 sensibles baixes en el Cos Facultatiu. Una d'elles fou l'òbit del Dr. Joan PUIG SERRATE, Cap del Servei de Pediatria, que amb els Drs. Jaume CORTADELLA i Pere BONET GODÓ, durant diversos anys s'havien esforçat en enlairar el nivell de l'especialitat, amb tot i treballar en unes sales i dispensaris que no reunien les condicions adequades. També causaren baixa per traslladar-se a treballar a altres centres: els Drs. Miquel CABANELA, que tornà a la Clínica Mayo, a dirigir-hi la secció de la seva especialitat; Miquel BALCELLS, que guanyà el concurs de Cap de Neurologia de l'Hospital del Sagrat Cor; i Josep M.ª PONSETI, antic Director de l'Escola d'Infermeres, que encarrilà les seves activitats vers la medicina privada.

Les baixes foren cobertes, però seguien les dificultats de la manca d'espai en un Hospital d'èxit on cada dia es vivia més el problema aclaparador de no tenir llits disponibles; això sol ja impedia tota adequada programació de cara al futur. A més d'aquesta necessitat d'ampliació la Junta era conscient que l'evolució de l'Hospital de Caritat a Policlínic modern havia d'anar acompanyada d'una nova arquitectura hospitalaria capaç de millorar els nombrosos aspectes funcionals que les diferents estructures sol·licitaven. Definitivament abandonat el projecte NEGRE, la Junta de Govern encarregà a un equip d'arquitectes hospitalaris que realitzés un estudi de convertir l'edifici en construcció de l'Hotel Hilton en seu hospitalària. Malauradament, a desgrat de la pressió que exerciren els membres del Cos Facultatiu pertanyents a la Junta, en no existir un suport logístic-financer, aquest nou projecte també s'hagué d'abandonar. Dos anys després, una entitat asseguradora va aprofitar la idea de la Creu Roja i comprà l'immoble, i enguany s'acaba d'inaugurar aquell projectat Hotel convertit en Hospital.

Sense deixar-se abatre per aquest nou projecte fallit, el President SALAS CARDENAL i la Junta de Govern, no cedeixen en el seu propòsit d'ampliar el nombre de llits de l'Hospital, no solament per satisfer les exi-

gències de la demanda sinó també per millorar costos d'hospitalització. Amb aquest objectiu assoleixen que la Presidenta de l'Assemblea Suprema. Srta. Belén LANDABURU faci una visita a l'Hospital, la qual fou un èxit... La Presidenta no podia creuar escales ni passadissos, de tanta quantitat de pacients que esperaven torn a consulta externa. «Vostès no poden treballar així; estudiarem el problema», ens digué, i el 20 de novembre d'aquell mateix 1975, el Butlletí Oficial de l'Estat publicava la concessió d'un crèdit extraordinari de 120 milions que es van destinar a la construcció dels pavellons 8 i 10: amb això la totalitat de llits disponibles a l'Hospital s'apropava als 300.

La satisfacció que va proporcionar la concessió d'aquest crèdit, en sentir-se el Cos Facultatiu garantit per la Junta de Govern, fou segurament un dels factors que tornà a intensificar la vida docent i científica del nostre Centre. Entre el gran nombre de simposis, taules rodones i actes científics que es van celebrar, volem esmentar el pragmatisme i l'èxit d'un curs d'Electro-cardiografia que dirigí primerament el Dr. Enric JUNCADELLA, i després el Dr. MORENO NEVARES, amb la col·laboració de tots els metges del Servei. Després de més de quinze anys, cada cop que reprenem un nou curs sobre el mateix tema l'Auditori es torna a omplir completament d'alumnes. Amb la mateixa preocupació docent, els metges adjunts Drs. PÀMIAS CLAVELL i CODINACH HUIX, milloraren l'assistència cardiològica, essent el Dr. PÀMIAS el responsable de la primera unitat d'intensius de l'especialitat que funcionà a l'Hospital.

Hospital d'abans.

Hospital d'avui.

HOSPITAL DE LA CRUZ ROJA DE BARCELONA

CURSO DE ELECTROCARDIOGRAFIA
PARA
MEDICOS Y ESTUDIANTES

Dirigido por el Prof. **ENRIQUE JUNCADELLA DE FERRER**, Director del Servicio de Cardiología, con la colaboración de los Dres. **ELEUTERIO MORENO NEVARES**, Sub Director del Servicio **ENRIQUE PAMÍAS CLAVELL**, Jefe de la Unidad Coronaria y **PEDRO CODINACH HUIX**, Jefe Clínico.

Las sesiones tendrán lugar los **Lunes, Miércoles y Viernes, días 2, 4, 7, 9, 11, 14, 16, 18, 21, 23, 25 y 28** del próximo mes de **Febrero**, y **2, 4 y 7 de Marzo** a las 10,30 de la noche, en el salón de actos de este Hospital.

Programa d'un dels primers Cursos d'Electrocardiografia Clínica.

Aquesta empenta de les activitats científiques va abocar al III Congrés de Metges de la Creu Roja que tingué lloc al nostre Hospital, organitzat el maig del 1976, per AME-CRU (Associació de Metges de la Creu Roja). Aquesta entitat fou creada i la promocionava el Dr. COLL MONEGAL, que havia organitzat els congressos anteriors a Madrid i a Torrelavega, on es realitzaren les primeres

trobades entre metges pertanyents a la mateixa Institució. A Barcelona va presidir el III Congrés la nova Presidenta Marquesa de SANTA CRUZ; fou un èxit de participants i de treballs presentants. Tres ponències i 125 comunicacions demostraren la preocupació científica que tenien els diferents cossos facultatius que treballaven en Centres de la Creu Roja. Oi més: aquest èxit era més demostratiu si considerem el poc interès que solen despertar en l'especialista aquesta mena de reunions multidisciplinàries.

Després d'aquests contactes entre metges i hospitals de la Creu Roja es reprengueren les gestions per concertar un conveni amb la Seguritat Social. No es tractava solament de trobar solucions a la feble economia de l'Hospital, sinó també de donar satisfacció al fidel usuari que confiava en el centre i estava afiliat al «Seguro Obligatorio». Amb aquesta decisió no es pretenia abandonar l'assistència als malalts procedents d'altres sectors, sinó solament ampliar les oportunitats d'ingressos per al gran nucli de pobla-

Acte inaugural del III Congrés de Metges d'Hospitals de Creu Roja.

ció pertanyent a la Seguretat Social. Al metge de l'Hospital no li preocupava de qualificar, segons la seva procedència, la medicina que practicava; la cosa important per a ell era oferir una medicina bona i, en la mida que fos possible, lliurement escollida pel malalt.

Feia poc que s'havia alçat una enquesta en què participaren 10.000 usuaris de diferents clíniques i hospitals de Barcelona. Entre les preguntes, n'hi havia una de particularment qualificadora: «Si vostè tornés a accidentar-se o a estar malalt, ¿es voldria hospitalitzar en el mateix centre?» Reunits en grups de 500, en el Dos de Maig només 11, per diverses raons, digueren que no; en el segon centre les respostes negatives arribaven al centenar. Els entrevistadors no compregueren per què la Creu Roja no féu publicitat amb aquestes dades que demostraven la identificació del pacient amb el seu Hospital. Com es pot apreciar, el Hospital Dos de Maig fou un dels primers centres assistencials on es pogué valorar els ratios NICE i el P.S.R.S. (Patient Satisfactory Monitoring System).

Aquest clima de confiança vers la qualitat de l'assistència que hom practicava a l'Hospital era confirmat pels propis facultatius, que quan s'havien d'absentar de Barcelona,

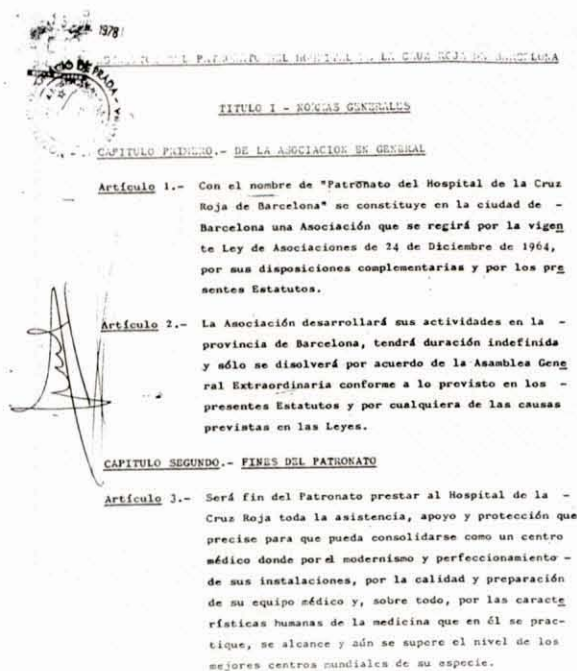
indicaven als seus familiars que si se'ls presentava qualsevol problema mèdic acudissin al Dos de Maig el més de pressa possible.

D'aquest ambient favorable i de la realitat que centenars de famílies exposaven la seva preocupació de si el tipus de medicina que oferia el nostre Hospital podria continuar, va néixer la idea de constituir un Patronat similar als que existien en molts països, encarregat de vetllar pel bon funcionament del centre i a la vegada promocionar els seus objectius d'ampliació i modernització.

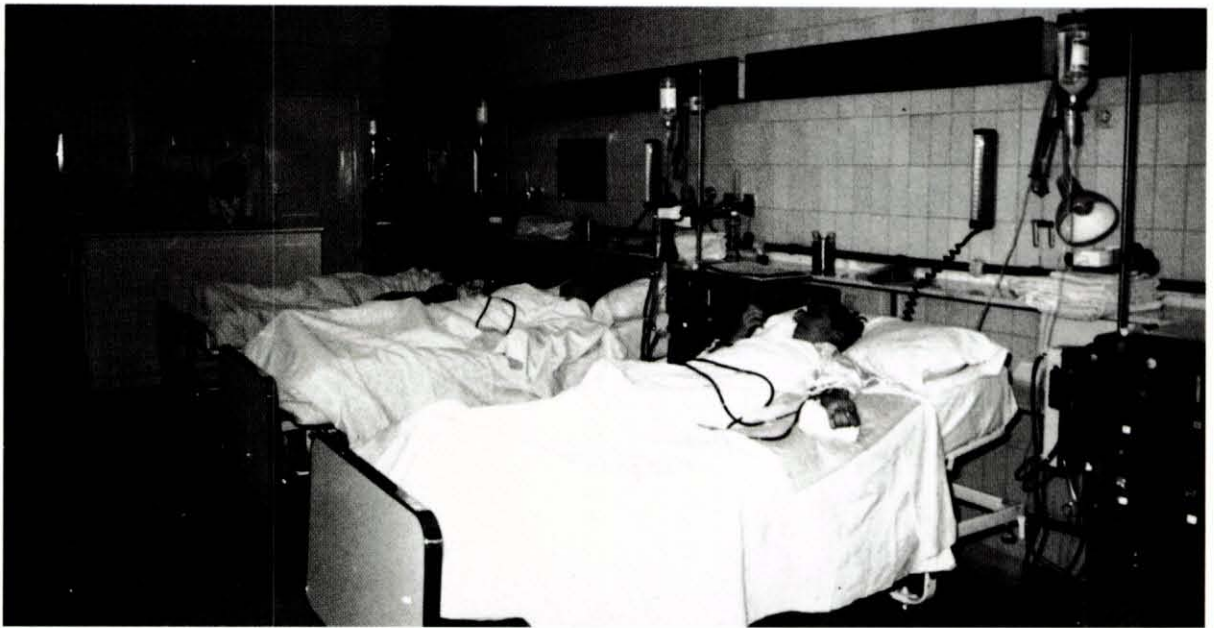
Abans de constituir aquesta entitat, es féu una intensa campanya d'informació mitjançant un àudio-visual que es va presentar a l'Auditori García-Tornel i al Cinema Comèdia. S'hi veia dialogar els metges amb els amics de l'Hospital, en un intercanvi d'impressions i de suggeriments, per tal de fer conèixer als assistents la funció del Patronat, el principal objectiu del qual era que l'Hospital seguís obert a totes les classes socials per mitjà de l'ajut que els econòmicament forts proporcionarien als menys sortosos.

La resposta fou unànimement satisfactòria, i aviat, gràcies als esforços de les Associacions de Veïns i Amics de l'Hospital es va convertir la idea en realitat; el 28 de maig del 1978 es va constituir el Patronat de l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona, nomenant-se President del mateix, al Sr. Antoni ESCODA i Secretari al advocat Antoni MULLERAT, al front d'una vintena de Patrons amics del Hospital. Es van aprovar uns Estatuts, l'article 3r dels quals, que es refereix a l'objectiu principal, diu: «Prestar assistència, recolzament i protecció perquè l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona pugui assolir el nivell dels grans centres mèdics».

Al cap d'un mes d'haver-se constituït el Patronat, les aportacions superaven els 20 milions de pessetes, tres dels quals eren a fons perdut. Malauradament, poc temps després, quan ja es tenia l'aprovació de l'Assemblea Suprema, certes informacions aparegudes a la premsa, no contrastades amb una informació correcta, van desmoralitzar el President SALAS CARDENAL. El desenrotllament

Estatuts del patronat de l'Hospital. Definició d'Objectius.

Instal·lació d'Hemodiàlisi.

d'un projecte que només podia produir que beneficis a la Creu Roja i a la Sanitat del país, es va immobilitzar. Han passat uns anys, el Patronat, encara que en estat d'hivernació, existeix, i la majoria de persones que signaren l'acta fundacional, segueixen en vida. Confiem que en un dia no llunyà es produirà la reactivació, i que aquesta idea que en altres països ha demostrat ésser positiva socialment i econòmicament, esdevingui també una realitat en el nostre.

A desgrat que el nou desengany que va produir la frenada en les activitats d'aqueixa obra social, el President SALAS assolí que s'aprobessin a la reunió de la Junta de Govern de l'agost de 1978, els tres següents acords, que ratificaven la fe en l'Hospital del futur:

- a) Continuar treballant en l'objectiu d'ampliació a 450 llits.
- b) Iniciar les obres dels pavellons 8 i 10.
- c) Demanar al Cos Facultatiu la constitució d'una plantilla d'incorporació immediata per tal de poder arribar a un conveni amb la Seguretat Social.

Especialment en el primer acord es carregava l'accent a considerar que la insuficiència física del local era l'embut que causava els principals problemes de l'Hospital que un

dia, en el futur, podrien determinar un possible diagnòstic d'inviabilitat.

Convençuts els Membres directius que tard o d'hora s'aconseguiria l'anhelada ampliació, la Junta de Govern continuava acceptant els plans de modernització que la Junta Facultativa presentava. En aquesta línia, a finals del 78, es va aprovar la instal·lació d'una unitat d'Hemodiàlisi molt controvertida perquè la seva ubicació, a més de significar una pèrdua de llits, originava la desaparició del CIRZE, unitat d'intensius cardiològics dirigida pels Drs. CASTRO i JUNCADELLA.

Encara que tothom estava d'acord en la conveniència que l'Hospital disposés d'aquella Unitat, alguns membres de la Junta Facultativa consideraven que la seva instal·lació dintre de l'Hospital es podia esperar; i mentre tant hom podria organitzar una Hemodiàlisi externa, el més pròxim possible a l'edifici del Dos de Maig, i així es cobriren les necessitats de la demanda. Després de molts informes i contrainformes, l'entusiasme i tenacitat del Dr. CAVALLÉ, gran coneixedor del tema, recolzat per una donació que rebé l'Hospital per part de la Fundació Roviralta, va convèncer els opositors i assolí que l'equip d'Hemodiàlisi s'establís a l'àrea de CIRZE; les instal·lacions es posaren en fun-

Inauguració del Banc de Sang i la Unitat de Hemoteràpia de l'Hospital.

cionament amb gran rapidesa gràcies a l'ajut que el Dr. CAVALLÉ va rebre dels seus joves col·laboradors Dr. Josep M.ª MALLAFRE i Josep CARRIÓ, el primer dels quals, al cap de pocs mesos, el succeiria en la Direcció del Servei.

També en aquest anys es feren dues coses fonamentals per al treball hospitalari. La primera fou establir una nova farmàcia hospitalària, de la que es va fer càrrec el llicenciat farmacèutic Dr. Isaïes SALAGRE, qui, treballant primerament a temps parcial, i després a plena dedicació, va realitzar una pregonera reforma, amb la introducció de les tècniques i mètodes de la moderna Farmàcia. En pocs mesos, el Dr. SALAGRE pogué instaurar controls i pautes farmacològiques que ràpidament foren adoptats i emparats per la Comissió de Farmàcia, amb el que s'aconseguí més eficàcia en els diversos tractaments i un indubtable estalvi econòmic i d'hores de treball.

El segon departament que es va reorganitzar fou el d'Hemoteràpia. Amb tot i la tradició que tenia la Creu Roja en aquesta teràpia, amb un Banc de Sang el Director del qual havia estat el Dr. MISERACHS, un dels peoners d'aquesta especialitat a l'Estat espanyol, la col·laboració del Banc amb l'Hospital no era òptima i sofria d'algunes defi-

ciències. Amb tot i que el Banc de Sang instal·lat a la seu de l'Assemblea, gràcies a l'esforç de les Sras. RUBIÓ i ZAMORA, havia assolit un bon nivell, la sincronia amb l'Hospital no era la desitjable. Conscient d'això, la junta de Govern va sol·licitar al Dr. MISERACHS que delegués en el seu col·laborador Dr. Joan GRÍFOLS la funció d'establir un Banc de Sang en el propi Hospital. Feta oficial aquesta delegació, de seguida féu contactes amb tots els Serveis del Centre, essent especialment fructífers els que tingué amb el Servei d'Hematologia. Des de la seva instauració, la tasca contínua i eficaç del nou Servei, va millorar extraordinàriament l'Hemoteràpia de l'Hospital i ensems serví per actualitzar i potenciar els objectius del Centre d'extraccions desinteressades de la Creu Roja, que tants de serveis presta a molts Hospitals del País.

En l'àmbit de col·laboració externa va destacar també el Servei de Psicologia i Psiquiatria Infantil que, a més d'establir normes de treball juntament amb els Policlínics de Creu Roja enclavats en diferents llocs de la ciutat, va iniciar una col·laboració amb l'Institut Neurobiològic d'Investigació Flor de Maig, que dirigit pel Dr. GARCIA LILLO es dedicava a investigar i establir el tractament i la profilàxia de la minusvalia psíquica. La coordinació del treball entre el Servei de l'Hos-

Cursos de formació en el Servei de Psiquiatria Infantil.

El Prof. LAPORTE presidint un acte científic en el Servei de Psiquiatria Infantil.

pital i Flor de Maig, des del primer dia va ésser positiva, no solament per als pacients, sinó també per al gran nombre d'especialistes que es formaven en el Servei de Psiquiatria Infantil que amb tanta eficàcia dirigeix la Dra. Eulàlia TORRAS.

També en aquest ambient de col·laboració externa el Dr. Josep A. MERINO va organitzar i dirigir una campanya àudio-visual de primers auxilis destinada a l'educació sanitària de la població. En aquest tipus d'edu-

cació molt integrada amb els objectius de la Creu Roja, hi participaren desinteressadament facultatius de diferents Serveis de l'Hospital. La repercussió favorable que tingué en el públic i mitjans de comunicació sembla justificar el convenient que fóra repetir més sovint aquesta mena de programes educatius.

En l'aspecte de la docència interna, la intensa labor científica portada a terme en aquesta dècada, en què es van professar un gran nombre de cursos dedicats a la formació de post-graduats, fou reconeguda per la Universitat, que atorgà el nomenament de Professors associats als Caps de Servei de Digestiu, Respiratori, Neurologia, Cirurgia, Ginecologia, Hematologia, Dermatologia i Cardiologia; això comportà el fet positiu que el nostre Hospital participés a la formació d'alumnes rotatoris.

Un fet menys positiu fou la decisió que per reconèixer el títol universitari d'Infermeria, l'Escola havia d'abandonar el recinte hospitalari. Aquesta sorprenent decisió va frustrar 60 anys de col·laboració del Cos Facultatiu en la seva activitat docent. D'aquesta tradicional col·laboració, com pot hom apreciar en les pàgines d'aquesta història, havien sor-

En caso de torcedura

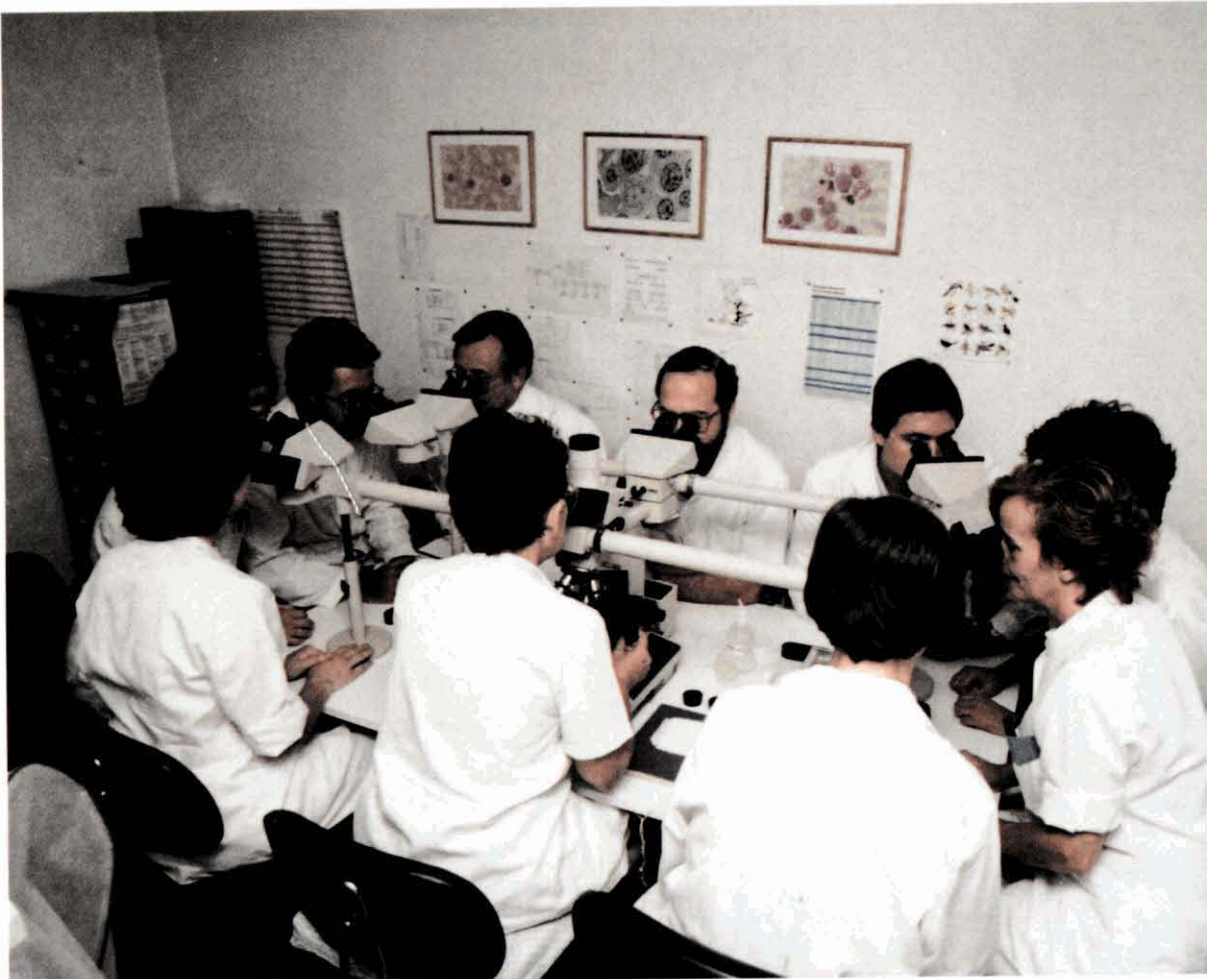
Qué debo hacer:

- Reposar con el miembro lesionado en alto.
- Poner sobre la lesión hielo o agua fría.
- Avisar sin demasiada urgencia a un médico para que haga radiografías.

Qué no debo hacer:

- Poner vendajes sobre la lesión y menos apretados.
- Poner paños calientes, ni agua caliente.

Un dels posters del curs d'Educació Sanitària.

Docència en Hematologia i Oncologia.

git centenars d'Ajudantes sanitàries la formació de les quals havia servit d'exemple perquè altres escoles del País seguissin els seus programes i mètodes de treball.

La desqualificació, probablement per problemes tecno-burocràtics va privar l'Hospital d'una activitat clínico-docent que, a més de millorar la formació de l'alumnat, beneficiava el pacient, proporcionant-li una positiva qualitat assistencial. Confiem que en el futur s'esmenarà aquest error i que l'Escola tornarà a l'Hospital.

Aquestes situacions negatives d'aquells anys no alteraren l'evolució favorable del Centre que va continuar progressant en el seu aspecte assistencial i clínic, amb una pau laboral envejable, a desgrat de les permanents dificultats econòmiques que impedièren millorar les instal·lacions i condicions de treball. Arribat l'any 1979, finalitzat el temps convingut, es va renovar la Direcció Mèdica i la Junta Facultativa, de la qual se'n feu càrrec el Dr. Josep M.^o ESPADALER, amb qui s'inicia un nou període de la vida hospitalària.

Cinquè període
(1980...)

**CAP ON VAS,
HOSPITAL DE
LA CREU ROJA?**

A mitjans de l'any 1979, el Sr. Agustí PERRAMON, que havia substituït el Sr. Vicenç CABEZAS a la Gerència de l'Hospital, dimiteix per fer pas al nou equip directiu format pels Drs. Josep CASADEMONT i Emili ASTUDILLO. Per endavant el Dr. ESPADALER havia deixat la Direcció Mèdica per facilitar el treball a la nova Direcció i dedicar-se plenament a la Junta Facultativa de la que havia estat elegit President.

El Sr. Josep Lluís SALAS CARDENAL, que havia realitzat una tasca difícil, que li féu superar tota mena de dificultats, també va abandonar el càrrec. Va ocupar la Presidència de l'Assemblea Provincial el Dr. Rafael OROZCO DELCLÓS, coneixedor de la Creu Roja de Tarragona i organitzador del Servei d'Urgències de l'Hospital de la Creu Roja de Sant Josep i Santa Adela. En el seu mandat, el President de l'Assemblea Suprema, Sr. de la MATA, va constituir l'Assemblea Catalana de la Creu Roja, integrada per les quatre Assemblees provincials.

En iniciar-se aquesta nova etapa la Sra. Consol MARQUÈS, V.^a de VENTOSA, deixa la Presidència de l'Hospital, càrrec que venia ocupant des de la dimissió de la Comtessa de LACAMBRA. En l'acte de comiat que s'oferí a la Sra. VENTOSA, van assistir gairebé tots els metges de l'Hospital, que en diversos parlaments van expressar el respecte i agraïment que tots els que treballaven allí tenien per aquesta benefactora del centre, la qual, gràcies al seu esperit liberal i assequible al diàleg havia solucionat molts dels problemes que constantment es viuen en una comunitat sanitària.

La desaparició del darrer patró altruista que durant tants anys havia donat un peculiar caràcter al govern de l'Hospital, no podia passar desapercebuda i convida a una reflexió. En l'etapa fonamental de creació i en els anys difícils de la pre i postguerra, el patró altruista el representaren les Comtesses de la VALL DE CANET i LACAMBRA, que intentaren de complir fidelment els objectius que els marcaven la Presidència de l'Assemblea Suprema i la Inspecció General Mèdica, encara que sempre que podien empraven el seu

prestígi i força política per convèncer aquestes autoritats de la Creu Roja, de la bondat de certes iniciatives locals.

A partir de 1970 la figura d'aquest patró va sofrir una transformació important, en incorporar-se als estaments directius de la Creu Roja noves persones que amb el seu caràcter liberal i humanitari foren d'un gran ajut per assolir la integració dels diferents grups humans que treballaven a l'Hospital. Les Sres. VENTOSA, VILÀ, FERRER i CAGICAL, PADRÓ, GARCÍA MUNTÉ, ZAMORA, ESCODA i CORACHAN entre altres, sigui actuant a l'Assemblea o bé en labors de l'Hospital, amb la seva especial dedicació aconseguiren, realitzar, a més a més, la triple funció de controlar els aspectes domèstics assistencials del Centre, transmetre les inquietuds de l'usuari i ésser les portaveus de les necessitats financeres.

Amb l'arribada dels nous temps, els voluntaris anaren desapareixent i es va incrementar el poder del buròcrata eficaç, i amb això la gestió hospitalària es féu professional i més equilibrada en ésser dirigida per patrons economistes especialistes en empreses sanitàries. Aquesta gestió portada per professionals que sabien manejar el material i les tècniques de l'administració moderna es va imposar gairebé simultàniament en tots els hospitals; vingueren a eliminar els organismes més o menys anacrònics que dirigien persones que moltes vegades només podien oferir que bona voluntat. Malauradament, amb aquesta imprescindible actualització, els hospitals perderen unes estructures vives que amb la seva visió humana no professional de la gestió, proporcionaven suggeriments de correcció i de perfeccionament que feien més còmoda i agradable l'estada del pacient a l'Hospital. Recuperar aquesta figura renovada i posada al dia és un repte que haurien de tenir els actuals gerents hospitalaris.

Recolzat pels canvis que es produïen a la Junta de Govern, l'equip ASTUDILLO-CASADEMONT, després d'ampliar i traslladar la unitat administrativa al Pavelló n.º 1, inicia el seu programa de reformes institucionalitzant per mitjà de contractes laborals

la plantilla facultativa posseïdora dels nomenaments concedits per la Creu Roja en el 1976; deixaren només exclosos els Serveis de Cirurgia Maxil·lo-Facial, Cirurgia plàstica, Dermatologia, Ginecologia, Reumatologia, Psiquiatria, Psiquiatria infantil, Pediatria i Odontologia, que continuen treballant com a serveis associats.

A començament del 1980 la nova Direcció aconseguí el tan anhelat conveni amb la Seguretat Social, tantes vegades sol·licitat per la Junta Facultativa i pel mateix Cos Facultatiu, que en la darrera Assemblea (del 18 de maig de 1978) havia votat per unanimitat la necessitat d'aquest acord. Aprovat el conveni, es pogué assolir la vella aspiració de l'Hospital: admetre malalts de les quatre procedències, privada, mutualista, sector públic i caritat. En els dos primers sectors, en encarir-se les despeses pel cost de les sofisticades tècniques modernes i l'augment en nombre i sous del personal auxiliar administratiu i sanitari, el seu resultat econòmic era de dubtós interès, malgrat els percentatges que deixaven els metges; per això hom veia amb esperança la nova col·laboració, sobre tot si es respectava dins del possible la lliure elecció que sempre s'havia practicat en el Dos de Maig. Malauradament, en aquest primer conveni les condicions econòmiques per l'Hospital no eren massa favorables, àdhuc no milloraven les que tenia des de feia dos anys el Servei de Cirurgia Cardíaca, que treballava a uns preus inferiors als que havia establert els serveis de l'especialitat en altres hospitals.

Altrament, la nova situació creada en estructurar-se el treball hospitalari amb una plantilla mèdica a horari fix, fou acceptada i rebuda amb satisfacció pel Cos Facultatiu; hom lamentava, però, que en posar-se en funcionament, l'anomenada lliure elecció només es podia realitzar d'una manera parcial, puix no sempre la Inspecció admetia les propostes d'ingrés que presentaven els serveis, i, per altra banda, en estar vinculades les nostres Urgències amb les d'altres hospitals, els ingressos d'aquesta procedència eren prèviament seleccionats pel macro-hospital que lògicament retenia els malalts menys complexos i d'estudi més interessant.

El nou Director, un cop assolida l'aprovació de la plantilla hospitalària, presentà a la Junta de Govern el Reglament de Règim Interior del Cos Facultatiu que havia estat aprovat per la seva Assemblea. La ponència la va presentar la Comissió que en el seu dia nomenà el President de la Junta Facultativa, Dr. Josep M.ª ESPADALER. Després d'ésser aprovada aquesta ponència, el Dr. ESPADALER va deixar la seva activitat hospitalària; se'l nomenà Director honorari del Servei de Neurologia. El va substituir el Dr. Jordi OLIVELLA i RIUS, que va guanyar la plaça de Cap de Servei en el Concurs que es va celebrar pocs mesos després.

Mentre aquests canvis s'anaven succeint, la Junta Facultativa seguia la línia d'actuació de l'anterior: es reunia periòdicament i informava al Cos Facultatiu de les seves inquietuds i preocupacions, atesa l'escassa operativitat de les jerarquies locals i centrals de la Creu Roja de cara a trobar solucions efectives per resoldre els problemes de l'Hospital.

Mentrestant, l'equip format pel Director Metge i el Gerent ataquen amb èxit la disfunció econòmica. Afavorida l'economia de l'Hospital per l'augment del nombre de llits que s'havia aconseguit gràcies al crèdit extraordinari aportat a finals del 1975, el Dr. ASTUDILLO fa unes declaracions optimistes en expressar tranquil·litat, «ja que el cost dia/llit a l'Hospital del Dos de Maig era un 40 % més barat que a qualsevol altre hospital de Barcelona».

Animada per aquestes noves perspectives, la Gerència emprèn l'ampliació de les consultes externes que a l'Hospital eren d'ambulatori i exitoses, puix que a mes de controlar i practicar el seguiment dels malalts donats d'alta, admetien tota mena de pacients que tenien confiança en els Serveis de l'Hospital. És indubtable que les millores en aquest tipus d'assistència primària eren una necessitat per al país, i a la vegada eren ben vistes per l'Administració en ésser positiu el seu índex de rendabilitat.

En el 1983, en ésser nomenat Gerent de

l'Hospital de Sant Pau el Dr. Emili ASTUDILLO, rescindeix el compromís amb el nostre Hospital. A partir d'aquella data, el Dr. CASDEMONT assumeix els dos càrrecs de Direcció Mèdica i Gerència. Rep una valuosa ajuda de la nova Junta Facultativa presidida pel Dr. Sergi ZAMORA, i a la que s'havien incorporat entre altres els Drs. OLIVELLA RIUS, FERRER RUSCADELLA i BAGAN MEZQUITA, coneixedors de l'Hospital i de les seves estructures organitzatives. Malgrat aquest ajut, la reorganització no fou fàcil, puix a més d'establir el treball de la plantilla mèdica, havia de contemplar els canvis

econòmics que el compliment de les diferents clàusules del conveni que s'havia establert comportava. Un dels sacrificis que derivaren d'aquesta nova política sanitària de l'entitat fou la pèrdua del contracte que tenien els diversos serveis de l'Hospital amb el Montepio Tèxtil, representant del mutualisme laboral, quins assegurats, desd de feia bastants anys els seus assegurats eren atesos a la Creu Roja. I aquesta pèrdua va causar cert descontentament en alguns sectors de l'Hospital, encara que fou resignadament acceptada per no interferir el programa de la Direcció.

S.M. el rei Joan Carles condecorant la centenària Sor Mercè.

Aquesta interrupció de la col·laboració amb els tèxtils no significà que el Centre abandonés els seus fidels usuaris, ja que l'Hospital seguia conreant la forta atracció que sempre havia tingut entre totes les classes socials. Referent a aquesta perseverant atracció, em plau de contar una anècdota molt reveladora. L'any 1981, amb motiu de la seva hospitalització a la planta setena, el Dr. MARTÍ i FECED rebia diverses visites, entre les que hi havia la del President TARRADELLAS, sempre acompanyat per la seva guàrdia de Mossos d'Esquadra. Un dia se'ns apropà el Caporal encarregat de la protecció, el qual ens informà que tenia l'ordre que en cas que el President sofrís qualsevol tipus de problema mèdic urgent, el portessin el més de pressa possible al nostre Hospital. Què fan, en aquest Centre?, em deia. Jo he estat encarregat de la seguretat dels anteriors estadants del Palau de Sant Jordi, els Srs. BUXÓ, MULLER i SAMARANCH, i els tres, per resoldre qüestions mèdiques venien a l'Hospital del Dos de Maig.

El mateix Rei d'Espanya tenia tota la con-

fiança en el cos facultatiu de l'Hospital, i dos dels seus metges l'havien atès en diverses ocasions. Alguna vegada es presentava al Centre per tal de visitar amics hospitalitzats i parlar amb els metges. La darrera visita fou molt cordial, ja que condecorà la nostra centenària sor MERCÈ, que havia viscut tota la vida a l'Hospital i estava present quan la seva àvia la Reina VICTÒRIA EUGÈNIA, l'havia inaugurat.

L'any 1986 hom nomena President de l'Assemblea Catalana de la Creu Roja el Dr. Ricard GUTIÉRREZ MARTÍ, antic metge de l'Hospital que des del primer dia es va interessar pels seus problemes. Després de dos anys de col·laboració amb el nou President, el Dr. CASADEMONT acaba el seu contracte i és nomenat Director Gerent de l'Hospital del Mar. Al Dr. CASADEMONT el substitueixen els Drs. Raimon BELENES i J. VARELA, dos joves metges especialistes en empreses sanitàries, a qui se'ls encarrega la tasca ingrata de donar viabilitat econòmica a l'Hospital.

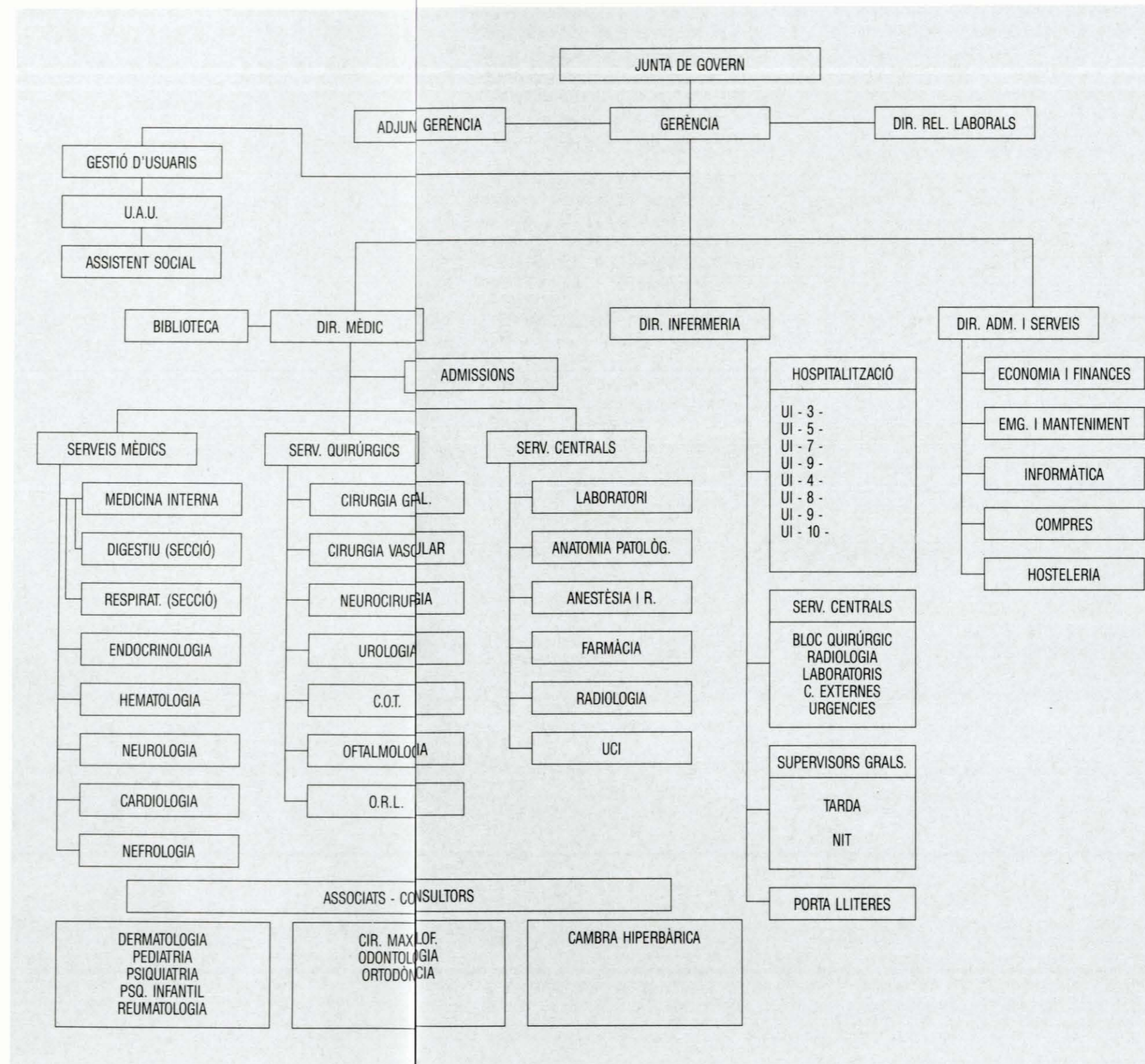
El Dr. Ricard GUTIERREZ-MARTÍ, actual President de l'Assemblea Catalana de la Creu Roja

Tan bon punt s'incorpora, la primera decisió que pren el nou equip és la de crear una àrea on treballin les estructures directives i administratives, i donar entrada als departaments novells de Relacions laborals i Anàlisi de gestió. Amb això el nostre Centre mèdic adquireix la definitiva forma d'Empresa, donant peu, per tant, a poder ésser inclòs en els plans de classificació i reorganització hospitalària.

Malauradament el pla de viabilitat exigia sacrificis, el primer dels quals era esmenar el desfasament que existia entre la capacitat del centre i la dotació facultativa, quin el creixement s'havia regit per les necessitats existencials i el carisma de cada cap de servei, sense seguir un control de planificació.

Poc abans d'haver-se incorporat el nou equip, l'objectiu de l'amortització de serveis havia començat. A desgrat de la forta oposició del Cos Facultatiu, el Servei de Cirurgia cardíaca, dirigit per els Drs. CASTRO pare i fill, una de les unitats que més prestigi havien donat a l'Hospital per ésser peonera en la cirurgia de cor obert, havia plegat la seva activitat. A partir d'aquesta pèrdua la Junta Facultativa, que durant mes de 15 anys havia tingut una actuació decisiva en la reforma de l'Hospital, va declinar part de la seva responsabilitat en l'Associació Professional més específicament encarregada de defensar els interessos dels metges. En rebre aquesta responsabilitat, l'Associació Professional adquireix la missió de lluitar per tal d'assegurar la supervivència de l'Hospital amb el mateix èxit que van tenir els seus predecessors integrats en la Junta Facultativa.

Encara que la pèrdua de l'esmentat servei va provocar inquietud i decepció, el cos facultatiu continuà treballant per tal de millorar la qualitat assistencial i docent. En aquest darrer aspecte, els Drs. SANS SABRAFÈN, SAN JOSÉ, PARDO PERET i RODRÍGUEZ FARRERA, aconseguiren que els Serveis d'Anàlisi Clíniques, Aparell Digestiu, Hematologia, Medicina Intensiva, Nefrologia, Pneumologia, Neurologia i Oncologia, fossin declarats unitats docents, amb el que es reconeixia les condicions que tenia el centre per realitzar aquesta funció hospitalària.

Amb tot i haver obtingut aquest objectiu docent i continuar prestant amb èxit les funcions assistencials, la constant preocupació financera-econòmica que sempre havia gravitat sobre l'Hospital s'estava agreujant i els esforços que estaven fent els dirigents de l'Empresa no aconseguien frenar el creixement del dèficit anual. Per altra part, la labor de la Gerència era difícil i complexa, i no sempre trobava comprensió pel costat dels patrons, personal de l'Hospital i usuaris. En realitzar-se aquest esforç en un país sense una clara política sanitària, feia que els seus mètodes de control interferissin sobre algunes activitats mèdiques que, d'altra banda, proporcionaven excel·lents resultats i gaudien de bona reputació entre els usuaris fidels de l'Hospital.

Davant d'aquest problema d'inviabilitat, s'inicia la dècada actual dels 90, en què el Centre del Dos de Maig es troba en una cruïlla difícil, empena per les pressions de dos grups diferents. Uns que insisteixen que la seva viabilitat només és factible reduint àrees d'activitat, amb el consegüent trauma de les pèrdues de treball; altres, en canvi, defensen la viabilitat a base de potenciar les característiques de l'Hospital tradicional, petit i singular que ha demostrat saber oferir bona medicina hospitalària a costos inferiors als d'altres clíniques i hospitals.

Es comprèn que els economistes hospitalaris tractin de disminuir costos procurant reduir la plantilla facultativa i d'infermeria. Però, ¿és rentable per a la Sanitat del país que, per exemple, dos Serveis que acaben d'ésser reconeguts unitats docents creades fa poc més de quaranta anys pels Drs. J. REVENTÓS i A. ROCHA desapareguin ara convertits en seccions? S'ha sabut valorar l'experiència clínica i docent que aporten els gairebé cinquanta anys d'activitat hospitalària d'aquestes dues disciplines? No crec que en cap hospital de l'Estat espanyol s'hagi produït un fet similar i estic segur que a la llarga el cost d'aquesta desaparició serà molt més alt que el benefici que pugui produir l'estalvi de la reducció de plantilla.

Quin camí se seguirà? L'adient fóra que con-

vençuts uns i altres que l'Hospital ha de sobreviure uneixin els seus esforços per trobar la solució satisfactòria per a tots, en què la reducció de despeses s'integri amb el respecte als valors positius que ofereixen els diferents serveis de l'Hospital assolits després d'un llarg camí de transformacions i progrés.

I així, en aquest any 1990, amb la confluència de preocupacions, frustracions i esperances, acaba aquesta petita història que van iniciar unes Dames l'any 1919. Com deia al començament, avui com ahir, l'Hospital sempre necessitarà amics que li ajudin a vèncer dificultats. Antany patrons altruistes, enguany directius que sàpiguen compaginar costos, qualitat de l'assistència i il·lusió laboral perquè l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona pugui atènyer el seu objectiu de seguir avançant sense deixar d'atendre la població que ha demostrat ésser-li addicta en l'evolució d'aquests gairebé 70 anys.

Any 1990. Inauguració dels nous Consultoris. Donació M.ª Josep GODÓ i SALSAS.

EPÍLEG

Hem recordat en aquesta història molts companys i amics entranyables que van donar vida i força a aqueixa singular unitat hospitalària del carrer del Dos de Maig. Alguns d'ells ja no estan entre nosaltres; voldria que el meu record els fes reviure una mica. Altres, en canvi, estan presents i continuen lluitant per una sanitat millor, més o menys vinculats amb la Creu Roja. Però n'hi hagué també d'altres que no esmento en la meua història, el treball anònim dels quals va ésser fonamental perquè, dècada rere dècada, l'Hospital pogués seguir avançant i vencent tota mena de dificultats.

Només gràcies a aquest continu suport de gent de totes les classes socials s'explica l'èxit assistencial de l'Hospital. I encara més quan fins fa poc no comptava amb cap conveni amb la Seguretat Social. Però a més a més gràcies a la seva permanent inquietud docent s'ha aconseguit formar periòdicament metges i infermeres que avui estan practicant els coneixements adquirits al Dos de Maig, en altres hospitals del país. La importància d'aquesta formació es posa de relleu quan recordem els metges que col·laboraren en diversos serveis del nostre petit Hospital: un Degà de la Facultat de Medicina, tres Catedràtics, dos Presidents del Col·legi de Metges de Barcelona, dos Presidents de la Creu Roja, un delegat del Govern a Sanitat, tres Directores d'Hospitals, nou Presidents de Societats científiques, dos Caps de Servei en altres hospitals (relació que tanquem a final del 1989)... a part de centenars d'infermeres que podem trobar repartides en tot l'àmbit sanitari de l'Estat.

És un Hospital singular, que nasqué presidit per la seva Escola d'Infermeres, i en el qual, a més de desenvolupar-se especialitats pioneres que crearen serveis en altres Hospitals, es va caracteritzar per oferir una medicina de tracte simple i directe, dirigida —sense diferències— a pacients de diferents classes socials. Aquest és el principal geni animador del Dos de Maig que només podran comprendre els que hagin tingut la sort de treballar en un Centre Mèdic de capacitat reduïda, on tots es coneixen i tots en algun moment han rebut l'ajut dels altres. Aquest con-

tacte continu entre les diferents estructures humanes que treballen en un Hospital, a més d'unir i de crear vincles afectius, invita a respectar el passat, sobre tot si s'ha sabut perllongar allò que fou bo abans i fusionar-ho amb el que és bo en el present; així el metge amb vocació de funcionari gairebé sense adonar-se'n millora la seva qualitat humana i amb ella el seu reflex sanitari de proporcionar una millor qualitat assistencial.

Malauradament, a desgrat d'aquest pòsit científic i de la seva bona executòria assistencial, entrats en l'any 1990 l'Hospital es debat per la seva supervivència. Sembla incompreensible, però en la sanitat d'avui la realitat econòmica impedeix de valorar adequadament algunes vegades altres aspectes, com són: l'eficàcia professional i la satisfacció de l'usuari. Deu tenir les seves raons, però l'estratègia de la nostra sanitat sembla no contemplar la possibilitat de millorar el finançament a redós de l'increment del nombre de llits, un vell objectiu (que relato en aquesta història en quatre ocasions), en què els nostres Directius es feren assessorar per prestigioses empreses dedicades a la planificació i gestió hospitalàries. Paradoxalment, aquesta darrera dècada és l'única a la Història en què l'Hospital ha vist reduïda la seva capacitat d'hospitalització per haver disminuït el nombre de llits.

Sortosament, si pensem en el futur l'avenir de l'Hospital té més bones perspectives, ja que tot indica que els macrohospitals hauran de cedir el pas als hospitals de dimensions mitjanes, en què la facilitat del control i la millor integració metge-malalt són factors decisius per lluitar contra la temuda deshumanització de la medicina. El pacient vol tenir *els seus* metges, *els seus* especialistes, *el seu* Hospital, i en aquest anhel l'Hospital petit sempre tindrà més atractiu que el gran, més dedicat a allotjar especialitats amb tècniques accentuadament sofisticades. Per altra part, el nostre Hospital-Empresa sanitària posseeix l'actiu intangible que li proporcionen els anys de treball en equip fent Medicina d'avançada i aquesta força del pòsit hospitalari que tenen els hospitals antics és difícil de reemplaçar i triga molts anys en

aparèixer en els Centres mèdics estrenats de poc.

Vivim uns temps en què els conceptes de Medicina igual per a tothom i Treball just en Empreses de lliure economia, cada dia estan més acceptats. El doble pagament per defensar-se contra la malaltia no és just i l'Estat haurà de trobar fórmules pactant amb companyies d'assegurances especialitzades, per tal d'evitar aquesta duplicitat. La lliure elecció del Centre sanitari, com passa a alguns països europeus, s'anirà imposant, i quan arribi aquest moment la nostra empresa podrà presentar el seu «good will» de prestigi i d'experiència d'unes estructures que han sabut treballar juntes en un hospital petit, pel que l'hauran de situar en primera línia i reconèixer-li la capacitat competitiva.

El moment difícil és l'actual cruïlla. El nostre país encara no és sanitariament europeu, però el nostre deure és preparar la futura integració valorant les possibilitats de cada centre. En aquest sentit l'Hospital de la Creu Roja de Barcelona, que ha sabut unir la tradició amb el progrés, i el suport dels usuaris amb la qualitat mèdica dels seus professionals, no el podem deixar perdre. Fóra una equivocació lamentable desaprofitar aquesta coincidència de valors que cada dia ofereix l'Hospital del Dos de Maig. Amb aquest convenciment estem segurs que els economistes sabran demostrar la viabilitat del centre i que els nostres polítics hauran de trobar els mitjans necessaris perquè aquesta viabilitat sigui un fet real.

En arribar a la fi d'aquesta història reconec certa manca d'imparcialitat per l'afecte que tinc a l'Hospital i la sincera amistat que sempre he mantingut amb els treballadors dels diferents estaments del Centre, amistat que s'ha anat incrementant a través dels moments difícils que hem viscut junts. A desgrat d'això crec haver estat objectiu, i si aquest treball de recordar el passat pot servir en alguna cosa per preparar el futur d'un Hospital millor, em consideraré satisfet.

La meua gratitud al Dr. Joan URIACH i MAR-
SAL, President de la FUNDACIÓ URIACH, a
la Sra. Marta CORACHAN, al Sr. Lluís VIÑAS,
al Sr. Miguel RAMOS, a la Srta. Carmina
POUS, de l'Assemblea Catalana de la Creu
Roja, i a la Sra. Florentina CAPMANY de
PADRÓ.

FUNDACIÓ URIACH 1838